

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse

SHoT 2010

Truls Nedregård, TNS Gallup

Rune Olsen, SiO

Studentsamskipnaden
i Oslo og Akershus

SiS

Forord

Undersøkelsen kartlegger studentenes helse- og trivselssituasjon i bred forstand, med hovedvekt på psykososiale forhold. Prosjektet er, med gitte forutsetninger, godkjent av den regionale forsknings-etiske komité for medisin og helsefag ved UiO, med hjemmel i helseforskningslovens §10.

Det er tidligere gjennomført lignende slike undersøkelser på Universitetet i Oslo i 2003 og 2005 (HELT). SiT har gjennomført tilsvarende undersøkelser blant norske studenter i 2004 og 2007, samt blant internasjonale studenter i 2009 (HoT).

Målgruppen er heltidsstudenter med norsk statsborgerskap som er under 35 år og tilknyttet SiB, SiO, SiS, SiT, SiTel, SOPP eller SiF.

Datainnsamlingen ble gjennomført på internett i perioden fra 11. oktober til 8. november 2010. E-post med lenker til skjema ble sendt til 26779 tilfeldig utvalgte studenter, fordelt på studieinstitusjoner, fakultet og avdelinger. Svarandelen ble til slutt 23% og datagrunnlaget omfatter svar fra 6053 studenter. Se vedlegg 1 for en nærmere beskrivelse av datainnsamlingen og svarandelene.

Svarprosent totalt og per samskipnad			
Samskipnad	Utsendt	Godkjente inn	Svarandel
SiO	6743	1864	28
SiB	5235	923	18
SiT	7010	1582	23
SiS	3027	636	21
SOPP	2000	590	30
SiTel	2167	386	18
SIF	597	72	12
TOTAL	26779	6053	23

Undersøkelsen ble initiert av SiB, SiO og SiT. En overordnet styringsgruppe for prosjektet ble etablert med de tre lederne av studenthelsetjenestene/velferdsenhetene som medlemmer (Hege Råkil, Marit Eskeland og Anders Stenvig), samt en studentrepresentant fra hver samskipnad (Erik Nyman-Apelse, Even Hagen og Kine Nilsen Myre).

TNS Gallup ble valgt som utfører av undersøkelsen, og en prosjektgruppe ble etablert bestående av Merete Liisberg fra SiB og Jenny Bremer fra SiT, i tillegg til de to undertegnede.

Andre samskipnader ble invitert til å delta, og SiS, SiTel, SOPP og SIF responderte positivt på dette.

Rapporten dokumenterer hovedresultatene fra undersøkelsen. Det er også utarbeidet egne grafikksett med nedbrytning av hovedresultater på strataene (studieinstitusjoner, fakultet, avdelinger).

Oppdragsgiverne har gitt innspill til skjema, samt spørsmål og hypoteser ifm rapporteringen. Det endelige ansvaret for databearbeidingen og rapporteringen av undersøkelsen har likevel de to undertegnede.

Trondheim, 31. januar 2011

Truls Nedregård, avd.leder, TNS Gallup

Oslo, 31. januar 2011

Rune Olsen, psykologspesialist, SiO

© TNS Gallup/SiO/SiB/SiT/SiS/SOPP/SiTel/SiF

Grafisk produksjon: Tapir Uttrykk, www.uttrykk.no

Forkortelser

HELT	Helse- og trivsel blant studenter. Brukt som forkortelse på SiOs undersøkelser i 2003 og 2005.
HoT	Helse- og trivselsundersøkelse. Brukt som forkortelse på SiTs undersøkelser i 2004, 2007 og 2009.
SHoT	Studentenes helse- og trivselsundersøkelse. Brukt som forkortelse på den foreliggende undersøkelsen.
SiB	Studentsamskipnaden i Bergen
SIF	Studentsamskipnaden i Finnmark
SiO	Studentsamskipnaden i Oslo
SiS	Studentsamskipnaden i Stavanger
SiT	Studentsamskipnaden i Trondheim
SiTel	Studentsamskipnaden i Telemark
SOPP	Studentsamskipnaden i Oppland

Hovedresultatene er brutt ned på studieinstitusjoner og/eller grupper av slike:

Studieinstitusjoner/hovedgrupper av studieinstitusjoner		
Forkortelse	Omfatter	Antall intervju
UiO	Universitetet i Oslo	1469
UiB	Universitetet i Bergen	443
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	933
UiS	Universitetet i Stavanger	511
H.O	Vitenskapelige høyskoler i Oslo (Arkitektur- og designhøgskolen, Norges idrettshøgskole, Norges musikkhøgskole, Norges veterinærhøgskole, Det teologiske Menighetsfakultet, Kunsthøgskolen i Oslo) og BI	395
H.B	Høgskolen i Bergen, Norges Handelshøyskole, Kunsthøgskolen i Bergen, Betanien diakonale høyskole, Haraldsplass diakonale høyskole	480
H.T	Høgskolen i Sør-Trøndelag og Dronning Mauds Minne Høgskole	649
H.S	Diakonhjemmet Høgskole Rogaland, Misjonshøgskolen i Stavanger og BI	125
HiL/G	Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Gjøvik	590
HiT	Høgskolen i Telemark	386
HiF	Høgskolen i Finnmark	72

Det ble også sendt skjema til 37 studenter på Kunsthøgskolen i Rogaland. Kun 1 student besvarte. Skjemaet var ufullstendig utfyllt og ble derfor utelatt.

Innhold

Hovedkonklusjon og sammendrag	5
1. Forhold på studiestedet	13
Tilfredshet med studiebyen	13
Skifte av studieprogram	16
Deltakelse i fadderordning	17
Opplevelse av mottaket på nåværende studieprogram	20
Deltakelse i frivillig studentengasjement	23
Tilhørighetsfølelse på studieprogrammet	26
Oppfatning av studiet som meningsfullt	28
Tilfredshet med forhold på studieprogrammet	29
Vurdering av de faglige ansatte ved lærestedet	31
Forhold som kan oppleves å påvirke studiet negativt	32
Uønsket seksuell oppmerksomhet	35
2. Studieferdigheter	37
Studieprogresjon	37
Vurdering av egne studieferdigheter	41
Oppfatning av tid brukt på studiet	44
Sentrale forklaringer på lav egenrapportert studiemestring	45
Stryk	47
Eksamensangst	48
Redsel for muntlige fremlegg	51
Bruk av prestasjonsfremmende medikament på studiet	53
3. Sosiale forhold	55
Nære venner	55
Sosial- og emosjonell ensomhet	59
Vurdering av tidsbruk på dataspill og sosiale medier	63
Vurdering av tidsbruk på kulturelle og sosiale aktiviteter	64
4. Boligsituasjon	67
Boform	67
Kjennskap til alarm og rømningsveier	69
Trivsel med boforholdene	70
5. Økonomi	73
Inntekt	73
Økonomisk robusthet	77

6. Fysisk helse	81
Vurdering av egen fysisk helse.....	81
Fysiske plager og konsekvenser for studieaktiviteter	82
Bruk av medikamenter	87
Trening og mosjon	90
Vekt – BMI	92
Tannlegebesøk	94
7. Hvordan studentene har det.....	97
Livskvalitet	97
Psykkiske symptomplager.....	99
Seksuell legning og åpenhet	106
Belastende livshendelser.....	108
Sentrale forklaringer på psykiske symptomplager.....	110
8. Tobakk og rus.....	113
Røyk	113
Snus	114
Alkohol.....	116
Risikoatferd knyttet til alkohol	118
Holdning til alkoholbruk i studentmiljøet.....	124
Illegale rusmilder	126
Vedlegg 1. Metode og svarandel	131
Målgruppe og utvalg.....	131
Datainnsamlingsmetode	131
Hovedbolker i spørreskjema	133
Svarandel.....	133
Vekting av data	136
Vedlegg 2. Utvalgsbeskrivelse.....	139
Vedlegg 3. AUDIT	141
Vedlegg 4. Spørreskjema.....	143
Kilder/litteratur	161

Hovedkonklusjon og sammendrag

Undersøkelsens hovedformål er å kartlegge studentenes helse, trivsels- og psykososiale situasjon. Dette er et spørsmål om forutsetningene for – og rammebetingelsene rundt læring. Målgruppen er norske heltidsstudenter under 35 år tilknyttet sju samskipnader.

Hovedkonklusjon

De aller fleste studentene trives. De føler seg godt mottatt på lærestedene og finner seg til rette i studentmiljøet. Mange rapporterer at de opplever mestring i studiehverdagen og at studielivet er meningsfullt.

Studenter knytter nære vennskapsbånd i studietiden. Det sosiale nettverket har stor betydning for studenters mestring og trivsel på studiet. Fadderordningen spiller en sentral rolle i inngangen til studielivet.

Blant studentene er det om lag 10–15% som sliter på ulike områder. Lav studiemestring, redusert livskvalitet og ensomhetsfølelse står sentralt. Studentene rapporterer flere psykiske symptomplager enn befolkningen for øvrig, også sammenlignet mot samme aldersgruppe. Som ellers i befolkningen gjelder dette flere kvinner enn menn. Årsakssammenhengene er komplekse og kan ikke tilskrives isolerte særtrekk eller aspekter ved studietilværelsen.

Undersøkelsen viser at flere kvinnelige studenter føler seg mindre kompetente og mestrende på studiet sammenlignet med mannlige studenter. Samtidig har de like god studiegjennomføringsevne som menn. Menn er mer sårbare enn kvinner på det sosiale området.

Færre studenter røyker, mens flere bruker snus. Studentene drikker mye alkohol. Generelt registreres ikke økning i alkoholkonsumet hos studentene mot tidligere sammenlignbare studier.

Undersøkelsen viser at psykososiale forhold har stor betydning for studentenes helse og trivsel. Ensomhetsfølelse, manglende tilhørighet og lav livskvalitet påvirker studieprogresjon og opplevelsen av mestring.

Oppsummering

Tilfredsheten med studiebyene totalt sett er høy, og få er misfornøyde. Den er høyest i Trondheim og Bergen.

Studentmiljøet oppfattes stort sett som godt, men det er betydelige forskjeller mellom de enkelte samskipnadsområdene. Det oppfattes som best i SiT, fulgt av SiB, SOPP og SiTel. Deretter følger SiO og SiF, mens tilfredsheten er lavest i SiS. Studentmiljøet er en helt sentral faktor for studentenes vurdering av studiebyen totalt sett.

3/4 av studentene deltok helt eller delvis på fadderordning da de startet studiene. Deltakelse i fadderordningen er en sentral faktor for det sosiale læringsmiljøet, tilhørighet og tilfredsheten med studentmiljøet. Andelen som deltok fullt ut i fadderordningen er høyest på NTNU og UiB, og nesten like høy i gruppene av høyskoler i de to byene.

En klar majoritet av studentene opplevde mottaket på studieprogrammet som godt. Tilbakemeldingene er mest positive blant studenter tilknyttet SiT, SOPP og SiB, og klart minst positive blant studentene tilknyttet SiS. De andre samskipnadsområdene ligger i en mellomposisjon.

Det er en klar positiv sammenheng mellom full deltakelse i fadderprogram og opplevelsen av å bli godt mottatt på studieprogrammet.

2/3 av studentene sier at de føler stor tilhørighet på nåværende studieprogram, mens 14% i liten grad gjør det. SiO og SiS ligger lavest, mens SiT ligger høyest.

Studentene opplever i meget stor grad studiet de går på som meningsfullt. Det gjelder på tvers av samskipnadene.

Arbeidspress og konsentrasjonsvansker oppleves *ofte* som et problem hos nesten hver 5. student, mens mange opplever dette *av og til*. Om lag en av ti sier at uklare forventninger til dem som studenter *ofte* påvirker studiet negativt, mens fire av ti erfarer dette *av og til*.

Kvinner rapporterer i større grad enn menn at arbeidspress *ofte* påvirker studiet negativt. Også på andre områder er tendensen at kvinner i større grad enn menn opplever negativ påvirkning.

Mobbing forekommer i meget liten grad både i forhold til ansatte og medstudenter.

Om lag 1 av 100 studenter har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på nåværende lærested. Dette dreier seg i hovedsak om ubehagelig seksuell verbal oppmerksomhet og/eller tilsvarende fysisk. Svært få har blitt utsatt for seksuell trakassering eller direkte overgrep.

82% av studentene som har tilbakelagt minst ett semester ved universitet eller høyskole har fulgt normert progresjon i studiet. Det er relativt lite variasjon mellom samskipnadsområder og studieinstitusjoner/-grupper.

Det er en positiv sammenheng mellom gjennomføringsevne på studiet og hhv. tilhørighetsfølelse på studieprogrammet og i hvilken grad en opplever det nåværende studiet som meningsfullt.

Det er en 'opphopning' av manglende gjennomføringsevne blant noen studenter. De som tidligere ikke har gjennomført studiet på normert tid følger også i mindre grad normert progresjon i inneværende semester.

Andelen med lav egenrapportert studiemestring blant studentene er 13%. Hver 5. student har høy mestring. Lav egenrapportert studiemestring er klart mer utbredt blant kvinner enn menn, og er synkende med studieansiennitet.

Andelen som faktisk følger normert studieprogresjon varierer lite med kjønn. At kvinner i større grad rapporterer lav studiemestring synes derfor ikke å ha noen konsekvenser for gjennomførings-
evnen.

Det er likevel en klar sammenheng mellom egenrapportert lav studiemestring og manglende gjennomføringsevne blant begge kjønn. Gjennomføringsevnen blant kvinner er imidlertid litt høyere enn blant menn for de som rapporterer lav – eller middels mestringsnivå.

19% av studentene tilhører en 'idealgruppe' med høy mestringsfølelse og stor gjennomførings-
evne. Få studenter (3%) tilhører den motsatte kategorien, med *både* lav studiemestringsfølelse og
manglende gjennomføringsevne. De fleste befinner seg et sted mellom disse ytterpunktene.

Nesten halvparten av studentene mener at de bruker for lite tid på studiet. Forskjellene mellom
kjønn og studieinstitusjoner er relativt små, men det er sammenheng mellom lang studieansiennitet
og en oppfatning om at det brukes for mye tid på studiet.

Både de som mener de bruker for lite tid og de som synes de bruker for mye – er overrepresentert
blant de som rapporterer lav studiemestring.

Dårlig livskvalitet er den mest sentrale forklaringsvariabelen for lav studiemestring. Eksamens-
angst og redsel for muntlige framlegg eller å ta ordet i faglige sammenhenger er også viktige
faktorer for lav studiemestring.

Psykiske symptomplager øker også sannsynligheten for å ha lav egenrapportert studiemestring
vesentlig. Også psykososiale faktorer knyttet til studiene og studielivet bidrar til lav en følelse av
studiemestring.

Det er en klar sammenheng mellom egenrapportert studiemestring og andelen som har strøket
flere ganger. Blant de med lav eller middels studiemestring er sammenhengen med stryk klart
sterkere blant menn enn kvinner.

Kvinner oppgir i større grad enn menn lav studiemestring. På samme tid så stryker de sjeldnere enn
menn til eksamen.

Hver 10. student har mye eksamensangst. Andelen som har mye eksamensangst er dobbelt så høy
blant kvinner som menn. Omfanget av eksamensangst blant kvinner synker med økt studieansiennitet.

Det en klar sammenheng mellom mye eksamensangst og mange stryk.

15% av studentene kjenner *mye* redsel for muntlige fremlegg eller å ta ordet i faglige sammen-
henger. Dette har en klar negativ effekt på studentenes opplevde studiemestring. Om lag 4 av 10
studenter har *litt* redsel for muntlige fremlegg.

Andelen som har mye redsel for muntlige fremlegg er dobbelt så høy blant kvinner som menn, og
den synker først etter lang studieansiennitet. Den har fortsatt et betydelig omfang (12%) blant de
som har studert i mer enn 4 år.

Andelen som *verken* har problemer med eksamensangst *eller* redsel for muntlige fremlegg er 39%
blant kvinner og 58% blant menn. Andelen blant menn som *enten* har mye redsel for muntlige
fremlegg *og/eller* har mye eksamensangst er 15%. Tilsvarende for kvinner er 28%. Kjønnss-
forskjellene er store.

Om lag 2/3 har etablert nære vennskap på studiestedet. Studiestedet er en sentral og viktig sosialiseringsarena hvor hovedvekten av studenter etablerer nære og fortrolige vennerelasjoner. Fadderordningen synes å være helt sentral mht. etablering av nære vennskapsbånd på studiestedet.

Hver 20. student rapporterer sosialt ensomhet, mens 12% er emosjonelt ensomme. En betydelig gruppe blant studentene (15%) er sosialt – og/eller emosjonelt ensomme.

Omfanget av sosial ensomhet er større blant menn enn kvinner. Dette samsvarer med kjønnsforskjellene knyttet til antall fortrolige venner generelt. Kjønnsforskjellen er enda tydeligere når det gjelder emosjonell ensomhetsfølelse, der 17% av menn er emosjonelt ensomme mot 7% av kvinnene.

Det er en sammenheng mellom andelen sosialt ensomme og deltakelse i fadderordningen, mens emosjonell ensomhet synes å være mer løsrevet fra dette.

Økonomisk forutsigbarhet og trygghet er en viktig rammebetingelse for studentene. Totalt er om lag 3 av 10 studenter i en økonomisk sårbar situasjon. Lønnsinntekt i seg selv er ikke mest sentralt, men hvordan den økonomiske situasjonen er ift økonomiske forpliktelser, å klare løpende utgifter og eventuelle uforutsette regninger. Den økonomiske situasjonen blant studentene synes ikke å være forverret sammenlignet med tidligere undersøkelser.

7 av 10 studenter sier at de er ved god – eller svært god fysisk helse. Om lag hver 20. student oppfatter den fysiske helsen som dårlig.

4% av studentene mottar hjelp eller tilrettelegging på studiet. Lærestedene synes i stor grad å møte og ivareta behovene for tilrettelegging blant studentene.

22% av studentene er misfornøyde med utseende/kropp. Dobbelt så mange normalvektige kvinner er misfornøyde med utseende/kropp som normalvektige menn. Overvektige kvinner er i lang større grad misfornøyd med dette enn overvektige menn.

De alle fleste studentene opplever egen livskvalitet som god, selv om mange kunne ønske seg forbedringer på enkeltområder. 13% av studentene rapporterer dårlig livskvalitet. Forekomsten av dårlig egenrapportert livskvalitet er avvikende høy blant de eldste – og ferskeste studentene. Blant single studenter er det nesten dobbelt så mange som rapporterer lav livskvalitet sammenlignet med andre.

Det er en klar sammenheng mellom lav egenrapportert livskvalitet og gjennomføringsevne. De med dårlig livskvalitet følger i mindre grad enn andre normert progresjon, og andelen som har strøket flere ganger synker med økende livskvalitet.

14% av studentene rapporterer alvorlige psykiske symptomer. Referanser til andre undersøkelser blant studenter de siste 10 årene tyder ikke på noen vesentlige endringer i symptomomfanget. Forekomsten av symptomer blant studenter er klart høyere blant kvinner enn menn. Dette er i samsvar med befolkningsundersøkelser.

Studentene er spurt om følelsesmessige problemer har påvirket gjennomføringen av studiet. 22% sier at det av og til eller ofte har skjedd. For begge kjønn er det en sterk sammenheng med omfanget av psykiske symptomplager. 72% av menn med alvorlige symptomplager og 69% av kvinner med tilsvarende plager sier at følelsesmessige problem ofte har påvirket gjennomføringen av studiet.

Det er bare om lag 1/3 av de med alvorlige psykiske symptomplager som har søkt hjelp det siste året. I tillegg har en tilsvarende andel i denne gruppen vurdert det. Et estimat tilsier et potensielt udekt behandlingsbehov for psykiske plager blant 9% av studentene.

Dårlig livskvalitet er den mest sentrale forklaringsvariabelen for psykiske symptomplager, slik det også var for lav studiemestring.

Sosial ensomhet, som gjelder for 5% av studentene, og misnøye med eget selvbylde (selvfølelsesproblematikk) er de nest viktigste enkeltfaktorene mht. psykiske symptomplager.

Andre sentrale forhold for psykiske symptomplager er knyttet til seksuell legning, overgrep, mobbing, lav studiemestring, familiens holdning til eget livsvalg og eksamensangst.

Andelen som røyker blant studentene fortsetter å synke, mens andelen faste snusere øker. Andelen som drikker alkohol flere ganger per uke er 16% blant studentene. Denne andelen er lavere utenfor universitetsbyene, noe som trolig både har sammenheng med serveringstilbud og spesielle forhold knyttet til studentmiljøene. Andelen som drikker alkohol flere ganger per uke er høyere i SiO, SiB og SiT enn i de andre samskipnadsområdene. Studentene i Stavanger drikker klart mindre omfang alkohol enn studentene i de andre universitetsbyene.

Menn drikker oftere enn kvinner, og dette gjelder systematisk på tvers av samskipnadene. Vi ser en indikasjon på at studenter tilegner seg et nytt drikkemønster over studieperioden, men de eldste studentene drikker mindre.

Enslige studenter drikker i klart større grad enn andre flere ganger ukentlig.

17% av studentene har et drikkemønster som innebærer alvorlig risiko hvis det vedvarer. 43% har høy eller alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol.

Undersøkelsen bekrefter tidligere funn om at risikoatferd knyttet til alkohol er mer utbredt i Trondheim enn i Oslo.

Det synes å være små endringer i risikoatferd knyttet til alkohol siden målingene på UiO i 2005 og i Trondheim i 2007.

Det er en sammenheng mellom alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol og dårlig livskvalitet blant studentene. Det er også slik at andelen med dårlig livskvalitet er relativt høy blant de *uten* risikoatferd knyttet til alkohol. Dette har sammenheng med at livskvalitet i stor grad er knyttet til sosiale forhold og ensomhet. Blant de med lav livskvalitet rapporterer hele 25% sosial ensomhet og 33% emosjonell ensomhet.

Blant kvinner er det en sammenheng mellom alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol og psykiske symptomplager. Denne sammenhengen finner vi ikke blant menn.

Det er en sammenheng mellom alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol og lav studiemestring og gjennomføringsevne.

En stor del av studentene gir uttrykk for et ønske om begrensninger når det gjelder alkohol i tilknytning til de sosiale arenaer studentene befinner seg. Bildet er likevel sammensatt, da det samtidig tyder på en stor toleranse for et høyt alkoholkonsum.

1. Forhold på studiestedet

Dette kapitlet beskriver studentenes tilfredshet med studiebyen, samt andre forhold på studiestedet.

Tilfredshet med studiebyen

Studentene er spurt om hvor fornøyd de er med byen de studerer i totalt sett, og om deres tilfredshet med ulike forhold i studiebyen. Tabellen nedenfor viser tilfredsheten med studentbyen totalt sett. Om lag $\frac{1}{2}$ er ganske fornøyd og $\frac{1}{4}$ er meget fornøyd med byen de studerer i. Det er få som er direkte misfornøyd.

Tilfredshet med studiebyen totalt sett (kolonneprosent og gjennomsnitt'), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Meget misfornøyd	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2
Ganske misfornøyd	4	3	5	4	3	1	7	5	6	4
Verken/eller	16	15	27	20	9	7	32	20	33	35
Ganske fornøyd	53	53	50	55	58	48	49	54	47	46
Meget fornøyd	26	27	16	20	29	43	8	19	12	13
Gj.snitt 0–100	75	75	68	72	78	82	63	71	66	66

Tilfredsheten med studiebyen er noe høyere i universitetsbyene enn andre steder. Av tabellen fremgår at den er høyest i Trondheim og Bergen, mens tilfredsheten er lavest i Stavanger.

Merk at SiS har to studiebyer: Stavanger og Sandnes, (Diakonhjemmet høyskole ligger i sistnevnte.) Selv om det er noen underliggende forskjeller (særlig knyttet til vurderingen av uteliv og boligtilbudet), påvirker ikke dette totaltallene for SiS. Nedbrytninger på slike undergrupper er dokumentert i en egen grafikkrapport.

En signifikanstest² viser at samskipnadsområdene kan inndeles i 4 etter tilfredshetsnivå: SiT høyest, SiB nest høyest, Oslo og Lillehammer/Gjøvik på neste nivå, og Stavanger, Telemark og Finnmark lavest.

Dette kan henge sammen med flere forhold. Studiebyene har i ulik grad profilert seg som – eller har et renommé som 'studentby'. Studentlivet vil prege byene på forskjellige vis og studiebytradisjonene er ulike. Disse forholdene kan virke sammen og skape de forskjellene som gjenspeiles i studentenes tilbakemeldinger.

Som vist i neste tabell er det en liten tendens til at kvinner er mer fornøyd med studiebyen enn menn. De eldste studentene er mindre fornøyd enn yngre, men dette varierer noe mellom samskipnader og forskjellene er generelt ikke store.

¹ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0–100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Meget misfornøyd til 5: Meget fornøyd. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

² Alle signifikanstester er gjennomført med ANOVA, Tukey og Tukey's-b. Signifikansnivå (α)=,05.

Tilfredshet med studiebyen totalt sett (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnadsområde												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18–20	21–22	23–25	26–28	29–34	1	2–3	4–5	6–8	9 +
Total	73	75	75	75	76	74	68	74	74	73	76	76
SiO	69	73	69	71	73	74	69	69	70	71	72	74
SiB	76	78	79	77	78	79	73	77	77	75	80	79
SiT	81	84	83	84	83	77	73	83	84	80	83	81
SiS	60	65	64	64	62	63	62	63	64	64	64	58
SOPP	70	72	70	72	72	72	60	72	71	69	73	69
SiTEL	65	66	65	70	67	60	63	65	64	66	67	64
SiF	67	66										

Neste tabell viser at innflyttere er mer fornøyde med studiebyen totalt sett, og at studenter med omsorg for barn er noe mindre fornøyde enn studenter uten slikt omsorgsansvar. Hvis man er innflytter kan man tenke seg at studiebyen i større grad er et resultat av et bevisst valg. Innflyttede studenter har gjerne ikke et sosialt nettverk i studiebyen og må derfor være mer sosialt aktive for å skaffe seg en kontaktflate av venner og kjente. De vil også kanskje ta studiebyens tilbud i bruk i større grad, ut fra samme motivasjon. Det er ingen systematisk sammenheng mellom sivilstatus og oppfatning av studiebyen.

Tilfredshet med studiebyen totalt sett (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnadsområde								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/ partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	76	71	72	74	75	75	70	75
SiO	72	71	74	73	72	71	70	72
SiB	78	76	76	76	78	78	76	78
SiT	83	81	84	81	83	83	76	83
SiS	65	61	61	61	66	64	65	63
SOPP	72	68		71	69	72		
SiTEL	67	64	64	64	68	67	63	66
SiF	72	58						

Som vist nedenfor så avviker universitetsbyene positivt fra andre når det gjelder vurderingen av kollektiv-, kultur- og utelivstilbud, mens de avviker negativt mht. boligtilbudet. Det er naturlig at byene har et bredere tilbud mht. kultur, underholdning og uteliv, som appellerer til flere studenter. Samtidig vil det i byene være knapphet på utleieboliger og flere som konkurrerer om tilgjengelige hybler og leiligheter. Boligsituasjonen må antas å være mindre presset for studentene utenfor de store byene.

Blant studentene totalt sett er tilfredsheten høyest med kulturtilbudet og lavest med boligtilbudet. Utenfor universitetsbyene er det kollektivtilbudet studentene er minst fornøyde med.

Tilfredshet med ulike forhold i studiebyen (gjennomsnitt), totalt og per samskipnadsområde										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Kulturtilbudet	74	76	61	77	76	78	64	61	61	59
Kollektivtilbudet	61	62	49	76	52	61	43	56	46	37
Utelivstilbudet	71	73	61	72	72	76	66	63	61	53
Studentmiljøet	71	71	71	64	74	83	53	74	71	62
Boligtilbudet	46	45	54	45	43	49	35	52	58	48

Studentmiljøet oppfattes stort sett som godt i begge hovedgruppene, men det er betydelige forskjeller mellom de enkelte samskipnadene. En variansanalyse deler samskipnadsområdene inn i fire signifikant forskjellige hovedgrupper mht. tilfredsheten med studentmiljøet. Det oppfattes som best i SiT, fulgt av SiB, SOPP og SiTel. Deretter følger SiO og SiF, mens tilfredsheten er lavest i SiS.

Dette dreier seg på mange måter om studentenes 'nærmiljø', omgivelsene de lever i og identifiserer seg med. Et inkluderende og åpent miljø er gode forutsetninger for trivsel som student. Samtidig kan det være av betydning at studentmiljøene er godt etablerte, i tilknytning til både studieinstitusjonen og studiebyen. De ulike studentmiljøene i Trondheim bærer nok preg av dette, mens Stavanger har en kortere historie som studieby. SiS avviker også klart negativt fra de andre når det gjelder vurderingen av boligtilbudet. Det kan imidlertid ikke utelukkes at forskjellene også skyldes andre forhold enn de som her er beskrevet.

En analyse av kontrollerte sammenhenger mellom svarene³ viser at vurderingen av studentmiljøet er den klart viktigste av faktorene mht total tilfredshet med studiebyen, fulgt av kulturtilbudet, utelivstilbudet og boligtilbudet. Dette gjelder både i universitetsbyer og andre steder. Vurderingen av kollektivtilbudet synes å ha relativt liten effekt på totaloppfatningen av studiebyen.

Tabellen nedenfor viser tilfredsheten med studiebyene for hvert av universitetene som omfattes av undersøkelsen, samt for høyskoler eller grupper av disse (se forklaring etter forordet i rapporten).

UiO, UiB og NTNU ligger høyest mht vurderingen av kulturtilbudet. Tilfredsheten med kollektivtransporten er klart høyest blant studentene på UiO. Det er naturlig i lys av samferdselstilbudet i Oslo generelt, og tilknytningen til T-banesystemet spesielt. De to institusjonene/-gruppene i Trondheim ligger øverst både mht studentmiljø, uteliv og totaloppfatning av studiebyen. Stavanger avviker negativt i vurderingen av studentmiljøet både på universitetet og i gruppen av tilknyttede høyskoler.

³ Multiplert lineær regresjon. Modellen forklarer om lag 50% av variasjonen i totaloppfatningen av studiebyen.

Tilfredshet med forhold i studiebyen (gjennomsnitt), per studieinstitusjon/-gruppe						
	Kulturtilbud	Kollektivtransport	Uteliv	Studentmiljø	Boligtilbud	Totaloppfatning
Universitet totalt	77	63	73	71	45	76
Høgskoler totalt	69	57	69	71	47	72
UiO	79	77	73	64	46	73
UiB	78	52	73	75	42	79
NTNU	79	60	77	85	49	83
UiS	64	43	67	53	34	63
H.O	72	70	72	65	41	69
H.B	73	51	72	73	45	76
H.T	75	61	75	78	48	80
H.S	61	46	59	55	41	61
HiL/G	61	56	63	74	52	71
HiT	61	46	61	71	58	66
HiF	59	37	53	62	48	66

Bakgrunnsdata viser at vurderingen av uteliv og studiebyen totalt sett er relativt lav i Sandnes. Gruppen 'H.S' omfatter to høgskoler i Stavanger (Misjonshøgskolen og BI), og en i Sandnes. Tallene for uteliv og totalvurdering av studiebyen for 'H.S' trekkes ned med 2 poeng av tilbakemeldingene fra studentene i Sandnes.

Skifte av studieprogram

6 av 10 studenter har ikke skiftet studieprogram. Det er en naturlig sammenheng mellom dette og hhv. alder og studieansiennitet. Mens 9 av 10 blant de yngste studentene ikke har skiftet, så gjelder dette bare for 4 av 10 blant de eldste av studentene. Kvinner har i litt større grad enn menn skiftet studieprogram. Dette kan ikke forklares av bakenforliggende forskjeller i alderssammensetning og studieansiennitet, som er relativt lik mellom kjønnene.

Antall skifter av studieprogram (kolonneprosent og gjennomsnitt), totalt og i undergrupper													
		Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	Total	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Ingen	61	65	59	88	69	52	39	42	91	67	61	55	39
1 gang	26	24	28	11	24	33	37	32	6	27	28	30	38
2 ganger	8	7	8	2	4	10	15	13	2	5	8	9	13
3 eller flere	5	4	5	0	2	6	10	13	1	1	3	6	10
Gj.snitt	,6	,5	,6	,1	,4	,7	1,0	1,0	,1	,4	,5	,7	1,0

Som vist i tabellen på neste side er det noen forskjeller mellom samskipnadsområdene, men disse er ikke store/signifikante og ikke knyttet til om det er universitetsby eller annet. At en litt høyere andel synes å ha skiftet studieprogram i universitetsbyer samlet sett må ses i lys av at studentene her i gjennomsnitt har lengre studieansiennitet (5,8 semestre mot 3,9 semestre). Samtidig vil også studietilbudet være bredere og større i universitetsbyene og mangfoldet av ulike studietilbud kan bidra til flere skifter.

Antall skifter av studieprogram (kolonneprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnadsområde									
	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ingen	61	65	57	60	65	65	67	63	65
1 gang	27	22	29	26	25	24	22	23	21
2 ganger	8	6	8	9	6	6	7	7	2
3 eller flere	4	6	5	4	3	5	4	8	12
Gj.snitt skifter	,6	,6	,6	,6	,5	,5	,5	,6	,6
Gj.snitt studieans.	5,8	3,9	6,2	5,5	5,8	4,6	3,4	4,5	3,5

Andelen som har skiftet studieprogram minst 1 gang synes å være litt større på UiO enn på UiB, og noe lavere på NTNU og UiS enn på de to førstnevnte studieinstitusjonene. UiO avviker signifikant når det gjelder dette, som blant annet kan ha sammenheng med størrelse og omfanget av studietilbud.

Antall skifter av studieprogram (radprosent og gjennomsnitt), per studieinstitusjon/-gruppe						
	Ingen	1 gang	2 ganger	3 eller flere	Gj.snitt skifter	Gj.snitt studieans.
Universitet totalt	60	28	8	5	,6	6,1
Høgskoler totalt	64	24	7	5	,5	4,6
UiO	55	30	9	6	,7	6,5
UiB	58	28	10	4	,6	5,9
NTNU	66	25	6	3	,5	6,4
UiS	65	25	6	5	,5	4,7
H.O	64	26	7	3	,5	5,3
H.B	63	25	8	4	,6	5,0
H.T	63	25	7	4	,5	4,3
H.S	69	23	5	3	,4	4,3
HiL/G	67	22	7	4	,5	3,4
HiT	63	23	7	8	,6	4,5
HiF	65	21	2	12	,6	3,5

Bakgrunnsdata viser at andelen som har skiftet studieprogram synes å være relativt lav på BI. Dette kan ha sammenheng med skolepengene som betales.

Deltakelse i fadderordning

Studentene ble spurt om de deltok på fadderordning eller lignende da de var nye studenter. Merk at dette for noen kan ha vært på et annet studiested enn der de nå studerer. Som tabellen under viser har 3/4 av studentene deltok helt eller delvis på fadderordning da de startet studiene. Denne andelen er høyere i universitetsbyer enn andre steder, og den er lavest i SiF, SiTEL og SiS. Det kan henge sammen med måtene semesterstart og fadderordninger er organisert på de ulike lærestedene.

Deltakelse i fadderordning som ny student (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SITEL	SiF
Ja	50	52	36	48	59	59	31	46	25	31
Ja, delvis	27	27	29	29	25	25	35	33	29	13
Nei	19	17	30	20	13	12	30	19	38	42
Ikke aktuelt	3	3	6	3	2	3	4	2	8	14

Som vist nedenfor er det en klar negativ sammenheng mellom andelen studenter som deltok i fadderordning og hhv. alder og studieansiennitet. Dette skyldes trolig en utvikling av selve fadderordningen, med økt vektlegging av planlegging og organiseringen rundt studiestart. Samtidig kan det også henge sammen med at de som begynte å studere for lenge siden har glemt om de faktisk deltok i fadderordning eller ikke. Det kan også være slik at 'nye' studenter nødvendigvis ikke er 'ferske' studenter. De kan ha studieerfaring fra tidligere, og er samtidig gjennomgående eldre enn de som debutterer på høyskole/universitet. Det kan føre til at de opplever flere sider ved fadderordningen som irrelevante for sin del. Det er likevel grunn til å tro at forskjellene i hovedsak skyldes utviklingen i tilbudene.

Andel som deltok fullt i fadderordning (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	54	48	61	57	51	34	17	55	53	52	47	45
SiO	49	47	62	55	47	37	17	58	51	52	44	39
SiB	65	55	67	62	62	46	20	66	61	61	53	55
SiT	59	59	76	67	57	33	15	69	67	58	55	51
SiS	40	25	34	38	33	10	16	33	30	32	34	22
SOPP	47	45	46	52	44	32	34	42	49	50	46	45
SiTEL	33	21	26	37	32	9	12	20	30	29	23	21
SiF	40	28										

Menn synes i noe større grad enn kvinner å ha deltatt i fadderordningen, men dette gjelder ikke for alle samskipnader. Kjønnforskjellen kan skyldes bakenforliggende forskjeller i fordelingen mellom menn og kvinner på ulike studiesteder internt i samskipnadens områder.

Neste tabell viser at deltakelse i fadderordning varierer mellom studieinstitusjonene. Andelen som deltok fullt ut er høyest på NTNU og UiB, og nesten like høy i gruppene av høyskoler i de to byene.

Stavanger ligger klart lavest blant universitetene, mens andelen som deltok for fullt i fadderordningen på UiO ligger om lag 10 prosentpoeng under tilsvarende på NTNU og UiB.

Andel som deltok i fadderordning (radprosent), per studieinstitusjon/-gruppe				
	Ja	Ja, delvis	Nei	Ikke aktuelt
Universitet totalt	52	27	18	3
Høgskoler totalt	47	29	20	4
UiO	49	27	21	3
UiB	60	25	13	2
NTNU	61	23	12	4
UiS	29	35	32	4
H.O	44	32	19	5
H.B	58	25	14	3
H.T	55	30	14	2
H.S	44	29	20	6
HiL/G	46	33	19	2
HiT	25	29	38	8
HiF	31	13	42	14

Dette reiser spørsmål om det er noen sammenheng mellom deltakelse i fadderordningen og oppfatningen av hhv. studiebyen generelt og studentmiljøet spesielt, og om dette kan forklare deler av forskjellene i slike oppfatninger. Tabellen nedenfor gir en indikasjon på dette.

Det er en positiv sammenheng mellom deltakelse i fadderordningen og oppfatning av studiebyen totalt sett på noen steder, og særlig i Trondheim (NTNU, H.T), men liten sammenheng på de andre universitetene. Når det gjelder sammenhengen med oppfatningen av studentmiljøet så er denne klar på alle universitetene og de fleste høgskolegruppene (bare svak sammenheng på HiT). De som deltok fullt ut i fadderordningen er mer fornøyde med studentmiljøet.

Tilfredshet med studieby og studentmiljø (skalagjennomsnitt), avhengig av deltakelse i fadderordningen			
	Deltakelse i fadderordningen		
	Ja	Ja, delvis	Nei
Tilfredshet med studieby totalt			
UiO	74	72	71
UiB	79	78	78
NTNU	87	80	74
UiS	64	64	63
H.O	72	67	66
H.B	78	72	74
H.T	83	78	72
H.S	64	59	59
HiL/G	73	72	66
HiT	66	66	65

Tabellen fortsetter på neste side

. . . fortsettelse fra forrige side.

Tilfredshet med studentmiljø			
UiO	67	61	61
UiB	79	67	69
NTNU	90	81	73
UiS	58	50	53
H.O	71	60	60
H.B	78	68	65
H.T	84	74	65
H.S	62	53	43
HIL/G	79	73	64
HiT	74	72	70

Samtidig er det store forskjeller i disse oppfatningene, også om en ser på de som deltok fullt ut i fadderordningene isolert. Dette er en indikasjon på at dette selvsagt ikke bare er et spørsmål om omfang, men også om utforming og innhold.

Bakgrunnsdata viser tilsvarende sammenhenger som dokumentert over hvis en ser på de yngste studentene (under 23 år) isolert.

Opplevelse av mottaket på nåværende studieprogram

Studentene er spurt om i hvilken grad de følte seg godt mottatt på studieprogrammet de går på da de begynte, og om de opplevde å få nødvendig informasjon. Merk at disse spørsmålene er generelle. De gir derfor ikke direkte grunnlag for mer utdypende informasjon om hvilke sider ved mottaket eller informasjonen (om studiet, velferdstilbudene eller annet) som vurderes.

Tabellen nedenfor viser svarfordelingen på spørsmålet om mottak. En klar majoritet av studentene opplevde mottaket på studieprogrammet som godt, og under hver 10. student har den motsatte oppfatningen. I overkant av 1/5 av studentene opplevde mottaket som verken godt eller dårlig.

'Følte meg godt mottatt' (kolonneprosent og gjennomsnitt ⁴), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
I meget liten grad	2	2	1	2	1	2	4	1	1	2
I liten grad	6	6	5	7	5	4	9	4	5	12
Verken/eller	22	22	20	26	20	16	28	18	23	15
I stor grad	46	45	54	43	46	47	46	55	53	53
I meget stor grad	25	25	20	22	27	32	13	22	17	18
Gj.snitt 0-100	72	72	72	69	73	76	64	74	70	69

Samskipnadsområdene kan inndeles i tre grupper etter i hvilken grad studentene følte seg godt mottatt. Tilbakemeldingene er mest positive blant studenter tilknyttet SiT, SOPP og SiB, og klart minst positive blant studentene tilknyttet SiS. De andre samskipnadsområdene ligger i en mellomposisjon.

⁴ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0–100. Den opprinnelige skalaen går fra 1:I meget liten grad til 5:I meget stor grad. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

Som vist i neste tabell er det små forskjeller mellom kjønnene, men en negativ sammenheng mot hhv. alder og studieansiennitet. Dette kan skyldes at systemene ved mottak er utviklet og forbedret. Det kan være et innslag av at mer erfarne studenter naturlig besvarer spørsmålet med lengre tids-horisont, og at det da skal mer til for å gi en positiv tilbakemelding. Det kan også skyldes andre forhold, som at fadderprogrammene er utviklet og at de yngste i større grad har deltatt i disse.

'Følte meg godt mottatt' (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	72	71	76	73	71	67	66	75	72	72	71	69
SiO	70	69	72	70	69	68	62	72	70	69	69	67
SiB	74	73	77	74	73	69	67	78	73	74	69	72
SiT	76	76	82	77	74	68	71	80	78	76	75	72
SiS	65	63	66	65	63	58	67	65	62	65	69	58
SOPP	75	73	75	76	74	66	63	75	76	72	69	74
SiTEL	72	69	74	72	68	67	69	72	70	69	71	66
SiF	74	67										

Som vist nedenfor er det en klar positiv sammenheng mellom full deltakelse i fadderprogram og opplevelsen av mottaket på studieprogrammet. Dette gjelder på tvers av undergruppene.

I Stavanger er det stor forskjell mellom universitetet og høgstskolestudentene, der de sistnevnte i større grad følte seg godt mottatt ved oppstarten på nåværende studieprogram. Hvis en ser på de som deltok for fullt i fadderprogrammet i begge gruppene, så er forskjellene langt mindre.

'Følte meg godt mottatt' (gjennomsnitt), studieinstitusjoner/-grupper og avhengig av deltakelse i fadderordningen				
	Deltakelse i fadderordning			
	Total	Ja	Ja, delvis	Nei
Universitet totalt	71	80	62	59
Høgskoler totalt	73	80	69	64
UiO	68	76	63	58
UiB	72	80	60	59
NTNU	76	85	64	62
UiS	63	72	61	59
H.O	72	81	67	59
H.B	75	82	69	62
H.T	74	81	68	63
H.S	72	76	66	73
HiL/G	74	80	71	65
HiT	70	73	70	68
HiF	69	77	68	62

2/3 av studentene sier at de i stor grad fikk nødvendig informasjon som ny student, mens i overkant av hver 10. student i liten grad opplevde dette. 1/5 av studentene svarer verken/eller. Her deler samskipnadene seg inn i tre signifikant forskjellige grupper, med SiF lavest og SOPP, SiB og SiT høyest.

'Fikk nødvendig info. som ny student' (kolonneprosent og gjennomsnitt ⁵), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
I meget liten grad	2	2	3	2	1	2	3	2	4	6
I liten grad	10	10	10	12	9	8	15	7	13	12
Verken/eller	21	21	20	24	20	19	20	18	18	32
I stor grad	53	53	55	50	56	53	50	60	53	44
I meget stor grad	13	14	12	12	15	16	11	13	12	6
Gj.snitt 0-100	66	66	66	64	69	68	63	69	64	58

Som vist i neste tabell er det små forskjeller mellom kjønnene (med unntak av en indikasjon på lavere tilfredshet blant kvinner tilknyttet SiF). Det er en tendens til at eldre studenter (over 26 år) gir noe mindre positive tilbakemeldinger, men dette varierer mellom samskipnadene og gir ikke et entydig bilde.

'Fikk nødvendig info. som ny student' (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	66	66	67	67	66	64	63	66	66	67	67	66
SiO	64	65	64	64	65	65	60	63	63	63	65	65
SiB	69	68	68	69	69	66	68	67	68	68	69	71
SiT	68	69	72	70	67	63	63	72	69	68	68	65
SiS	65	62	64	64	61	58	68	61	62	68	67	57
SOPP	69	69	68	70	69	69	61	70	69	68	70	67
SiTEL	65	63	66	63	63	62	66	64	62	68	68	61
SiF	64	56										

Som vist nedenfor er det også en klar positiv sammenheng mellom full deltakelse i fadderordningen og opplevelse av å få nødvendig informasjon som ny student på studieprogrammet. Det viser at det kan være nyttig å delta i fadderordningen av mange grunner. Utover det sosiale, får de lettere tilgang til informasjon om studieprogram og lærested, samt om livet rundt studiene. Noen eldre studenter med tidligere studieerfaring vil kanskje betrakte fadderordningen som et tiltak i

⁵ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0–100. Den opprinnelige skalaen går fra 1:I meget liten grad til 5:I meget stor grad. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

hovedsak innrettet mot nye studenter. Høyere alder gjør også at det kanskje føles ubekvent eller upassende å delta. Samtidig kan de tenke at deres tidligere studieerfaring gjør at de ikke har behov for mer informasjon. Slik kan de sette seg i en situasjon hvor de går glipp av nyttig informasjon, ikke minst fordi det stadig skjer endringer på lærestedet som har direkte konsekvenser for studentene.

'Fikk nødvendig info. som ny student' (gjennomsnitt), studieinstitusjoner/-grupper og avhengig av deltakelse i fadderordningen				
		Deltakelse i fadderordning		
	Total	Ja	Ja, delvis	Nei
Universitet totalt	66	71	62	60
Høgskoler totalt	67	71	65	59
UiO	64	69	59	60
UiB	69	71	66	66
NTNU	68	74	62	56
UiS	62	68	61	59
H.O	65	70	63	55
H.B	68	72	65	59
H.T	68	71	67	56
H.S	70	76	66	65
HiL/G	69	71	68	65
HiT	64	64	63	64
HiF	58	62	62	51

Oppfatningen av informasjonen ved studiestart på nåværende studieprogram er klart mer positiv blant studentene på høgskolene i Stavanger enn på UiS, også blant de som deltok fullt ut på fadderordningen.

Deltakelse i frivillig studentengasjement

Studentene er spurt om de har et frivillig studentengasjement. Dette er eksemplifisert som idrettslag, studentsamfund, studentpolitikk, linjeforeninger osv. – altså en vid definisjon. Man kan anta at det kan være en sammenheng mellom frivillighet og aktivitet på den ene siden, og sosiale forhold og livskvalitet på den andre. Studier har vist at ungdom og eldre i særlig grad kan oppleve økt livskvalitet i forbindelse med frivillig deltakelse. Det kan på den ene siden sees i sammenheng med en økende selvrealisering gjennom individuasjonsprosessene. På den andre siden vil en slik deltakelse kunne ha en sosialt inkluderende effekt og bidra til økt tilhørighet.

En høy andel på i underkant av 40% blant studentene har et slikt studentengasjement, basert på den løse definisjonen. Andelen er noe høyere i universitetsbyer enn andre steder, samlet sett. Den er høyest blant studenter tilknyttet SiT og lavest blant de som er tilknyttet SiS.

Andel som har frivillig studentengasjement (prosent), totalt og per samskipnad									
Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
38	39	31	34	41	47	26	30	31	33

Som vist nedenfor deltar kvinner i mindre grad enn menn i slike aktiviteter, med unntak for SiB der det ikke er kjønnsforskjeller. Kanskje kan det henge sammen med at kvinner i større grad enn menn organiserer seg i uformelle, sosiale nettverk. Andelen som deltar synes å være høyest i aldersgruppen 21-25 år, men dette varierer med samskipnadsområdene.

Andel som har frivillig studentengasjement (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	42	35	35	42	40	34	25	31	35	41	40	41
SiO	38	32	30	38	34	34	32	27	31	36	38	38
SiB	41	41	36	44	47	29	23	32	41	45	42	43
SiT	51	44	45	55	47	44	19	42	43	55	46	48
SiS	36	20	17	30	28	31	16	19	24	27	31	32
SOPP	35	26	31	30	32	29	20	28	33	27	34	34
SiTEL	42	25	36	39	38	14	23	30	31	32	40	22
SiF	44	30										

Om man har et frivillig studentengasjement kan det henge sammen med forhold som hvor de kommer fra, sivilstatus og omsorg for barn. Dette bekreftes i tabellen nedenfor. Enslige studenter som ikke er gifte eller i samboerforhold, og som ikke har ansvar for barn, har i størst grad et frivillig studentengasjement. Det er ikke overraskende at Trondheim ligger høyest, ettersom byen er kjent for et godt organisert studiemiljø.

Andel som har frivillig studentengasjement (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	43	28	25	32	41	42	16	39
SiO	38	30	26	32	37	36	26	35
SiB	45	31	27	33	42	46	8	42
SiT	50	35	39	37	51	52	12	49
SiS	33	21	18	23	32	28	14	28
SOPP	34	20		21	27	35		
SiTEL	46	15	16	28	37	36	15	35
SiF	39	25						

Som vist i tabellen nedenfor varierer omfanget av det frivillige studentengasjementet mellom studieinstitusjoner. Det er mer utbredt på universitet enn høyskoler. Andelen med et frivillig studentengasjement er klart høyest på NTNU, nest høyest på UiB, og lavest i Stavanger.

Andel som har frivillig studentengasjement (prosent), studieinstitusjoner/-grupper og avhengig av deltakelse i fadderordningen				
	Deltakelse i fadderordning			
	Total	Ja	Ja, delvis	Nei
Universitet totalt	40	53	30	23
Høgskoler totalt	34	44	28	21
UiO	35	47	26	21
UiB	42	52	25	32
NTNU	52	61	43	30
UiS	26	45	24	13
H.O	33	44	29	19
H.B	38	47	29	23
H.T	34	41	26	23
H.S	24	36	18	13
HiL/G	30	39	22	22
HiT	31	50	34	21
HiF	33	63	44	17

Det er en klar sammenheng mellom deltakelse i fadderordninger og andelen som har et frivillig studentengasjement. Årsakssammenhengene kan diskuteres, og kan i prinsippet gå begge veier, men det er trolig slik at deltakelse i fadderordninger er en inngang til andre mer permanente studentrelaterte aktiviteter for mange.

Det er en positiv sammenheng mellom frivillig studentengasjement og oppfatning av studiebyen totalt sett på noen steder, men ikke i Stavanger.

Tilfredshet med studieby og studentmiljø (skalagjennomsnitt), avhengig av frivillig studentengasjement		
	Studentengasjement	
	Ja	Nei
Tilfredshet med studieby totalt		
Universitet totalt	79	73
Høgskoler totalt	75	71
UiO	75	71
UiB	80	78
NTNU	86	80
UiS	63	63
H.O	70	68
H.B	79	74
H.T	83	79
H.S	62	61
HiL/G	73	70
HiT	70	64
HiF	70	64

Tabellen fortsetter på neste side

. . . fortsettelse fra forrige side.

Tilfredshet med studentmiljø		
Universitet totalt	79	66
Høgskoler totalt	77	68
UiO	69	61
UiB	81	69
NTNU	91	79
UiS	56	52
H.O	69	63
H.B	79	69
H.T	85	75
H.S	55	54
HiL/G	78	72
HiT	77	68
HiF	73	57

Når det gjelder sammenhengen med oppfatningen av studentmiljøet så er denne klar i alle undergrupper, - også her med et visst unntak for Stavanger (særlig høgskolene). Studenter med frivillig studentengasjement er mer fornøyde med studentmiljøet. Dette viser at økt egenaktivitet og engasjement i studentmiljøet gir positive effekter knyttet til det sosiale livet.

Tilhørighetsfølelse på studieprogrammet

Studentene fikk spørsmål om i hvilken grad de følte tilhørighet på studieprogrammet. Tilhørighet er generelt formulert og kan av respondentene oppfattes på ulikt vis. Noen vil tenke på tilhørighet til medstudentene, kullet, klassen osv., mens andre vil legge mer vekt på tilhørighet til faget, instituttet eller lærestedet. 2/3 av studentene sier at de føler stor tilhørighet på nåværende studieprogram, mens 14% i liten grad gjør det. Det er noen forskjeller mellom samskipnadene, der SiO og SiS ligger lavest, mens SiT ligger høyest. Disse forskjellene er statistisk signifikante.

'Føler tilhørighet' (kolonneprosent og gjennomsnitt ⁶), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
I meget liten grad	4	4	3	5	3	3	5	3	2	5
I liten grad	10	10	7	13	8	7	12	8	7	5
Verken/eller	19	19	19	22	20	15	21	16	20	24
I stor grad	39	38	46	34	38	42	43	47	47	42
I meget stor grad	28	29	25	26	31	34	20	26	24	24
Gj.snitt 0-100	70	70	71	66	72	74	66	71	71	69

⁶ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0 – 100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: I meget liten grad til 5: I meget stor grad. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

Nedenfor ser en at det generelt er små kjønnsforskjeller. Det er en tendens til at de eldste studentene i minst grad føler tilhørighet til nåværende studieprogram, selv om dette ikke gjelder for alle samskipnadene. Tendensen kan skyldes at tilknytningen til studiet eller studieprogrammet blir noe løsere når en nærmer seg avslutning, og studentene orienterer seg mot jobb og tiden etter studiene. Det er også en naturlig sammenheng mellom alder og forhold som sivilstatus og boligsituasjon. Studentene får flere og sterkere forankringer utenfor studiet med økende alder.

'Føler tilhørighet' (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	69	70	71	71	70	68	64	71	69	70	69	69
SiO	65	66	67	65	66	68	59	65	65	63	67	67
SiB	72	71	70	72	74	69	64	71	69	75	70	73
SiT	73	76	79	75	73	69	70	79	74	75	74	72
SiS	64	67	65	68	66	60	66	64	66	67	68	63
SOPP	70	72	72	74	71	70	53	73	75	69	69	66
SiTEL	73	70	75	75	67	65	71	73	75	69	68	68
SiF	72	68										

Innflyttere synes i litt større grad enn andre å føle tilhørighet til studiet, mens gifte i litt mindre grad gjør det. Dette gjelder likevel ikke systematisk på tvers av samskipnadene.

'Føler tilhørighet' (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	71	67	67	69	71	70	68	70
SiO	67	64	61	67	67	65	57	66
SiB	71	72	70	69	74	72	73	71
SiT	75	73	79	73	75	75	73	74
SiS	67	65	62	64	71	66	69	65
SOPP	73	67		71	67	74		
SiTEL	72	69	70	72	72	70	70	71
SiF	71	64						

Som vist i neste tabell er det klare forskjeller mellom studieinstitusjonene/-gruppene. Høgskolene ligger høyere enn universitetene, men det er store forskjeller mellom sistnevnte. Studentene på UiO og UiS føler i klart mindre grad enn studentene på UiB tilhørighet på studieprogrammet. NTNU-studentene føler i enda større grad tilhørighet.

I Trondheim er det små forskjeller mellom universitets- og høgskolestudentene, mens disse forskjellene er klare i disfavør av universitetene i Oslo, Bergen og Stavanger.

Følelsen av tilhørighet på studieprogrammet er like sterk på høyskolene i Bergen og Stavanger, som på høyskolene i Trondheim og NTNU.

'Føler tilhørighet' (gjennomsnitt), studieinstitusjoner/-grupper og avhengig av deltakelse i fadderordningen og frivillig studentengasjement						
	Total	Deltakelse i fadderordning			Frivillig studentengasjement	
		Ja	Ja, delvis	Nei	Ja	Nei
Universitet totalt	68	76	61	58	75	63
Høgskoler totalt	73	78	68	67	77	71
UiO	64	71	58	57	72	60
UiB	69	76	58	58	75	64
NTNU	75	81	67	59	78	70
UiS	64	72	63	61	70	62
H.O	71	79	65	65	79	68
H.B	75	80	69	67	78	74
H.T	74	79	68	67	78	72
H.S	75	84	65	72	80	73
HiL/G	71	76	69	66	70	72
HiT	71	73	72	69	76	69
HiF	69				71	67

Det er klar forskjell mellom de som hhv. har deltatt fullt i fadderprogram og som har et frivillig studentengasjement, og følelsen av tilhørighet i de fleste undergruppene. Disse forholdene er en klar indikasjon på at deltakelse i fadderordninger og frivillig studentengasjement bidrar positivt til tilhørighetsfølelse, sannsynligvis gjennom en økt felleskapsfølelse og styrket identitet som student.⁷

Oppfatning av studiet som meningsfullt

Studiet står i fokus og er hovedaktiviteten for studentene. Det er grunn til å tro at opplevelsen av studiet som meningsfullt er viktig for både mestringsfølelse og livskvalitet. Studentene ble spurt om i hvilken grad de opplever studiet de går på som meningsfullt. Som tabellen nedenfor viser gir de i meget stor grad positive tilbakemeldinger på dette, og det gjelder på tvers av samskipnadene.

Opplevelse av studiet som meningsfullt (kolonneprosent og gjennomsnitt⁸), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Meget lite m.fullt	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3
Ganske lite	3	3	5	3	3	3	5	5	4	7
Verken/eller	8	8	8	10	8	7	10	8	8	8
Ganske	46	46	47	45	45	48	49	49	46	46
Meget meningsfullt	41	42	39	42	44	42	34	38	41	36
Gj.snitt 0-100	81	81	79	81	82	82	77	79	80	76

⁷ Prinsipielt kan en alltid spekulere i hva som er 'høna og egget' i slike sammenhenger. Altså i hvilken grad det er spesielle grupper blant studentene som også deltar i fadderordningene og frivillig studentengasjement, for eksempel de mest sosiale og involverte.

⁸ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0 – 100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Meget lite meningsfullt til 5: Meget meningsfullt. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

Det er relativt små forskjeller mellom undergrupper per samskipnadsområde, når det gjelder spørsmålet om meningsfullhet. Det finnes noen tendenser i svarmaterialet (for eksempel øker opplevelsen av meningsfullheten i studiet med alder blant studenter tilknyttet SiS).

Opplevelse av studiet som meningsfullt (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	80	82	78	80	83	83	82	78	79	81	83	83
SiO	80	82	78	79	83	84	79	78	79	80	82	84
SiB	82	82	77	81	84	87	81	78	80	82	83	86
SiT	80	84	79	82	84	80	83	79	79	84	84	83
SiS	75	78	73	75	78	79	85	72	78	77	80	79
SOPP	76	82	81	79	78	81	75	80	82	75	79	76
SiTEL	78	82	79	78	80	78	87	81	79	79	85	79
SiF	78	76										

Som vist nedenfor er tilbakemeldingene om meningsfullheten i studiet positive i alle kategoriene. Det er signifikante forskjeller mellom grupper, som at NTNU og UiO ligger høyere enn UiS, og at høyskoler totalt ligger noe over universitet. Hovedbildet er uansett overveiende positive tilbakemeldinger på tvers av gruppene.

Opplevelse av studiet som meningsfullt (gjennomsnitt) etter studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	80	80	82	77	83	84	83	80	79	80	76
Menn	79	80	80	75	82	84	80	76	76	78	78
Kvinner	81	80	83	78	84	85	85	83	82	82	76

Bakgrunnsdata viser at studentene på kunsthøgskoler i relativt stor grad opplever studiet som meningsfullt.

Tilfredshet med forhold på studieprogrammet⁹

Noen av samskipnadene har også inkludert spørsmål om ulike forhold på studieprogrammet. Disse spørsmålene er først og fremst interessante knyttet til den enkelte studieinstitusjon og avdeling. Det henvises til egen tilleggsgrafikk som dokumenterer dette. I den foreliggende rapporten vil dokumentasjonen være på et overordnet nivå, men likevel vise hovedresultat for studieinstitusjoner eller grupper av disse.

Tabellen nedenfor viser svarfordelingene på enkeltspørsmålene om tilfredshet med forhold på studieprogrammet, samt gjennomsnittsverdiene på 7-punktsskalaen. Basen er alle studentene tilknyttet de samskipnadene som har inkludert disse spørsmålene. Formålet er å gi et generelt bilde av disse oppfatningene, og illustrere hvilke svarfordelinger som kan knyttes til ulike gjennomsnittsverdier.

⁹ Disse spørsmålene er kun stilt til studenter tilknyttet SiO, SiS, SiTel og SiF.

Tilfredsheten er høyest når det gjelder tilgang på leseplasser og informasjon om eksamen og undervisning. Den er lavest i vurderingen av tilgang på gruppearbeidsplasser og studieveiledning. Som tabellen viser så har en betydelig andel av studentene en negativ holdning til forholdene det er spurt om (målt i form av andelen som avgir svarene 1-3).

Tilfredshet med forhold på studieprogrammet (radprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad								
Studenter tilknyttet SiO, SiS, SiTel og SiF	Meget misfornøyd	2	3	4	5	6	Meget fornøyd	Gj.snitt 1-7
Tilgang gruppearb.plasser	6	12	19	22	20	11	8	4,0
Pausekroker for studenter	4	10	17	23	22	13	11	4,3
Tilgang leseplasser	4	8	12	21	22	19	15	4,7
Studieveiledning	6	13	19	26	18	10	7	4,0
Seminarundervisning	4	9	17	27	22	15	6	4,2
Veiledning fra faglig ansatte	6	11	18	23	20	14	7	4,1
Info om eksamen og underv.	3	8	14	21	25	21	9	4,5
Grand mean (gjennomsnitt på tvers av alle utsagn)								4,3

Neste tabell viser gjennomsnittet på tvers av forholdene det er spurt om, totalt og i undergrupper. Tilfredsheten med forholdene på studieprogrammet er samlet sett høyere på høyskolene enn på universitetene. Tilfredsheten på UiS er lavere enn andre steder, og tilfredsheten er høyere på høyskolene i Stavanger enn på universitetet samme sted. Disse forskjellene er statistisk signifikante.

Tilfredshet med forhold på studieprogrammet (grand mean) etter studieinstitusjon/-gruppe. Kjønn og alder								
			Universitet		Høgskoler/-grupper			
	Univ.	Høgsk.	UiO	UiS	H.O	H.S	HiT	HiF
Total	4,2	4,4	4,2	4,0	4,3	4,7	4,6	4,4
Menn	4,3	4,5	4,4	4,0	4,4	4,6	4,6	4,7
Kvinner	4,1	4,4	4,2	3,9	4,3	4,7	4,6	4,3
18-20 år	4,4	4,6	4,4	4,2	4,5	4,5	4,7	
21-22 år	4,0	4,4	4,1	3,9	4,3	4,6	4,5	
23-25 år	4,2	4,3	4,3	3,8	4,1	4,4	4,5	
26-34 år	4,2	4,6	4,2	3,9	4,6	5,2	4,6	

Det er også forskjeller mellom høyskolene/-gruppene, der Stavanger og Telemark kommer bedre ut enn Oslo og Finnmark.

Neste tabell viser tilfredshetsnivået på de ulike forholdene det er spurt om i vurderingen av studieprogrammet. Det er særlig studieveiledning, veiledning fra faglige ansatte og tilgang på gruppearbeidsplasser som skiller universitetene negativt fra høyskolene. Når det gjelder gruppearbeidsplasser så er tilfredsheten klart lavere på UiS enn på UiO.

Tilfredshet med forhold på studieprogrammet (gjennomsnitt) etter studieinstitusjon/-gruppe								
			Universitet		Høgskoler/-grupper			
	Univ.	Høgsk.	UiO	UiS	H.O	H.S	HiT	HiF
Tilgang gruppearb.plasser	3,9	4,4	4,0	3,4	4,3	4,6	4,5	4,9
Pausekroker for studenter	4,2	4,5	4,3	4,0	4,3	4,8	4,8	4,8
Tilgang leseplasser	4,7	4,6	4,8	4,3	4,3	4,9	4,9	5,0
Studieveiledning	3,8	4,3	3,8	3,7	4,2	4,7	4,5	3,9
Seminarundervisning	4,2	4,2	4,3	3,9	4,2	4,2	4,3	4,1
Veiledning fra faglig ansatte	3,9	4,5	3,9	4,0	4,4	4,4	4,7	4,3
Info om eksamen og underv.	4,5	4,5	4,6	4,3	4,6	4,9	4,4	3,8

Det er store forskjeller mellom gruppene på tvers av forholdene det er spurt om. UiS ligger relativt lavt på alle (selv om de er marginalt over UiO når det gjelder vurderingen av veiledningen fra faglige ansatte). UiO kommer, sammen med HiT, relativt godt ut når det gjelder seminarundervisningen. HiF ligger høyt mht gruppearbeidsplasser, pausekroker og leseplasser.

Høgskolene i Telemark og Stavanger kommer generelt godt ut på de fleste områdene.

Vurdering av de faglige ansatte ved lærestedet¹⁰

Tabellen viser studentenes subjektive vurdering av faglige ansatte ved lærestedet. Studentene oppfatter i relativt liten grad at de faglige ansatte opptrer avvisende overfor dem som studenter, og i relativt stor grad at de er sympatiske og hjelpsomme. I absolutt forstand kan en likevel mene at tilbakemeldingene ikke er spesielt positive på de fleste områdene det er spurt om, med en ganske høy andel som har en negativ oppfatning (svarene 1-3).

Vurdering av faglig ansatte (radprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad								
Studenter tilknyttet SiO, SiS, SiTel og SiF	Ikke i det hele tatt	2	3	4	5	6	I svært høy grad	Gj.snitt 1-7
Konstruktive tilbakemeldinger	10	14	15	22	20	12	7	3,9
Sympatisk og hjelpsom	3	8	14	22	24	20	10	4,5
Interesse for din faglige utv.	12	14	18	21	16	13	7	3,8
Opptrer ikke avvisende ¹¹	1	2	5	14	13	28	37	5,6
Grand mean (gjennomsnitt på tvers av alle utsagn)								4,5

Neste tabell viser gjennomsnittet på tvers av forholdene det er spurt om, totalt og i undergrupper. Også når det gjelder tilfredsheten med de faglig ansatte samlet sett så er tilfredsheten høyere på høgskolene enn på universitetene. I motsetning til vurderingen av forholdene på studieprogrammet i forrige delkapittel, så avviker ikke UiS negativt fra UiO i vurderingen av de faglige ansatte. På samme måte som i vurderingen av forhold på studieprogrammet så er tilfredsheten høyere på høgskolene i Stavanger enn på universitetet.

¹⁰ Disse spørsmålene er kun stilt til studenter tilknyttet SiO, SiS, SiTel og SiF.

¹¹ Utsagnet er egentlig negativt: 'Opptrer avvisende overfor deg som student'. Verdiene er snudd under databehandlingen, slik at ladingen er den samme som i de andre utsagnene.

Vurdering av faglig ansatte (grand mean) etter studieinstitusjon/-gruppe. Kjønn og alder								
			Universitet		Høgskoler/-grupper			
	Univ.	Høgsk.	UiO	UiS	H.O	H.S	HiT	HiF
Total	4,4	4,7	4,4	4,4	4,6	4,9	4,8	4,7
Menn	4,5	4,6	4,5	4,4	4,4	4,8	4,8	5,2
Kvinner	4,3	4,7	4,3	4,4	4,7	5,0	4,8	4,6
18-20 år	4,4	4,7	4,4	4,4	4,4	4,3	4,9	
21-22 år	4,3	4,5	4,3	4,4	4,4	4,9	4,5	
23-25 år	4,4	4,7	4,4	4,3	4,7	5,0	4,7	
26-34 år	4,5	4,9	4,5	4,5	4,7	5,6	5,0	

Det er studentene på høgskolene i Stavanger og Telemark som gir de mest positive tilbakemeldingene på de faglige ansatte.

Neste tabell viser tilfredshetsnivået på de ulike forholdene det er spurt om i vurderingen av de faglige ansatte. Det er særlig studentenes oppfatning av manglende interesse for deres faglige utvikling som skiller universitetene negativt fra høgskolene. På dette punktet kommer høgskolene i Stavanger relativt godt ut.

Vurdering av faglig ansatte (gjennomsnitt) etter studieinstitusjon/-gruppe								
			Universitet		Høgskoler/-grupper			
	Univ.	Høgsk.	UiO	UiS	H.O	H.S	HiT	HiF
Konstruktive tilbakemeldinger	3,9	4,0	3,9	3,7	3,8	4,0	4,2	4,2
Sympatisk og hjelpsom	4,5	4,7	4,5	4,4	4,6	5,1	4,8	4,7
Interesse for din faglige utv.	3,6	4,2	3,6	3,7	4,1	4,6	4,4	4,1
Opptrer ikke avvisende	5,6	5,8	5,5	5,8	5,7	6,0	5,7	5,9

Studentene på UiO er de som i størst grad mener at faglige ansatte opptrer avvisende overfor dem som studenter.

Også her (som når det gjelder vurderingen av forhold på studieprogrammet) er det en tendens til at Høgskolene i Telemark og Stavanger kommer relativt godt ut på de fleste områdene.

Forhold som kan oppleves å påvirke studiet negativt

Studentene er spurt om ulike forhold som kan tenkes å påvirke studiet deres på en negativ måte, og om hvor ofte de opplever at dette er tilfelle. Arbeidspress og konsentrasjonsvansker oppleves ofte som et problem hos nesten hver 5. student, mens mange opplever dette av og til. Mobbing forekommer i meget liten grad både i forhold til ansatte og medstudenter. I en tidsløpsstudie (Olsen m.fl., 2006) ved UiO i 2003-2005 svarte til sammenligning 0,5% at de hadde opplevd mobbing ukentlig det siste året, mens 3,5% rapporterte at de av og til hadde opplevd dette i løpet av det siste året. En undersøkelse om selvrapportert mobbing i det norske arbeidslivet viste at 4,6% rapporterte at de hadde vært utsatt for mobbing (Einarson m.fl., 2007).

Forhold med negativ påvirkning på studiet (radprosent), totalt				
	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte
Arbeidspresset på studiet	10	28	45	17
Press fra foreldre eller annen slekt om at du skal gjøre det bra	48	31	16	5
Press fra medstudenter om at du skal gjøre det bra	34	38	23	5
Konsentrasjonsproblemer ift studiene eller undervisningen	10	29	42	19
Problemer med å forstå forelesere eller undervisningen	13	44	36	7
Uklare forventninger til deg som student	17	39	34	9
Mobbing fra medstudenter	94	5	1	0
Mobbing fra ansatte på studiestedet	94	5	1	0

Om lag en av ti sier at uklare forventninger til dem som studenter ofte påvirker studiet negativt, mens fire av ti erfarer dette av og til. Når det gjelder opplevelsen av et press fra enten foreldre eller venner om å lykkes med studiene, rapporterer to av ti om et slikt press fra foreldre, enten av og til eller ofte. Noe hyppigere kan presset oppleves fra medstudenter.

Tabellen nedenfor viser andelen som oppgir at de ofte opplever at ulike forhold påvirker studiet negativt fordelt på samskipnadstilknytning. Hovedbildet er det samme på tvers av undergruppene. Arbeidspresset oppfattes ofte som et problem for noen flere studenter tilknyttet SiO og SiB sammenliknet med studenter andre steder, og i mindre grad for studenter tilknyttet SiF.

Andel som <u>ofte</u> opplever at forhold påvirker studiet negativt (prosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Arbeidspress	17	18	13	19	19	16	14	15	13	6
Press fra slekt	5	5	7	6	5	3	7	5	8	11
Press fra studenter	5	5	4	6	6	3	4	4	4	6
Konsentrasjonsprobl.	19	19	19	21	17	18	21	18	18	24
Forstå undervisning	7	7	9	5	6	8	12	8	10	7
Uklare forventninger	9	9	7	10	10	8	9	8	8	5
Mobbing fra stud.	0,3	,3	,2	,3	,1	,3	,7	,3	,0	1,0
Mobbing fra ansatte	0,2	,2	,0	,2	,1	,3	,3	,0	,0	,0

Kvinner rapporterer i større grad enn menn at arbeidspress ofte påvirker studiet negativt. Også på de andre områdene er tendensen at kvinner i større grad enn menn oftere opplever negativ påvirkning.

Andel som <u>ofte</u> opplever at forhold påvirker studiet negativt (prosent), totalt og i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Arbeidspress	14	20	17	17	18	17	17	16	18	15	17	18
Press fra slekt	5	6	8	6	4	3	4	6	7	6	5	3
Press fra studenter	3	6	5	5	5	4	4	5	4	5	5	5
Konsentrasjonsprobl.	17	20	21	19	17	21	19	20	21	19	17	18
Forstå undervisning	6	8	10	9	5	4	5	10	10	7	5	4
Uklare forventninger	7	10	11	9	8	8	9	10	9	9	7	9
Mobbing fra stud.	,2	,3	,2	,3	,2	,2	,7	,3	,2	,4	,0	,3
Mobbing fra ansatte	,1	,2	,1	,2	,2	,1	,3	,2	,2	,1	,2	,2

Som vist i neste tabell rapporterer universitetsstudentene i Stavanger i mindre grad enn andre universitetsstudenter at arbeidspress ofte påvirker studiet negativt, mens NTNU-studentene er i en mellomposisjon.

Studentene i Stavanger og Telemark gir i noe større grad enn andre uttrykk for at de ofte har problemer med å forstå undervisningen. Dette kan synes underlig, siden høgskolestudentene på de to stedene i relativt stor grad ga positive tilbakemeldinger på de faglige ansatte og andre forhold på studieprogrammet, slik det ble vist i forrige delkapittel. Dette kan derfor skyldes andre forhold, og at spredning i oppfatningene i studentmassen på disse stedene er større.

Andel som <u>ofte</u> opplever at forhold påvirker studiet negativt (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Arbeidspress	21	20	17	14	14	17	14	16	15	13	6
Press fra slekt	5	5	4	7	9	5	2	5	5	8	11
Press fra studenter	7	5	3	4	4	6	2	7	4	4	6
Konsentrasjonsprobl.	23	19	18	20	15	13	18	26	18	18	24
Forstå undervisning	6	6	9	12	4	7	7	11	8	10	7
Uklare forventninger	11	11	8	9	7	8	8	14	8	8	5
Mobbing fra stud.	,2	,2	,3	,6	,3	,0	,2	1,6	,3	,0	1,0
Mobbing fra ansatte	,2	,2	,3	,2	,1	,0	,3	1,6	,0	,0	,0

Dataene indikerer at forekomsten av mobbing er høyere på høgskolene i Stavanger enn andre steder. Dette er en ren indikasjon, og må tolkes med varsomhet, da forskjellen til de andre kategoriene ikke er statistisk signifikant.

Bakgrunnsdata viser at BI-studentene i relativt stor grad opplever press fra foreldre og slekt som et problem, og i relativt liten grad konsentrasjonsproblemer og arbeidspress. Det førstnevnte kan kanskje knyttes til skolepenger og eventuell foreldrefinansiering. Dette er imidlertid rene spekulasjoner.

Uønsket seksuell oppmerksomhet

Om lag 1 av 100 studenter har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på nåværende lærested. Dette dreier seg i hovedsak om ubehagelig seksuell verbal oppmerksomhet og/eller tilsvarende fysisk. Svært få har blitt utsatt for seksuell trakassering eller direkte overgrep.

Av tabellen under fremgår det at 0,2% rapporterer om seksuell trakassering, mens like mange oppgir at de har vært utsatt for seksuelt overgrep. Samlet har 0,3% opplevd slike forhold. I helse- og trivelsundersøkelsen ved UiO (Olsen m.fl., 2006) sa 2,1% at de hadde opplevd seksuelle overgrep siste året. 'Overgrep' var da definert som for eksempel blotting, beføling, ufrivillig samleie med mer, og var ikke begrenset til hendelser på studiet. En undersøkelse fra arbeidslivet viste at 1,1% hadde vært utsatt for seksuell trakassering, ut fra egenrapportering med utgangspunkt i de siste 6 månedene (Einarson m.fl., 2007). Om lag 1% blant studentene i denne undersøkelsen ønsket ikke å svare på spørsmålet om ulike former for uønsket seksuell oppmerksomhet.

Utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på nåværende lærested (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ubehagelig verbalt	,8	,8	,8	1,5	,4	,4	,3	,8	,6	1,0
Ubehagelig fysisk	,6	,6	,5	,9	,3	,4	,6	,6	,3	1,0
Seksuell trakassering	,2	,2	,3	,2	,0	,4	,3	,3	,4	,0
Seksuelle overgrep	,2	,2	,1	,1	,3	,0	,6	,1	,0	,0
Nei	97,8	97,4	97,2	98,5	97,9	98,1	96,9	97,5	99,0	97,8
Ønsker ikke svare	,9	1,3	,9	,7	1,1	,9	1,6	1,3	,0	,9

Forekomsten av uønsket seksuell oppmerksomhet er dobbelt så høy blant kvinner som menn, men dette varierer mellom samskipnadsområdene. Forskjellen er særlig stor i SiO, der 2,9% av tilknyttede kvinner har opplevd en eller annen form for uønsket seksuell oppmerksomhet. Tallene for kvinner i de øvrige bysamskipnadene (Bergen, Trondheim og Stavanger) ligger til sammenligning i underkant av 1%. I en undersøkelse fra det norske arbeidslivet (Einarson m.fl., 2007) fant man at tre ganger så mange kvinner som menn følte seg utsatt for seksuell trakassering. Det må understrekes at begrepet 'trakassering' er ment å indikere en grenseoverskridende handling som oppleves krenkende ut over 'ubehagelig seksuell oppmerksomhet'.

Andel som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet ¹² på nåværende lærested (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	,8	1,6	1,8	1,3	1,0	1,2	1,3	1,5	1,2	1,2	1,1	1,3
SiO	,6	2,9	2,5	2,4	1,2	1,8	2,8	1,7	2,4	2,3	1,6	1,8
SiB	,7	,9	,7	1,5	,3	,0	1,1	2,5	,0	,0	1,3	,3
SiT	1,1	,8	2,2	,3	1,0	,5	,0	1,0	1,6	,2	,7	1,1
SiS	1,1	,9	,0	,5	1,5	3,4	,0	,7	,6	,7	1,1	2,3
SOPP	,9	1,9	2,6	,5	2,0	,0	3,0	,9	1,0	1,6	,0	9,0
SiTEL	,4	1,7	3,0	1,8	1,1	,0	,0	1,7	,4	3,6	,0	,0
SiF	4,0	,0										

¹² Uavhengig av hvilken type (verbal oppmerksomhet, fysisk oppmerksomhet, trakassering eller overgrep).

Tabellen nedenfor viser forekomsten av egenrapportert uønsket seksuell oppmerksomhet etter studieinstitusjon/-gruppe. Dataene gir en indikasjon på forskjeller mellom gruppene, men disse er ikke statistisk signifikante.

Andel som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe. Kjønn og alder											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	1,8	1,0	1,0	1,1	2,4	,5	,8	,0	1,5	1,2	1,0

De få som har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på lærestedet er spurt om hvem som sto bak denne. Som tabellen nedenfor viser er det i størst grad snakk om handlinger fra medstudenter, og dernest fra vitenskapelige ansatte.

Hvem som sto bak uønsket seksuell oppmerksomhet (prosent blant de som har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, dvs. 1,3% av alle studenter)	
Medstudent	46
Vitenskapelig ansatt	24
Annen ansatt	13
Andre	16
Ønsker ikke å svare	13

2. Studieferdigheter

Økt studieeffektivitet og krav til bedret studieprogresjon var et av hovedmålene ved kvalitetsreformen, som ble innført høsten 2003. Intensjonen var at flere studenter skulle fullføre studiene, og helst på normert tid. Dette kapitlet omhandler studentenes gjennomføringsevne målt gjennom egenrapportert studieprogresjon og oppfatning av egen studiemestring.

Studieprogresjon

Studentene er spurt om de følger normert studieprogresjon (30 studiepoeng på et halvt år) på studieprogrammet de tar nå. Spørsmålet er stilt både mht. tidligere/hittil i studiet og i inneværende semester. På førstnevnte spørsmål er førstesemesterstudentene ekskludert fra beregningsgrunnlaget.

82% av studentene som har tilbakelagt minst ett semester ved universitet eller høyskole (uavhengig av studiested) gir uttrykk for at de har fulgt normert progresjon i studiet til nå. Det er lite variasjon mellom samskipnadsområdene, men SOPP ligger relativt høyt og SiTEL og SiF litt lavere enn gjennomsnittet.

Normert progresjon hittil i studiet (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja	82	82	82	80	83	82	82	88	76	77
Nei	15	15	9	17	14	15	11	5	13	10
Vet ikke	4	3	9	3	3	3	7	7	11	13

Det er små kjønnsforskjeller på totalnivå, men en naturlig negativ sammenheng sett opp mot alder. Den sistnevnte sammenheng varierer mellom samskipnadsområdene, og er særlig sterk i SiT.

Andel med normert progresjon hittil i studiet (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad											
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)			
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	81	82	85	85	82	77	73	83	85	81	80
SiO	79	81	82	84	82	74	73	81	84	80	78
SiB	81	85	85	85	83	82	75	82	87	80	85
SiT	82	82	89	86	81	76	68	86	86	83	77
SiS	78	84	82	85	78	86	75	80	81	88	80
SOPP	88	88	88	90	87	89	80	88	86	91	96
SiTEL	85	71	77	80	78	70	73	80	78	66	83
SiF	83	75									

Tabellen nedenfor viser små forskjeller avhengig av sivilstatus, men en tendens til at innflyttere i større grad har gjennomført studiet med normert progresjon enn andre. Det sistnevnte kan dels være knyttet til hvilke fag disse studerer eller andre underliggende forskjeller. Studenter med omsorg for barn har naturlig i mindre grad fulgt normert progresjon enn andre.

Andel med normert progresjon hittil i studiet (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	84	78	80	81	85	81	74	82
SiO	83	76	79	77	83	81	73	81
SiB	83	83	84	83	84	82	73	84
SiT	84	76	86	82	88	80	75	83
SiS	82	81	74	86	86	80	81	82
SOPP	91	81		88	88	88		
SiTEL	80	73	71	74	76	80	66	79
SiF	85	70						

Tabellen nedenfor gir en indikasjon på forskjeller mellom grupper avhengig av studieinstitusjon. Studentene på høgskolene i Stavanger, Telemark og Finnmark har i relativt liten grad gjennomført studiet med normert progresjon hittil. Disse forskjellene er likevel ikke signifikante statistisk sett. Dette skyldes at antallet intervju i de tre kategoriene som avviker mest er relativt lavt.

Andel med normert progresjon hittil i studiet (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	80	82	81	82	82	85	85	75	88	76	77
Menn	77	77	81	78	83	86	86	81	88	85	83
Kvinner	81	86	81	85	82	84	85	72	88	71	75
18-20 år	85	85	89	86	75	87	86	68	88	77	
21-22 år	84	83	86	86	85	88	88	81	90	80	
23-25 år	82	84	80	78	80	81	85	79	87	78	
26-34 år	71	75	72	83	84	86	79	69	86	72	

Som vist i neste tabell er det en sterk positiv sammenheng mellom gjennomføringsevne hittil i studiet og hhv. tilhørighetsfølelse på nåværende studieprogram og i hvilken grad en opplever det nåværende studiet som meningsfullt. Studenter med lav tilhørighetsfølelse og en oppfatning av det nåværende studiet som lite meningsfullt, har altså i mindre grad evnet å gjennomføre studiet med normert progresjon så langt.

Andel med normert progresjon hittil i studiet (prosent), etter tilhørighetsfølelse på studiet og opplevelse av studiet som meningsfullt										
Tilhørighetsfølelse					Meningsfullhet					
Lav	2	3	4	Høy	Lav	2	3	4	Høy	
66	72	75	85	87	65	67	77	80	86	

Resten av tabellene i dette delkapitlet gjelder gjennomføring med normert progresjon i *inneværende* semester. 82% av studentene sier at de følger normert progresjon. Usikkerheten om dette ('vet ikke'-andelen) er mindre i universitetsbyer enn andre steder. Andelene med normert progresjon er relativt lave blant studenter tilknyttet SiTEL og SiF.

Normert progresjon i inneværende semester (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja	82	83	73	82	84	85	78	78	67	68
Nei	11	11	11	13	10	9	10	7	17	9
Vet ikke	7	6	16	5	6	5	13	15	16	22

Det er små kjønnsforskjeller i universitetsbyene, men betydelige andre steder og særlig blant studenter tilknyttet SiTEL og SiF. De eldste studentene tilknyttet SiO, SiB og SiT gir i mindre grad enn yngre uttrykk for at de følger normert progresjon i dette semesteret.

Andel med normert progresjon i inneværende semester (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semester)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	83	81	82	83	84	81	71	77	83	84	84	82
SiO	82	82	80	86	84	80	70	83	81	84	83	80
SiB	84	84	88	79	87	88	79	79	84	82	85	89
SiT	86	85	88	86	87	80	69	81	90	89	87	82
SiS	77	78	69	82	79	79	76	69	77	80	86	78
SOPP	82	76	73	79	81	85	84	70	83	84	79	88
SiTEL	78	61	69	76	61	72	59	63	73	71	64	70
SiF	75	66										

Tabellen nedenfor viser relativt små forskjeller avhengig av sivilstatus på totalnivå. Det er en tendens til at studenter med omsorg for barn i noe mindre grad følger normert progresjon enn andre i dette semesteret. Dette gjelder ikke systematisk på tvers av samskipnadene.

Andel med normert progresjon i inneværende semester (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	83	79	77	83	84	81	75	82
SiO	83	81	74	85	81	82	73	82
SiB	84	84	91	85	86	82	86	84
SiT	87	81	83	85	92	84	78	86
SiS	80	76	74	79	86	76	81	77
SOPP	79	78		77	81	78		
SiTEL	72	64	51	70	59	74	55	70
SiF	68	69						

Det er noen forskjeller mellom studieinstitusjonene/-gruppene når det gjelder andelen som gjennomfører med normert progresjon i inneværende semester. For det første er det en reell forskjell mellom universitetene samlet, der andelen er 84%, og høyskolene samlet med 79%. Her er det slik at studentene på høyskolene i Stavanger, Telemark og Finmark i klart mindre grad enn andre rapporterer at de skal gjennomføre semesteret med normert progresjon. I Stavanger gjelder dette begge kjønn, mens det de to andre stedene i første rekke gjelder kvinnene.

Andel med normert progresjon i inneværende semester (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	82	84	88	80	83	84	79	64	78	67	68
Menn	82	82	89	79	82	86	77	65	82	78	75
Kvinner	81	85	87	80	85	83	80	62	76	61	66
18-20 år	83	90	93	72	70	84	73	52	73	69	
21-22 år	85	79	90	84	88	79	79	61	79	76	
23-25 år	84	89	88	80	84	83	83	75	81	61	
26-34 år	75	74	77	79	85	96	79	65	85	65	

Som vist i nedenfor er det en positiv sammenheng mellom gjennomføringsevne i inneværende semester og hhv. tilhørighetsfølelse på nåværende studieprogram og i hvilken grad en opplever det nåværende studiet som meningsfullt. Studenter som rapporterer en tilhørighetsfølelse til studieprogrammet, og på samme tid har en oppfatning av det nåværende studiet som meningsfullt, rapporterer også i stor grad at de følger normert progresjon.

Andel med normert progresjon i inneværende semester (prosent), etter tilhørighetsfølelse på studiet og opplevelse av studiet som meningsfullt									
Tilhørighetsfølelse					Meningsfullhet				
Lav	2	3	4	Høy	Lav	2	3	4	Høy
71	74	76	84	88	74	73	74	81	86

Tabellen nedenfor illustrerer en 'opphopning' av manglende gjennomføringsevne (blant studenter som har fullført minst ett semester tidligere). De som tidligere ikke har gjennomført studiet på normert tid sier også i relativt stor grad at de ikke følger normert progresjon i inneværende semester. Det kan tyde på at studieforløpsmønsteret kan bli forsterket både positivt og negativt, avhengig av andre studierelaterte forhold og måten disse virker inn på studieprogresjon.

Andel med normert progresjon i inneværende semester (kolonneprosent), avhengig av progresjon tidligere i studiet			
Normert inneværende	Tidligere normert	Tidligere ikke normert	Tidligere 'vet ikke'
Ja	90	62	19
Nei	9	36	3
Vet ikke	1	2	78

Vurdering av egne studieferdigheter

For å måle studiemestring tok vi utgangspunkt i en norsk utgave av 'General Self-Efficacy Scale, GSE' (Jerusalem & Schwartz, 1992). Begrepet 'self-efficacy' er hentet fra sosial læringsteori og er utviklet av Bandura (1977). 'Self-efficacy' refererer til en persons tro på eller tillit til egen evne til å håndtere stress og møte ulike utfordringer. Enkelt sagt kan det sies å være en form for 'mestrings-tro'.¹³

Snarere enn å ta sikte på å måle et generelt 'mestringstrekk' hos studentene, er det interessant å undersøke graden av mestring i studiesituasjonen. Vi har derfor bearbeidet verktøyet slik at alle utsagnene dreier seg om å vurdere egen mestring i tilknytning til studiene, altså studiemestring. Tabellen nedenfor viser svarfordelingen på enkeltspørsmålene blant alle studentene i undersøkelsen.

Studiemestring (radprosent), totalt				
	Helt galt	Nokså galt	Nokså riktig	Helt riktig
Jeg klarer alltid å løse vanskelige problemer på studiet hvis jeg prøver hardt nok	1	8	55	36
Hvis noen motarbeider meg på studiet, så kan jeg finne måter og veier for få det som jeg vil	3	23	60	14
Det er lett for meg å holde meg til studieplanene mine og målene mine	6	30	52	12
Jeg er sikker på at jeg kan mestre uventede hendelser i studiesituasjonen	2	17	62	19
Takket være mine ressurser vet jeg hvordan jeg skal takle uforutsette situasjoner i studiesituasjonen	2	19	59	20
Jeg kan løse de fleste problemer på studiet dersom jeg går inn for det	1	5	53	41
Jeg er rolig når jeg møter vanskeligheter på studiet	5	25	51	19
Når jeg møter et problem på studiet, finner jeg vanligvis en utvei	1	7	65	28
Hvis jeg er i ei knipe på studiet, finner jeg vanligvis en utvei	1	8	65	26
Samme hva som hender på studiet er jeg som regel i stand til å takle det	1	12	61	26

For å gi en indikasjon på andelen som har ulike studiemestringsnivå har vi skjønnsmessig inndelt skårene i tre grupper.¹⁴ Tabellen nedenfor viser denne fordelingen totalt og i samskipnadsområder.

¹³ Skalaen består av 10 utsagn med en 4-punktsskala fra "Helt galt (1)" til "Helt riktig (4)". Snittskåren indikerer grad av mestring. Instrumentet har vist god begreps- og kriterievaliditet og har vist god konsistens og stabilitet. Verktøyet er imidlertid blitt kritisert for at det er for globalt eller generelt.

¹⁴ En snittskår $\leq 2,5$ (dvs. et gjennomsnitt mellom nokså galt og nokså riktig på de 10 utsagnene) er definert som lav mestring. Snitt $> 2,5$ & $< 3,5$ er definert som middels mestring, mens et snitt $\geq 3,5$ (fra midtpunktet mellom nokså riktig og helt riktig, og oppover) er definert som høy mestring.

Studiemestring (kolonneprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Lav	13	13	11	13	13	12	15	12	10	13
Middels	66	66	70	66	66	66	64	71	69	67
Høy	21	21	19	21	21	22	20	17	21	20
Gj.snitt 1-4	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0

Studier av generell mestring (i motsetning til vår studiespesifikke) har ofte gitt et gjennomsnitt rundt 2,9.¹⁵ Den spesifikke studiemestringen blant våre studenter avviker lite fra dette med et gjennomsnitt på 3,0. Forskjellene mellom samskipnadene er små.

Andelen med lav studiemestring anslås til å ligge rundt 13% blant studentene, mens om lag hver 5. student har høy studiemestring, basert på vår skjønnsmessige inndeling.

Som vist nedenfor er egenrapportert lav studiemestring klart mer utbredt blant kvinner enn menn, selv om SiS representerer et unntak fra dette. Ellers er det en tendens til at andelen med lav studiemestring synker med studieansiennitet, noe som synes naturlig på aggregert nivå. Økt studieerfaring gir økt mestringsfølelse etter hvert som forventninger, krav og målsetninger blir klarere for studentene.

Andel med lav studiemestring (prosent og gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	9	16	17	12	11	11	11	17	14	12	11	10
SiO	10	15	18	12	12	10	15	16	15	13	12	11
SiB	6	17	18	12	12	10	8	18	11	12	14	10
SiT	9	16	15	12	12	10	9	18	16	11	9	9
SiS	15	16	22	16	12	17	8	22	18	16	11	7
SOPP	7	15	18	8	10	16	7	17	11	10	7	6
SiTEL	7	12	13	11	3	18	9	9	14	9	10	5
SiF	4	15										
Gj.sn.	3,1	3,0	2,9	3,0	3,1	3,1	3,1	2,9	3,0	3,0	3,1	3,1

Det er tidligere vist at andelen som følger normert studieprogresjon totalt sett varierer lite med kjønn. At kvinner i større grad rapporterer lav studiemestring synes derfor ikke å ha noen konsekvenser med for gjennomføringsevnen. Kjønnforskjellen forteller at egenopplevelsen av lav studiemestring er langt mer utbredt blant kvinnelige studenter.

Neste tabell viser sammenhengen mellom egenrapportert studiemestring og gjennomføringsevne for hvert av kjønnene. Det er en klar sammenheng mellom egenrapportert lav studiemestring og manglende gjennomføringsevne blant begge kjønn. Gjennomføringsevnen blant kvinner er litt høyere enn blant menn blant de som rapporterer lav – eller middels mestringsnivå.

¹⁵ <http://dccps.cancer.gov/brp/constructs/>

Andel med normert studieprogresjon hittil (kolonneprosent), kjønn og egenrapportert studiemestring						
	Mann			Kvinne		
Mestring	Lav	Middels	Høy	Lav	Middels	Høy
Normert	67	80	86	72	83	87
Ikke normert	29	17	13	21	12	12
Vet ikke	4	3	1	7	5	2

Tabellen nedenfor viser andelen studenter i kategorier basert på kombinasjonen av egenrapportert studiemestring og gjennomføringsevne ('vet ikke' er slått sammen med 'ikke normert'). Her kan en se at mens ¼ av mennene rapporterer høy studiemestring og har fulgt normert progresjon, så gjelder det samme bare for 15% av kvinnene. Uansett viser tabellen at det er en relativt lav andel blant studentene (19%) som tilhører en 'idealgruppe' med høy mestringsfølelse og stor gjennomføringsevne. På den andre siden er det meget få studenter (3%) som tilhører den motsatte kategorien, med både lav studiemestringsfølelse og manglende gjennomføringsevne. De fleste finner seg et sted mellom disse ytterpunktene.

Inndeling av studentene etter mestring og gjennomføringsevne (prosent av total og prosent av hvert kjønn)									
	Total			Mann			Kvinne		
	Lav	Middels	Høy	Lav	Middels	Høy	Lav	Middels	Høy
Normert	8	54	19	5	50	26	11	57	15
Ikke normert	3	12	3	3	12	4	4	11	2

Tabellen nedenfor indikerer noen forskjeller mellom studieinstitusjonsgrupper og mestring, men disse er ikke statistisk signifikante. Med unntak for høyskolene i Stavanger¹⁶ er det systematisk slik at kvinner i mindre grad rapporterer høy mestring, og i større grad rapporterer lav mestring enn menn.

Studiemestring (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Lav	14	14	12	15	11	11	14	17	12	10	13
Middels	65	64	66	64	68	69	67	64	71	69	67
Høy	21	22	23	21	21	20	19	19	17	21	20
L-mann	11	7	9	13	8	4	9	27	7	7	4
L-kvinne	15	19	15	16	13	16	17	12	15	12	15
H-mann	29	33	27	28	24	32	30	20	22	25	35
H-kvinne	16	14	18	17	18	11	11	18	14	18	15

Bakgrunnsdata viser for øvrig at ingen av kunsthøgskolestudentene rapporterer lav studiemestring.

¹⁶ Basen for menn blant studentene på høyskoler i Stavanger er lav (n=28).

Oppfatning av tid brukt på studiet

Studentene er bedt om å vurdere om de bruker for lite, passe – eller for mye tid på studiet. Det er en utbredt oppfatning blant studenter at de bruker for lite tid på studiet. Undersøkelsen omfatter ikke spørsmål om hvor mye tid de faktisk bruker.

Oppfatning av tid brukt på studiet (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
For Lite	48	47	45	47	46	42	47	51	46	45	54
Passe	39	40	39	43	35	43	44	41	47	44	43
For Mye	13	13	16	10	19	14	10	9	7	12	3
L-mann	52	51	46	50	42	45	47	70	52	49	57
L-kvinne	46	44	43	45	49	40	46	39	42	43	53
M-mann	11	12	16	10	23	11	6	9	6	10	4
M-kvinne	14	15	15	10	16	17	12	9	7	13	2

Det er små kjønnsforskjeller i oppfatningene av tidsbruk. Samlet sett oppgir en litt større andel blant menn (49%) enn blant kvinner (44%) at de bruker for lite tid på studiet, mens 13% mener at de bruker for mye tid blant begge kjønn.

Det er relativt små forskjeller mellom studieinstitusjonene/-gruppene når det gjelder andelen som mener de bruker for lite tid. Andelen som oppfatter at de bruker for mye tid er relativt høy på høgskolene i Oslo og på NTNU.

Bakgrunnsdata viser liten sammenheng mot alder, men det er sammenheng mellom studieansienitet og en oppfatning av at det brukes for mye tid på studiet. 11% av de som har studert inntil halvannet år mener dette, mens denne andelen øker til 17% blant de som har studert i 9 semestre eller mer. Dette har trolig en naturlig sammenheng med mye fokus på studiet i avslutningsfasen. Eldre studenter i en studieavsluttende fase vil nok kunne erfare at mye annet i livet blir nedprioritert, samtidig som en nærmere avslutning også kan skape en utålmodighet som forsterker opplevelsen mye tid brukt på studiene.

Tabellen nedenfor viser gjennomføringsevne, stryk og egenrapportert studiemestring avhengig av oppfatningen av tidsbruken på studiet.

Gjennomføringsevne, stryk og egenrapportert studiemestring avhengig av oppfatningen av tidsbruken på studiet (prosent/radprosent)								
Tid	Andel normert		Stryk			Studiemestring		
	Hittil	Semester	1 g.	Fl. g.	Nei	Lav	Middels	Høy
For lite	77	84	20	17	63	16	66	17
Passe	80	86	16	9	75	8	67	25
For mye	86	85	16	9	75	15	65	21

Andelen som mener de bruker for lite tid er overrepresentert blant de som ikke har gjennomført studiet på normert tid til nå. Det er også relativt mange blant de som sier de bruker for lite tid som har strøket på eksamen. Både de som mener de bruker for lite tid og de som synes de bruker for mye – er overrepresentert blant de som rapporterer lav studiemestring. Funn som dette understreker viktigheten av å søke en god balanse i tidsbruken på studiet. Både for lite tid og for mye tid kan slå uheldig ut i forhold til troen på egen studiemestring. Eller at lav studiemestring bidrar til at en bruker – det en subjektivt vurderer som – for mye tid på studiet.

Sentrale forklaringer på lav egenrapportert studiemestring

Undersøkelsen inneholder en stor mengde informasjon om ulike forhold ved studentene. Tosidige oppsett med prosentfordelinger i undergrupper kan gi indikasjoner på sammenhenger. Det er likevel gjort mer omfattende multivariate analyser av de mest sentrale nøkkelvariablene. Dette for å se hvilke forhold i undersøkelsen som har signifikant betydning, når man kontrollerer for andre forhold – altså den rendyrkede effekten av ulike forklaringsvariabler. En slik analyse er gjennomført for å forklare hvilke forhold som har størst isolert effekt på egenrapportert studiemestring, og hovedresultatene er vist i neste tabell.¹⁷

Som tidligere vist rapporterer 13% av alle studentene i undersøkelsen lav studiemestring etter vår inndeling. Tabellen nedenfor viser at et fåtall variabler i undersøkelsen utgjør sentrale forklaringsvariabler.¹⁸

Dårlig livskvalitet er den mest sentrale forklaringsvariabelen for lav studiemestring. Livskvalitet er nærmere omtalt i kapittel 7. Hvis en bytter ut en 'gjennomsnittsstudent' med god livskvalitet med en 'gjennomsnittsstudent' som har dårlig livskvalitet, øker sannsynligheten for at studenten opplever lav mestringsevne med 17 prosentpoeng. I utgangspunktet har 13% av studentene lav studiemestring, og dette innebærer dermed en økning av sannsynligheten for lav mestring til hele 30%. Blant studentene totalt så er det 13% som har dårlig livskvalitet.

¹⁷ Sannsynlighetsberegningene baserer seg på en logistisk regresjonsmodell hvor alle variable med signifikant effekt på den avhengige variabelen (studiemestring) er tatt med. Modellen er avledet fra en utgangsmode ll hvor alle variable er inkludert, også de uten signifikant effekt. Forhold som har vist seg å ikke ha en signifikant betydning på den avhengige variabelen, når man kontrollerer for andre forhold, er holdt utenfor tabellen. Sannsynlighetsestimatet som presenteres viser forskjellen (i prosentpoeng) i sannsynligheten for å ha lav mestring, for en person som har den gitte karakterstikken mot en person som ikke har den, alle andre forhold holdt på gjennomsnittet. Effekten av hver variabel er ikke-lineær, noe som innebærer at sannsynlighetsestimatene ville vært annerledes ved andre verdier på de øvrige uavhengige variablene. Alle signifikante forhold i den endelige modellen som presenteres i tabellen viser endring relativt til en gitt referansekategori – sannsynlighetsestimatet for 'Har mye eksamensangst' viser eksempelvis økningen i sannsynligheten for å ha lav mestring relativt til ikke å ha eksamensangst.

¹⁸ De uavhengige variablene i den endelige modellen forklarer samlet om lag 50% av variasjonen i egenoppgett studiemestring. Det er altså en tilsvarende andel som forklares av andre forhold, altså egenskaper ved studentene som en ikke har kontroll på i undersøkelsen.

Studiemestring, signifikante forklaringsvariabler basert på en logistisk regresjonsmodell			
	Referanse-kategori	% med egenskapen	Sannsynlighetsavvik (prosentpoeng) ¹⁹
Dårlig livskvalitet	God	13	17
Middels livskvalitet	God	51	4
Mye eksamensangst	Ikke	11	14
Litt eksamensangst	Ikke	24	5
Av og til eksamensangst	Ikke	29	2
Middels/alvorlige psykiske symptomplager (HSCL)	Få	26	6
Mye redd for muntlige fremlegg	Ikke	15	6
Litt redd for muntlige fremlegg	Ikke	22	2
Misfornøyd med familiens holdning til eget livsvalg	Ikke misfornøyd	5	3
Strøket flere enn 1 gang til eksamen	Ikke strøket	13	3
Sosial ensomhet	Ikke ensom	5	3
Av og til/ofte press fra foreldre/venner	Sjelden/aldri	38	3
Kvinne	Mann	58	2
Misfornøyd med kostholdet	Ikke misfornøyd	23	2
Middels fysisk helse (egenrapportert)	God	25	2
Noe alkoholrisiko (AUDIT)	Ingen/liten	25	-2
4-5 semester	1. sem.	18	-2
9+ semester	1. sem.	24	-2
Brukt narkotika i løpet av livet	Ikke	25	-2
Statlig H.	Andre studieinst.	24	-2

Eksamensangst, noe som gjelder for i overkant av hver 10. student, er den nest viktigste enkelt-faktoren som bidrar til lav studiemestring. Også redsel for muntlige fremlegg eller å ta ordet i faglige sammenhenger er en viktig faktor mht. studentenes opplevelse av manglende studiemestring. Både eksamener og faglige presentasjoner er situasjoner hvor studentenes prestasjoner blir målt og evaluert.

Psykiske symptomplager (se kapittel 7) øker også sannsynligheten for å ha lav egenrapportert studiemestring vesentlig.

I analysen fremgår ellers at flere faktorer av sosial karakter (press, negativ vurdering fra andre/familie eller ensomhet) knyttet til studiene og studielivet bidrar til lav studiemestring.

Som tidligere vist er det klare kjønnsforskjeller når en ser egenrapportert lav studiemestring opp mot kjønn isolert. Analysen ovenfor tyder på at det er en viss selvstendig effekt av kjønn, men at den tosidige sammenhengen svekkes i en multivariat analyse. Dette skyldes forhold som at kvinner i større grad enn menn rapporterer om psykiske symptomplager, eksamensangst og er redde for muntlige fremlegg. Til tross for disse 'belastningsfaktorene' har de ikke dårligere livskvalitet enn menn.

En rekke potensielle forklaringsfaktorer knyttet til for eksempel rus, økonomi, sivilstatus og konfliktnivå i oppvekstfamilien slår ikke signifikant ut i modellen.

¹⁹ Prosentpoengs økning i sannsynligheten for å ha lav mestring ved denne karakteristikken, alle andre variable holdt på gjennomsnittet.

Stryk

3 av 10 studenter sier at de har strøket på minst en eksamen siden de begynte på høyskole/universitet. Denne andelen er litt høyere i universitetsbyene samlet sett, enn andre steder undersøkelsen dekker. Andelen som har strøket på eksamen er relativt lav blant studenter tilknyttet SiF. Den er litt høyere i SiT og SiS enn i SiO og SiB. De to førstnevnte avviker med en høy andel som har strøket flere ganger.

Stryk i studietiden (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja, en gang	18	18	16	19	17	18	15	16	16	10
Ja, flere ganger	13	13	11	11	11	17	17	11	12	8
Nei	69	69	74	70	72	65	67	73	72	81

Som vist nedenfor er det en klar sammenheng mellom egenrapportert studiemestring og andelen som har strøket flere ganger. Blant de med lav eller middels studiemestring så er sammenhengen med stryk klart sterkere blant menn enn kvinner. Vi har tidligere vist at kvinner i større grad enn menn har lav egenoppsett studiemestring. Tabellen nedenfor viser at de likevel i mindre grad faktisk stryker på eksamen. Disse forskjellene i opplevd studiemestring kan derfor ikke forklares med forskjeller i deres akademiske prestasjoner i form av gjennomføringsevne.

Stryk i studietiden (kolonneprosent), kjønn og egenrapportert studiemestring						
	Menn			Kvinner		
	Lav	Middels	Høy	Lav	Middels	Høy
Ja, en gang	19	20	15	17	17	17
Ja, flere ganger	25	18	9	19	10	8
Nei	56	62	77	65	73	75

Neste tabell viser andelen som har strøket minst en gang fordelt på kjønn, alder, studieansiennitet og samskipnader. Andelen som har strøket er klart lavere blant kvinner enn menn i alle samskipnader unntatt blant studenter tilknyttet SiO og SiF. Det er ellers en naturlig sammenheng mellom andelen som har strøket i studietiden og hhv. alder og studieansiennitet.

Andel som har strøket i studietiden (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	34	28	10	30	36	44	41	3	29	39	40	41
SiO	31	30	11	29	30	43	48	3	35	35	33	37
SiB	33	25	6	29	37	37	36	2	24	38	43	35
SiT	38	31	14	33	44	53	35	2	29	47	43	47
SiS	40	29	9	31	41	45	52	4	30	41	50	51
SOPP	32	24	9	30	36	47	37	5	29	41	53	55
SiTEL	33	25	7	30	34	39	30	7	31	28	41	47
SiF	17	19										

Tabellen nedenfor viser andelen som har strøket til eksamen i løpet av studietiden i studieinstitusjonsgrupper og fordelt på kjønn. Totalt har 31% på universitetene og 30% på høyskolene strøket minst en gang.

Studentene på HiF har i mindre grad enn alle andre grupper strøket. Det er en signifikant større andel blant studentene på NTNU som har strøket, sammenlignet med studentene på UiB og UiO. Bakgrunnsdata viser ellers at andelen som har strøket er høy på BI, og at dette ikke minst gjelder kvinnene.

Stryk i studietiden (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
1 gang	18	16	18	14	23	18	19	22	16	16	10
Flere g.	10	11	19	17	14	11	11	19	11	12	8
Nei	72	72	63	68	64	71	70	60	73	72	81
S-mann	31	38	40	38	29	27	33	50	32	33	17
S-kvinne	26	20	33	28	43	30	28	34	24	25	19
Menn	37	30									
Kvinner	27	30									

Det er systematisk slik at kvinner i mindre grad enn menn har strøket blant universitetsstudentene. På høyskolene er dette bildet usystematisk med forskjeller mellom gruppene. Samlet har 10 prosentpoeng flere av de mannlige universitetsstudentene strøket, sammenlignet med kvinnene. Det samme forholdet på høyskolene er 30% for begge kjønn.

Eksamensangst

Det er tidligere vist at mye eksamensangst er en viktig forklaringsfaktor på lav egenoppdelt studie-
mestring. I overkant av hver 10. student sier at de lider av dette. Denne andelen er noe høyere utenfor universitetsbyene. Andelen varierer ikke mye mellom studenter tilknyttet samskipnadene i de fire universitetsbyene, men er lavest for SiT. Studenter tilknyttet SiF og SOPP sier i relativt stor grad at de har mye eksamensangst. Forekomsten av mye eksamensangst i denne undersøkelsen er om lag den samme som i andre undersøkelser (Wormnes m.fl. 2006, stud.mag 2009) På psykiatrisk/psykologisk seksjon ved Studenthelsetjenesten (UiO) viser tall fra flere år at om lag 5-10% av studentene som tar kontakt med seksjonen oppgir eksamensangst som primær henvendelsesgrunn.

Eksamensangst (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja, mye	11	10	15	12	10	8	11	16	12	19
Ja, litt	24	23	27	26	23	20	26	29	27	17
Av og til	30	30	27	28	31	32	30	27	25	36
Nei	36	36	31	35	36	41	32	28	35	29

Neste tabell viser at andelen som har mye eksamensangst er dobbelt så høy blant kvinner som menn. Et lignende funn ble gjort i stud.mag. undersøkelsen i 2009. Den viste at halvparten av de kvinnelige studentene var redde for ikke å greie utdanningen de var i gang med. Blant de mannlige studentene var tilsvarende andel 1/3. Når det gjelder eksamensangst blant SHoT-studentene, så synker den som forventet med økt studieansiennitet. Bakgrunnsdata viser at denne sammenhengen i hovedsak er knyttet til kvinner.

Andel som har mye eksamensangst (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	7	14	14	11	9	10	10	14	12	12	8	8
SiO	8	14	16	15	8	10	10	16	15	13	9	9
SiB	7	12	13	9	9	7	11	12	11	10	11	6
SiT	5	11	10	7	9	7	9	12	8	9	6	7
SiS	5	15	14	13	8	5	13	15	10	13	8	6
SOPP	6	22	20	13	13	22	15	22	13	11	14	6
SiTEL	7	15	12	11	9	28	6	13	12	15	5	13
SiF	4	23										

Som vist nedenfor er det en klar sammenheng mellom å ha mye eksamensangst og å ha strøket flere ganger. Dette synes naturlig. Uavhengig av hva som er 'høna og egget' så skjer det altså en opphopning av manglende gjennomføringsevne. Flere erfaringer med stryk kan undergrave troen på egen mestring, forsterke følelsen av ikke å ha kontroll i eksamenssituasjonen, og kan bidra til å utvikle negative tankemønstre som preger studentenes forhold til eksamen.

Stryk i studietiden (kolonneprosent), kjønn og eksamensangst						
	Menn			Kvinner		
	Mye e.-angst	Litt	Av og til/Nei	Mye e.-angst	Litt	Av og til/Nei
Ja, en gang	15	19	19	16	16	17
Ja, flere ganger	24	13	15	19	12	9
Nei	61	68	66	65	72	74

Andelen som har mye eksamensangst varierer noe mellom studieinstitusjonene, men som tabellen nedenfor viser er det særlig kjønnsforskjellene på studieinstitusjonene som fanger oppmerksomhet. Andelen med mye eksamensangst er signifikant høyere på UiO enn på NTNU, også når en kontrollerer for forskjell i kjønnsfordelingen (andelen kvinner er høyere på UiO enn på NTNU). Det synes også som at kvinnene på høyskolene i Oppland og Finnmark i relativt stor grad har eksamensangst.

Med unntak for UiB så er det systematisk slik at kvinnene i større grad opplever mye eksamensangst på tvers av institusjonene/-gruppene, men forskjellene varierer.

Eksamensangst (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ja, mye	12	10	8	11	11	10	9	13	16	12	19
Ja, litt	25	23	17	27	28	24	25	23	29	27	17
Av og til	27	31	32	29	29	31	30	39	27	25	36
Nei	35	37	43	33	32	35	35	25	28	35	29
Mye-mann	9	10	6	4	7	3	3	11	6	7	4
Mye-kvinne	14	10	10	15	14	14	14	14	22	15	23
Menn	7	5									
Kvinner	12	16									

Bakgrunnsdata viser at på BI har nesten 3 ganger så mange kvinner som menn eksamensangst, noe som samsvarer med høy strykprosent i den samme gruppen.

Studenter som sier at de har eksamensangst er videre spurt om dette har hatt noen angitte konsekvenser. Den klart hyppigst nevnte konsekvensen er at de har prestert dårligere enn forventet som følge av eksamensangst, noe som også er demonstrert ved sammenhengen mot stryk tidligere i rapporten.

Menn – og særlig de med mye eksamensangst – lar i større grad enn kvinner være å møte til eksamen på grunn av dette, slik det framgår av tabellen nedenfor. Kjønnsforskjellene er likevel ikke så store som det synes. Blant studentene med mye eksamensangst er det henholdsvis 29% blant menn og 27% blant kvinner som *enten* ikke har møtt, *eller* har avbrutt *eller* utsatt eksamen. Kjønnsforskjellene skyldes at kvinner med mye eksamensangst i større grad enn menn med mye eksamensangst melder seg av/utsetter eksamen, mens mennene i større grad bare lar være å møte.

En slik 'eksamensvegrende' atferd kan få store konsekvenser både faglig, sosialt og økonomisk. Studieprogresjonen blir langsommere og den totale studietiden forlenges. Det kan innebære at studentene må bytte program, kurs eller grupper, og følelsen av å være på etterskudd kan bidra til økt psykologisk press. Kontakten med medstudenter og tilhørigheten på studieprogrammet blir mer utsatt og sårbart. Kvinner som har betydelig eksamensangst ser i litt større grad ut til å søke støtte og be om tilrettelegging i forhold til problemet sitt, sammenliknet med mannlige studenter med tilsvarende vansker.

Konsekvenser av eksamensangst (prosent blant de som har opplevd eksamensangst). Total, kjønn og omfang av eksamensangst. Flere svar mulig							
	Totalt	Menn			Kvinne		
		Mye	Litt	Av og til	Mye	Litt	Av og til
Ikke møtt til eksamen	9	23	11	10	12	6	6
Avbrutt eksamen	6	12	7	6	10	4	5
Utsatt eksamen	9	9	10	7	17	8	7
Dårligere resultat enn forventet	46	56	48	46	59	45	38
Fått tilrettelegging under eksamen	3	4	2	2	7	4	3
Annet	4	6	5	4	7	5	3
Ingen av disse	46	36	43	48	31	46	54

Redsel for muntlige fremlegg

Universitets- og høyskoleutdanning forutsetter muntlig aktivitet hos studentene. Mye redsel for muntlige fremlegg eller å ta ordet i faglige sammenhenger har en klar negativ effekt på studentenes opplevde studiemestring. 15% av studentene gir uttrykk for at de kjenner en slik redsel i et stort omfang. Denne andelen er noe høyere blant studenter tilknyttet SOPP, SiF og SiS enn i andre samskipnadsområder.

Om lag 4 av 10 studenter gir uttrykk for at de i alle fall har litt redsel for muntlige fremlegg. Relativt høye forekomster indikerer at dette er et omfattende problem. Vi finner tilsvarende tall i epidemiologiske studier av psykisk helse, der en antar at taleangst kan inngå som komponent i, eller være uttrykk for en type sosial angst (Mogård, 2005). I en undersøkelse ved et amerikansk universitet ble det vist at 10% av studentene hadde hatt taleangst siste 12 måneder (Kessler og Berlund i Mogård, 2005).

Redsel for muntlige fremlegg (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja, mye	15	15	19	15	15	14	19	22	14	19
Ja, litt	22	22	24	21	19	24	26	22	28	17
Av og til	30	31	28	31	34	29	25	26	29	29
Nei	32	33	30	34	32	32	31	29	28	36

Neste tabell viser at andelen som har mye redsel for muntlige fremlegg er dobbelt så høy blant kvinner som menn, og at den først synker etter lang studieansiennitet. Den har fortsatt har et betydelig omfang (12%) også blant de som har studert i mer enn fire år.

Andel som har mye eksamensangst (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	10	19	16	15	15	14	16	16	17	16	15	12
SiO	11	17	16	18	14	9	13	16	19	18	13	9
SiB	9	19	13	11	16	18	27	12	15	10	15	19
SiT	8	20	11	16	15	13	16	14	15	16	18	10
SiS	12	22	28	15	16	25	11	26	16	21	16	11
SOPP	13	28	28	18	23	23	17	26	23	18	18	15
SiTEL	6	18	11	13	11	23	16	15	10	20	13	7
SiF	4	23										

Som vist i tabellen nedenfor så er andelen som verken har problemer med eksamensangst eller redsel for muntlige fremlegg 39% blant kvinner og 58% blant menn. Sett i kombinasjon er det altså store kjønnsforskjeller knyttet til disse forholdene.

Eksamensangst og redsel for muntlige fremlegg (totalprosent per kjønn)						
	Menn			Kvinner		
	Mye e.-angst	Litt	Av og til/Nei	Mye e.-angst	Litt	Av og til/Nei
Mye redsel	2	3	5	5	7	7
Litt	2	5	12	4	8	13
Av og til/nei	3	11	58	5	12	39

Andelen blant menn som enten har mye redsel for muntlige fremlegg og/eller har mye eksamensangst er 15%. Tilsvarende for kvinner er 28%. Mye eksamensangst og/eller mye redsel for muntlige fremlegg har altså et betydelig omfang blant kvinnelige studenter.

Tabellen nedenfor viser at andelen med mye redsel for muntlige fremlegg er høyere blant kvinner enn menn i alle studieinstitusjonene/-gruppene unntatt på høyskolene i Stavanger²⁰.

Andelen med mye redsel for muntlige framlegg er relativt lav på NTNU, men likevel bare signifikant forskjellig fra UiS blant universitetsstudentene. Motsatt så er denne andelen relativt høy blant høyskolestudentene i Trondheim, og signifikant forskjellig fra samme gruppe i Bergen.

Redsel for muntlige fremlegg (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ja, mye	15	16	11	18	14	13	21	20	22	14	19
Ja, litt	21	19	25	25	22	20	24	32	22	28	17
Av og til	30	33	30	25	33	35	27	20	26	29	29
Nei	34	32	34	31	31	32	28	28	29	28	36
Mye-mann	10	11	7	11	13	6	14	21	13	6	4
Mye-kvinne	17	19	16	23	15	18	26	19	28	18	23
Mye-menn	9				11						
Mye-kvinne	18				21						

Bakgrunnsdata viser at andelen som har mye redsel for muntlige fremlegg er relativt høy på BI.

²⁰ Det er få menn blant respondentene i denne gruppen (n=28).

Bruk av prestasjonsfremmende medikament på studiet

De senere årene har det i større omfang i aviser både i inn- og utland blitt skrevet om en økende bruk av prestasjonsfremmende legemidler i tilknytning til universitets- og høyskolestudier. Hensikten med å bruke legemidler i denne sammenhengen er å øke konsentrasjonsevnen, skjerpe oppmerksomheten og heve energinivået. Såkalte 'nootropics' eller 'smart drugs' inkluderer for eksempel ritalin, amfetamin og modafinil (narkolepsimedikament). Studier i USA (McCabe m.fl., 2005) har vist at ikke-medisinsk bruk av ritalin og methylphenidate var oppe i 25% på enkelte college-campususer.

Teknologirådet gjennomførte en uformell undersøkelse blant norske studenter i 2009. Den viste at akademisk doping ikke er et utbredt fenomen ved norske universiteter. Om lag 600 studenter svarte og 1,4% rapporterte at de hadde brukt 'akademisk doping'. Det er videre gjennom avis-artikler blitt rapportert bruk av medikamenter med en angstdempende effekt (SSRI benzodiazepiner, antihistaminer og betablokker). Siktemålet for slik bruk er et ønske om å dempe negative reaksjoner i forbindelse med eksamener og presentasjoner.

Studentene i SHoT ble spurt om de i løpet av studietiden har brukt legemidler for å øke sin akademiske prestasjon. Totalt svarer 1,4% av studentene bekreftende på det,²¹ altså nøyaktig samme andel som i undersøkelsen det ble henviset til ovenfor. Det er ingen signifikant forskjell mellom universitet og høyskoler sett under ett.

Tabellen indikerer at forekomsten av slik medikamentbruk er høyest på UiO og på HiL/HiG. Det er imidlertid bare forskjellen mellom UiO og UiB som er statistisk signifikant. Omfanget av slik medikamentbruk synes generelt å være lite utbredt i Bergen.

Andel som har brukt prestasjonsfremmende legemidler for økt akademisk prestasjon (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	2,1	,4	,9	1,5	1,5	,6	1,5	,6	2,0	1,8	1,6
Menn	2,6	,0	1,1	,5	1,9	1,2	2,6	,0	2,7	,9	,0
Kvinner	1,8	,6	,7	2,1	1,1	,2	,8	1,0	1,6	2,3	2,1
18-20 år	,6	,0	,5	,9	6,4	,0	2,8	,0	1,7	,0	6,3
21-22 år	3,6	,0	1,1	1,7	,4	,0	1,7	,0	,9	2,3	,0
23-25 år	1,2	,6	1,4	1,5	,3	,6	1,4	,0	3,2	1,4	,0
26-34 år	3,1	1,2	,0	1,7	1,8	2,1	,0	3,0	3,9	2,9	,0

Totalt sett svarer 1,5% av mannlige – og 1,3% av kvinnelige studenter at de har brukt slike medikamenter. Det er ingen systematikk mellom studieinstitusjonene når det gjelder kjønn og bruk av prestasjonsfremmende medikamenter. I den grad sammenlikninger mellom land er relevant, synes bruken av prestasjonsfremmende medikamenter å være svært lite utbredt blant norske studenter. Samtidig viser neste tabell en klar sammenheng mellom bruk av prestasjonsfremmende medikamenter og forhold som egenrapportert studiemestring, om de tidligere har gjennomført studiet på normert tid, hvor ofte de har strøket på eksamen og eksamensangst.

²¹ Disse er også spurt om hvilke legemidler de har brukt. Her avgis ulike svar som betablokker, ritalin, koffein, sovemedisin, amfetamin, antidepressiva o.a.

Andel som har brukt prestasjonsfremmende legemidler for økt akademisk prestasjon (prosent) avh av studiemestring, normert gjennomføring av studiet, stryk, eksamensangst og kjønn										
	Mestring		Normert		Stryk			Eksamensangst		
	Høy/middels	Lav	Nei	Ja	1 gang	Flere g.	Nei	Mye	Litt	Av og til/Nei
Total	1,3	3,5	3,2	1,2	1,9	3,8	1,1	3,4	1,7	1,2
Menn	1,3	5,7	4,2	1,3	2,2	4,4	1,0	4,8	2,2	1,4
Kvinner	1,2	2,9	2,6	1,2	1,7	3,4	1,1	3,1	1,5	1,0

Forekomsten av medikamentbruk for å øke akademiske prestasjoner er dobbelt så høy blant menn som har lav egenrapportert studiemestring, som blant kvinner i samme kategori. Den er også høyere blant mannlige enn kvinnelige studenter som ikke har fulgt normert progresjon, har strøket eller som har eksamensangst. Blant de som har brukt slike medikamenter, er det flere som rapporterer bruk av medikamenter som har en avslappende og neddempende effekt. Det tyder på at studentene som har benyttet prestasjonsfremmende medikamenter har gjort dette for å føle seg roligere og mer avslappet i forbindelse med eksamener, presentasjoner og lignende.

3. Sosiale forhold

Tilhørighet eller ensomhet kan virke avgjørende på i hvilken grad studentene trives, både generelt i livet og på studiet spesielt. Dette kapitlet omhandler sosiale forhold og ensomhet.

Nære venner

Halvparten av studentene er single/enslige, uten at dette innebærer at de er ensomme. Tvert om kan en generelt sett forvente stor sosial aktivitet i denne målgruppa. På spørsmål om hvor mange fortrolige venner de har sier likevel hver 20. student at de ikke har noen. En tilsvarende andel oppgir at de har 1 fortrolig venn. Samlet kan en derfor si at i overkant av hver 10. student har et svakt – eller svært begrenset sosialt nettverk. Det utgjør en risikofaktor og gjør disse studentene sårbare i en studiehverdag.

På den andre siden er hovedinntrykket at de aller fleste studentene har flere nære og fortrolige venner. Ni av ti studenter oppgir at de har minst to eller flere venner som de oppfatter som fortrolige. Tilsvarende tall fra 'Levekårsundersøkelsen blant studenter' i 2005 viste at 94% av studentene hadde fortrolige venner (Ugreninov, E. m.fl., 2006).

Andelen som ikke har noen fortrolige venner varierer relativt lite med samskipnadstilknytning, selv om den synes å være lavest hos SiS, SiTEL og SiF.²²

Fortrolige venner (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ingen	5	5	5	5	5	5	3	6	4	4
1 fortrolig venn	6	6	8	6	7	5	8	10	6	8
2-3 venner	43	42	50	42	42	42	41	44	55	56
4-9 venner	40	41	32	41	39	41	40	34	29	32
10 eller flere	7	7	5	7	8	6	7	6	6	1

²² I HoT 2004 og 2007 var andelen som rapporterte ingen venner 1%. Det samme fant vi i HELT 2003-2005. Disse referansene til SiT og SiO (UiO studenter) kan indikere at det har vært en økning i denne andelen. Vi er likevel forsiktige med å trekke en slik konklusjon. Undersøkelsene er gjennomført på ulike tider av året. SHoT er gjennomført i høstsemesteret, da det er mange nye studenter, mens HoT og HELT ble gjennomført på våren. Nedbrytninger på studieansnittet viser likevel at dette ikke er en hovedforklaring. Det er også noen ulikheter knyttet til referanserammen for svarene, i og med at skjemaene ikke er like, og at respondentene i HoT anga antall fortrolige venner med et nøyaktig antall som senere ble gruppert, mens svarkategoriene (intervallene) ble presentert for studentene i SHoT.

Tabellen nedenfor viser at andelen uten fortrolige venner er nesten 3 ganger så høy blant menn som blant kvinner. SiTel representerer et unntak mht kjønnsforskjellene. Blant studenter tilknyttet SiO og SiB er forholdet mellom kjønnene 4 : 1.

Andel som ikke har noen fortrolige venner (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	8	3	6	5	3	6	6	7	4	4	4	4
SiO	8	2	7	4	3	5	10	10	4	3	3	5
SiB	8	2	8	5	2	5	5	8	3	4	4	2
SiT	7	3	6	6	4	8	5	5	5	5	5	6
SiS	5	2	5	3	2	3	3	5	4	1	3	3
SOPP	10	3	4	5	8	8	7	5	7	4	11	3
SITEL	3	5	4	2	4	9	3	5	5	1	6	1
SiF	17	0	4	8	7	0	0	5	5	0	10	0

Andelen uten fortrolige venner er høyest blant førstesemester-studentene, men synker ikke videre fra de som har studert 2-3 semestre og oppover.

Single er naturlig kraftig overrepresentert blant studenter uten noen fortrolige venner, slik det er vist nedenfor. Det er små forskjeller mellom de som regner seg som innflyttere og andre, og liten sammenheng knyttet til ansvar for barn på totalnivå.

Andel som ikke har noen fortrolige venner (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	5	5	2	3	3	7	4	5
SiO	5	5	4	2	3	7	8	5
SiB	4	5	0	2	2	8	0	5
SiT	6	4	0	4	4	7	4	5
SiS	3	4	3	1	2	5	1	4
SOPP	6	7		2	4	8		
SITEL	4	5	2	5	4	4	4	4
SiF	5	3						

Det er ingen signifikant forskjell mellom studieinstitusjonene/-gruppene når det gjelder andelen som ikke har noen fortrolige venner.

Fortrolige venner (kolonneprosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ingen	5	5	6	3	3	4	4	5	6	4	4
1 fortr. venn	6	8	5	9	5	5	7	6	10	6	8
2-3 venner	42	41	42	40	40	42	43	44	44	55	56
4-9 venner	40	38	42	41	45	41	39	36	34	29	32
10 eller flere	6	8	6	7	7	7	7	9	6	6	1

Neste tabell viser antallet fortrolige venner som de ble kjent med på studiestedet, blant de som har fortrolige venner. I underkant av 2/3 av de som har fortrolige venner har etablert vennskap på studiestedet. Det understreker at studiestedet er en sentral og viktig sosialiseringsarena hvor hovedvekten av studenter etablerer nære og fortrolige vennerelasjoner. NTNU skiller seg markant ut, med en signifikant høyere andel studenter som har fått nære fortrolige venner på studiestedet. Sammenfallende er det verdt å minne om at NTNU-studentene også rapporterte om en gjennomgående høy grad av tilfredshet med studentmiljøet. Høgskolene i Stavanger har en relativt høy andel studenter som ikke har fått fortrolige venner på studiestedet, men som vist tidligere så betyr ikke det at de mangler nære venner.

Antall fortrolige venner de ble kjent med på studiestedet (kolonneprosent), studieinstitusjon. Basen er de som har fortrolige venner, dvs. 95% av totalutvalget												
		Universitet				Høgskoler/-grupper						
	Tot.	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ingen	36	40	38	26	38	34	34	37	50	36	39	45
1 fortr. venn	23	25	21	20	24	24	25	22	17	21	22	16
2-3 venner	30	25	29	39	26	33	31	30	25	28	30	30
4-9 venner	8	7	9	11	8	7	7	8	3	9	6	7
10 eller flere	3	2	3	4	3	2	2	3	6	5	3	2

Som tabellen nedenfor viser synes fadderordningen å være helt sentral mht etablering av nære vennskapsbånd på studiestedet. Blant studenter som ikke har deltatt på fadderordningen sier halvparten at de ikke har fortrolige venner som de ble kjent med på studiestedet. Dette gjelder for bare halvparten så mange av de som har deltatt fullt ut på fadderordningen. De sistnevnte har i stor grad fått mange fortrolige venner på studiestedet.

Fortrolige venner de er blitt kjent med på studiestedet (kolonneprosent) studieinstitusjon og deltakelse i fadderordning. Basen er de som har fortrolige venner, dvs. 95% av totalutvalget				
	Antall fortrolige venner	Deltakelse i fadderordning		
		Ja	Ja, delvis	Nei
Universitet totalt	Ingen	26	44	50
	1 venn	22	22	23
	2 eller flere	52	34	27
Høgskoler totalt	Ingen	25	45	49
	1 venn	22	24	22
	2 eller flere	53	31	29
UiO	Ingen	32	45	53
	1 venn	26	25	20
	2 eller flere	42	29	28
UiB	Ingen	28	55	52
	1 venn	22	17	22
	2 eller flere	50	27	26
NTNU	Ingen	19	32	47
	1 venn	18	23	22
	2 eller flere	63	46	31
UiS	Ingen	20	43	47
	1 venn	20	20	31
	2 eller flere	60	36	21
H.O	Ingen	25	43	41
	1 venn	22	23	29
	2 eller flere	53	34	30
H.B	Ingen	26	45	47
	1 venn	22	28	30
	2 eller flere	52	27	23
H.T	Ingen	29	44	54
	1 venn	20	29	15
	2 eller flere	51	27	30
H.S	Ingen	37	54	64
	1 venn	19	15	12
	2 eller flere	44	31	23
HiL/G	Ingen	21	45	59
	1 venn	23	21	17
	2 eller flere	57	34	25
HiT	Ingen	18	45	42
	1 venn	21	21	24
	2 eller flere	60	34	33

Andelen som ikke har fått fortrolige venner på studiestedet varierer mellom studieinstitusjonene, også blant de som har deltatt fullt i fadderordningen. Dette illustrerer at også andre forhold virker inn. Fadderordningen danner en sosial ramme hvor studentene har det til felles at de er nye på studieprogrammet. Fadderordningen legger i de fleste tilfeller til rette for at studentene kan bli bedre kjent med hverandre, men ikke alle vil benytte seg av muligheten. Det kan være mange grunner til det, som også har med forhold utenfor denne undersøkelsen å gjøre.

Sosial- og emosjonell ensomhet

Et godt og velfungerende nettverk er bra for helse og trivsel. Samtidig er det slik at et godt nettverk ikke nødvendigvis er en garanti for ikke å oppleve ensomhet. Vi har benyttet en 10-leddet versjon av en emosjonell- og sosial ensomhetsskala (ESLS) for å vurdere kvaliteten i studentenes sosiale relasjoner (Shaver og Brennan, 1991). Halvparten av utsagnene måler sosial ensomhet og halvparten emosjonell ensomhet.²³

Sosial ensomhet viser til opplevelsen av å være alene, eller mangle et sosialt nettverk. Selv om man har gode venner, kjæreste og familie kan likevel opplevelsen av ensomhet på studiet være tilstede.

Emosjonell ensomhet er på den andre siden et mål på fravær av nære tilknytningspersoner.

Som vist i tabellen nedenfor er emosjonell ensomhet mer utbredt enn sosial ensomhet, slik vi har definert det med et skjønnsmessig kutt punkt (se fotnote). Dette gjelder selv om gjennomsnittet på de opprinnelige skalavariablene er like. Spredningen i svarene er klart større mht emosjonell ensomhet.

Sosial – og emosjonell ensomhet (prosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Andel ensomme – Sosial	5	5	5	6	5	5	4	6	3	8
Gj.snitt (5 – 25) ²⁴	19	19	19	19	19	19	19	19	19	18
Andel ensomme – Emosj.	12	12	12	10	11	15	9	15	9	12
Gj.snitt (5 – 25)	19	19	18	19	19	18	19	18	19	19
Ensomme tot. (S og/eller E)	15	15	15	13	14	18	12	18	11	16

Hver 20. student kan ut fra dette defineres som sosialt ensom, mens resultatet viser at 12% rapporterer at de er emosjonelt ensomme. Omfanget av sistnevnte varierer noe mellom samskipnadsområdene, og er høyest i SiT og SOPP.

Den nederste raden i tabellen viser andelen ensomme totalt, dvs som er sosialt – og/eller emosjonelt ensomme. Det er altså en betydelig gruppe blant studentene (15%) som rapporterer om en ensomhetsfølelse. Til sammenligning viste 'Levekårsundersøken blant studenter' i 2005 at 22% rapporterte at de følte seg ensomme ofte eller av og til (Ugreninov m.fl., 2006). Blant studenter tilknyttet SiT og SOPP ligger denne andelen opp mot hver 5. student.

Bakgrunnsdata viser en klar sammenheng mellom antall fortrolige venner generelt og fraværet av sosial – og emosjonell ensomhet. Tilstedeværelsen av fortrolige vennerelasjoner gjør at man i mindre grad føler ensomhet.

²³ Studentene ble bedt om å vurdere i hvilken grad utsagn stemte overens med deres ensomhetserfaringer på en 5-punkt Likert-skala fra 'aldri (1)' til 'veldig ofte (5)'. Utsagnene er dels negativt betont og dels positivt. Etter at skalaene på negative utsagn er snudd i ettertid er skalaen konstruert slik at jo høyere skåre, jo mindre ensomhetsfølelse er rapportert. Hvert av ensomhetsmålene kan dermed ha en verdi mellom 5 og 25. For å gi målet mening ut over det relative knyttet til sammenligning av gjennomsnittstall, besluttet vi å sette et kutt punkt ved 12,5 poeng, slik at alle som har en lavere verdi ble definert som ensomme på hvert av de to målene. Dette betyr at de har et *gjennomsnitt* som ligger mellom 'sjelden' og 'av og til' på positive utsagn, og mellom 'av og til' og 'ofte' på negative utsagn på skalaene.

²⁴ Desto høyere snitt, desto mindre ensomhet.

Som vist i neste tabell er tendensen på tvers av samskipnader at omfanget av sosial ensomhet er større blant menn enn kvinner. Dette samsvarer med kjønnsforskjellene knyttet til fortrolige venner, vist i tidligere delkapittel.

Andel sosialt ensomme (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	7	4	5	5	4	6	7	6	5	5	4	5
SiO	9	4	5	6	4	5	13	7	5	7	5	5
SiB	5	4	7	4	3	4	5	8	4	3	3	5
SiT	7	4	5	5	4	9	2	5	5	6	6	5
SiS	5	4	4	6	2	3	8	4	6	5	2	3
SOPP	8	6	4	4	11	14	7	6	7	7	6	3
SiTEL	5	2	2	1	5	6	2	2	5	0	3	2
SiF	13	7										

Denne kjønnsforskjellen er enda tydeligere når det gjelder emosjonell ensomhetsfølelse, slik det fremgår av neste tabell. 17% av menn kan kategoriseres som emosjonelt ensomme, mot 7% blant kvinnene.

Andel emosjonelt ensomme (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	17	8	14	13	9	13	11	14	13	13	9	10
SiO	14	8	12	13	7	10	16	14	11	13	8	8
SiB	13	10	19	11	7	13	14	19	11	14	7	8
SiT	23	8	15	17	14	17	9	14	19	15	15	14
SiS	16	5	10	10	9	9	5	11	12	5	6	10
SOPP	22	10	16	9	15	31	22	16	14	13	15	23
SiTEL	15	5	11	10	13	3	2	8	12	10	7	5
SiF	26	7										

Andelen sosialt ensomme varierer noe med sivilstatus, og er hyppigst blant single og samboende studenter. Dataene indikerer (lav n) en relativt høy andel sosialt ensomme blant studenter tilsluttet SiF, som ikke regner seg som innflyttere.

Andel sosialt ensomme (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	5	5	3	5	3	6	6	5
SiO	6	5	4	4	3	7	10	6
SiB	4	5	4	5	1	6	9	4
SiT	6	3	1	5	3	6	3	5
SiS	4	5	5	4	2	5	3	4
SOPP	6	8		4	8	7		
SiTEL	2	4	0	3	1	5	2	3
SiF	5	13						

Emosjonell ensomhet er naturlig sterkt knyttet til sivilstatus, fordi det er snakk om fravær av nære tilknytningspersoner. Som tabellen nedenfor viser kan ¼ av single studenter defineres som emosjonelt ensomme, mens dette er tilnærmet fraværende i de andre kategoriene knyttet til sivilstatus.

Andel emosjonelt ensomme (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	12	11	1	1	1	24	4	12
SiO	10	10	0	1	1	21	5	10
SiB	11	11	2	0	1	24	5	12
SiT	15	16	4	0	1	29	2	16
SiS	10	9	0	0	0	21	2	10
SOPP	15	15		1	2	27		
SiTEL	10	8	0	0	1	22	1	11
SiF	10	15						

Studentene i Trondheim rapporterer i relativt stor grad emosjonell ensomhet. NTNU ligger her signifikant høyere enn UiO og UiS. Høgskolestudentene i Trondheim ligger like høyt som NTNU-studentene. Også studentene i Oppland ligger høyt mht emosjonell ensomhet.

Studentene i Stavanger rapporterer i relativt lite omfang ensomhet på de to dimensjonene. Dette gjelder også høgskolestudentene i Oslo.

Noen av forskjellene kan skyldes ulikheter mellom studiestedene knyttet til andre bakgrunnsforhold som fordelingen på sivilstatus, innflyttere o.a.

Andel sosialt – og emosjonelt ensomme (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Sosialt ensom	6	6	6	5	4	2	5	3	6	3	8
Emosj. ensom	11	13	15	9	7	9	15	8	15	9	12
S og/eller E	15	16	19	12	9	11	17	9	18	11	16

Bakgrunnsdata viser at studentene på BI og kunsthøgskolene generelt i relativt liten grad rapporterer ensomhet.

Det er en sammenheng mellom andelen sosialt ensomme og deltakelse i fadderordningen, slik en kunne forvente etter dokumentasjon av en tilsvarende sammenheng mot fortrolige venner som man har blitt kjent med på studiestedet. Andelen sosialt ensomme blant studenter som har deltatt fullt på fadderordninger er bare 3%, mens den er mer enn dobbelt så høy blant andre. Emosjonell ensomhet virker å være mer løsrevet fra fadderordningen, noe som nok henger sammen med at det er uttrykk for en annen type relasjon, eller fravær av denne typen relasjon til andre.

Andel ensomme (prosent) studieinstitusjoner/-grupper, deltakelse i fadderordning				
	Ensomhet	Deltakelse i fadderordning		
		Ja	Ja, delvis	Nei
Universitet totalt	Sosialt	4	8	8
	Emosjonelt	12	14	13
	S og/eller E	14	19	17
Høgskoler totalt	Sosialt	2	5	7
	Emosjonelt	9	13	10
	S og/eller E	10	16	15
UiO	Sosialt	5	7	9
	Emosjonelt	10	12	13
	S og/eller E	14	15	17
UiB	Sosialt	4	11	4
	Emosjonelt	11	18	16
	S og/eller E	12	25	17
NTNU	Sosialt	3	9	10
	Emosjonelt	15	18	16
	S og/eller E	17	24	22
UiS	Sosialt	2	5	6
	Emosjonelt	10	9	10
	S og/eller E	11	13	14
H.O	Sosialt	0	5	9
	Emosjonelt	6	10	9
	S og/eller E	6	11	13
H.B	Sosialt	1	6	2
	Emosjonelt	7	15	5
	S og/eller E	8	20	7
H.T	Sosialt	3	5	7
	Emosjonelt	13	18	14
	S og/eller E	14	22	19
H.S	Sosialt	2	0	10
	Emosjonelt	11	2	13
	S og/eller E	11	2	16
HiL/G	Sosialt	2	6	14
	Emosjonelt	12	15	19
	S og/eller E	14	18	26
HiT	Sosialt	2	2	4
	Emosjonelt	10	12	6
	S og/eller E	12	12	10

Vurdering av tidsbruk på dataspill og sosiale medier

Forhold som dataspill og sosiale medier kan være 'tidstyver' i en studenthverdag. Undersøkelsen omfatter ikke spørsmål om hvor mye tid de faktisk bruker på slike aktiviteter. Derimot er de spurt om sin subjektive opplevelse av egen tidsbruk. I tilknytning til ulike aktiviteter ble de spurt om de synes tidsbruken er for liten, passe eller for stor.

Samlet synes hver 10. student at de bruker for mye tid på dataspill. Dette er et forhold som i all hovedsak er knyttet til menn.

Andel som synes de bruker for mye tid på dataspill (prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe, kjønn og alder											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	9	12	11	8	10	8	8	11	12	10	9
Mann	16	24	18	13	17	15	14	22	22	19	14
Kvinne	4	3	3	4	1	2	4	3	5	5	8
18-20 år	10	8	20	13	9	7	10	3	10	13	
21-22 år	10	10	7	6	18	8	9	12	13	11	
23-25 år	7	13	8	6	5	8	9	20	13	9	
26-34 år	9	21	12	8	2	8	5	5	13	9	

Det er – overraskende nok – liten sammenheng med alder. Det er også relativt små forskjeller mellom studieinstitusjoner/-grupper, ut over indikasjoner som at dataspill oppfattes som en 'tidstyver' blant mange unge menn på NTNU og blant mange studenter over 26 år på UiB.

Bakgrunnsdata viser liten sammenheng med forhold som gjennomføringsevne, stryk og egenrapportert studiemestring.

Sosiale medier oppfattes som en større 'tidstyver' enn dataspill. Samlet sier 27% av studentene at de bruker for mye tid på dette, mens 9% mener de bruker for lite tid.

Andelen som mener de bruker for mye tid på sosiale medier er signifikant høyere på UiB enn på UiO og UiS. Den synes også å være høyere enn på NTNU. Det er særlig kvinnene på UiB som er avvikende.

Det er ingen sammenheng mellom dette og gjennomføringsevne, stryk og egenoppsett studiemestring.

Oppfatning av tid brukt på sosiale medier (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
For Lite	10	6	8	8	9	10	11	7	9	13	12
Passe	64	59	64	69	70	64	59	64	62	67	60
For Mye	27	35	28	23	22	26	30	29	28	20	28
L-mann	11	6	8	10	7	10	12	6	11	14	9
L-kvinne	9	6	9	7	10	10	11	7	8	12	13
M-mann	21	29	30	21	15	25	25	30	23	18	32
M-kvinne	30	39	26	24	28	26	33	28	32	22	27

Tabellen nedenfor viser oppfatningen av tidsbruken på sosiale medier avhengig av sosiale forhold som ensomhetsfølelse og antall venner. Det er en relativt høy andel blant de ensomme studentene som mener de bruker for lite tid på sosiale medier, eller sagt på en annen måte; studenter som opplever at de bruker for lite tid på sosiale medier er i større grad enn andre ensomme.

Oppfatningen av tid brukt på sosiale medier avhengig av sosiale forhold (kolonneprosent)								
	Andel ensom		Nære venner generelt			Nære venner på studiet		
Tid	Sosialt	Emosjonelt	Ingen	1 venn	Flere	Ingen	1 venn	Flere
For lite	20	14	14	14	8	11	10	7
Passe	58	55	65	57	64	63	62	65
For mye	22	31	21	28	27	26	28	28

Det er grunn til å tro at studenter med et større sosialt nettverk vil bruke mer tid på sosiale medier. I aldersgruppen som undersøkelsen omfatter vil over 90% være medlem av et eller flere nettsamfunn (Brandtzæg m.fl., 2008). I samme undersøkelse oppga 72% at den viktigste årsaken til å bruke nettsamfunn var å holde kontakt med venner.

Vurdering av tidsbruk på kulturelle og sosiale aktiviteter

Samlet er det få (6%) som mener de bruker for mye tid på sosiale og kulturelle aktiviteter, mens mange (42%) synes de bruker for lite tid på dette. Dette gjelder på tvers av studieinstitusjoner/-grupper, og er relativt uavhengig av kjønn. Bakgrunnsdata viser at aldersgruppen over 29 år er avvikende med en høy andel som mener at de bruker for lite tid på slike aktiviteter (58%).

Oppfatning av tid brukt på kulturelle og sosiale aktiviteter (kolonneprosent og prosent) etter studieinstitusjon/-gruppe og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
For Lite	44	38	39	47	42	41	49	34	43	46	46
Passe	50	54	54	49	53	55	46	58	52	48	48
For Mye	6	8	6	4	5	5	5	7	5	6	6
L-mann	45	38	42	53	39	44	52	32	45	48	26
L-kvinne	42	39	37	43	44	38	47	35	42	45	52
M-mann	5	9	6	4	3	5	4	11	6	8	13
M-kvinne	7	7	7	4	6	4	6	5	5	4	4

Som vist nedenfor så er det en sterk sammenheng mellom ulike mål på ensomhet og oppfatningen av at en bruker for lite tid på sosiale og kulturelle aktiviteter. Dette er altså ikke en ønsket tilstand for de studentene som på ulike måter er ensomme eller lite sosiale.

Oppfatning av tid brukt på sosiale og kulturelle aktiviteter avhengig av sosiale forhold (kolonneprosent)								
	Ensom-kategori		Nære venner generelt			Nære venner på studiet		
Tid	Sosialt	Emosjonelt	Ingen	1 venn	Flere	Ingen	1 venn	Flere
For lite	76	54	62	58	40	48	44	34
Passe	22	41	34	38	54	48	50	58
For mye	2	6	4	4	6	4	6	8

Bakgrunnsdata viser at totalt mener bare 6% av studentene at de bruker for lite tid både på sosiale og kulturelle aktiviteter og på sosiale medier. Dette samsvarer godt med andre mål på sosial ensomhet i undersøkelsen.

4. Boligsituasjonen

Undersøkelsen omhandler noen få spørsmål om studentenes boligsituasjon. Resultatene fra disse dokumenteres i dette kapittelet.

Boform

Studentene er spurt om hvem de bor sammen med, og som tabellen viser er det opp mot hver 5. student som bor alene, 1/3 bor sammen med partner og 40% bor med venner/andre. Andelen som bor alene er høyere utenfor universitetsbyene.

Hvem de bor sammen med (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Alene	18	17	26	21	17	13	16	28	20	33
Med partner	32	32	34	31	31	32	40	23	44	43
Med venner/andre	40	41	30	35	46	51	21	39	25	16
Med foreldre	8	8	5	11	6	2	19	5	6	3
Med egne barn	5	4	11	4	4	3	10	2	16	23
Annet	4	4	6	4	3	3	4	6	5	7

8% av studentene bor sammen med foreldrene. Denne andelen er særlig høy blant studenter tilknyttet SiS, noe som trolig delvis kan tilskrives spesielle forhold ved boligmarkedet i Stavanger. Det kan også skyldes at andelen lokale (ikke-innflyttere) er relativt høy i SiS, og at Stavanger har lavere studentbolig-dekning enn andre. Denne andelen er også relativt høy blant studenter tilknyttet SiO, og det kan tyde på at flere bor hjemme nå enn tidligere, hvis en sammenligner med en undersøkelse av UiO-studenter i 2005 (Olsen, 2006). Da bodde 8% hjemme hos foreldrene.

Som vist i neste tabell så er sosial og emosjonell ensomhet mest utbredt blant studenter som bor alene. De som bor sammen med foreldre og studenter med barn har i relativt liten grad blitt kjent med nye fortrolige venner på studiestedet. Det samme mønsteret finner vi i tilsvarende undersøkelser blant studenter (Ugreninov m.fl., 2006).

Ensomhet, fortrolige venner og frivillig studentengasjement (kolonneprosent og prosent), totalt og avh av hvem de bor sammen med						
	Hvem de bor sammen med					
	Total	Alene	Partner	Venner	Foreldre	Barn
Sosialt ensom	5	8	5	4	6	5
Emosjonelt ensom	12	24	1	14	15	4
S og/eller E	15	27	5	16	17	9
Ingen nære venner	5	9	3	4	6	3
1 nær venn	6	7	9	4	7	6
Flere nære	89	84	89	92	87	91
Ingen nære på studiested ²⁵	36	37	38	30	51	49
1 nær på studiested	23	22	25	20	24	26
Flere nære på studiested	42	40	37	49	25	25
Har frivillig studenteng. (idr.lag, pol., linjefor.)	38	36	31	49	23	17

²⁵ Basen på spørsmålet om hvor mange av de fortrolige vennene de ble kjent med på studiestedet er studenter som har minst 1 fortrolig venn, dvs. 95% av studentene.

Vi ser også at studenter med barn og de som bor hos foreldrene i mindre grad har et frivillig studentengasjement (for eksempel idrettslag, studentersamfund, studentpolitikk, linjeforeninger osv.), og i mindre grad har nære venner på studiestedet enn andre.

I neste tabell kan en se at andelen som bor alene er noe høyere blant menn enn kvinner, mens kvinner i større grad enn menn bor sammen med en partner. Andelen som bor sammen med en partner øker naturlig med alder og studieansiennitet.

Hvem de bor sammen med (kolonneprosent) i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Alene	21	16	21	17	16	19	22	21	19	16	17	18
Partner	26	37	17	24	38	49	55	19	25	30	39	46
Venn	43	38	42	50	40	29	12	41	44	44	38	34
Foreldre	8	7	19	7	4	3	3	15	10	7	4	3
Barn	3	6	1	1	3	10	33	4	3	5	5	7
Andre	4	3	4	5	3	3	5	5	3	5	4	2

Studentene utenfor universitetsbyene bor i større grad i samskipnadens boliger. Privat utleie er den dominerende boformen, og benyttes av ½ av studentene. Denne andelen ligger rundt 60% blant studenter tilknyttet SiB og SiT, og ligger 20 prosentpoeng lavere for SiO og SiS.

Boligeier (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Samskipnad	16	15	28	18	10	17	7	30	22	40
Privat utleier	49	50	45	39	60	58	39	53	42	26
Foreldre/slekt	15	16	9	20	12	8	29	8	10	7
Eier selv	16	16	15	18	15	13	23	6	22	23
Annet	4	4	3	4	4	4	3	2	4	5

Studenter tilknyttet SiS, SiTel og SiF eier i relativt stor grad egen bolig. Særlig i SiS, men også i SiO, er det en stor andel som enten bor hos foreldre/slekt eller bor på et bosted som disse eier. SiS har ikke studentboliger i Sandnes, der Diakonhjemmet ligger. Som vist nedenfor er det naturlige variasjoner mellom hvem som eier boligen og hvem de bor sammen med. En stor andel av de som bor hos samskipnadene bor alene. Blant de som leier privat er det vanlig å leie sammen med venner. Dette gjelder for 6 av 10 blant de som leier privat.

Hvem de bor sammen med avh av boligeier (kolonneprosent)					
	Samskipnad	Privat utleier	Foreldre/slekt	Eier selv	Annet
Alene	41	12	15	15	16
Partner	24	28	18	69	33
Venn	30	59	14	14	36
Foreldre	0	0	49	1	2
Barn	2	2	3	18	3
Andre	6	2	7	2	15

For samskipnadene er det også interessant å se på egenskaper ved studentene avhengig av om de bor hos dem eller ikke, altså ift. hvem som eier boligen. Dette er vist i neste tabell.

De som bor hos samskipnadene rapporterer i større grad enn andre ensomhet. Hovedårsaken til dette er imidlertid at de i langt større grad enn andre bor alene, og ikke at de bor hos samskipnadene.

De som leier privat skiller seg ikke fra de som bor hos samskipnadene mht andelen som har frivillig studentengasjement, men en lavere andel deltok fullt i fadderprogram.

De som bor hos foreldre/slekt har i mindre grad nære venner på studiestedet, frivillig studentengasjement, deltok i mindre grad fullt i fadderprogrammet og vurderer studentmiljøet mindre positivt enn leietakerne blant studentene. Det synes altså som at studenter som bor hjemme ikke engasjerer seg i samme grad som andre, og dermed ikke har samme tilhørighet til studentmiljøet.

Egenskaper ved studentene avh av hvem som eier boligen (prosent, kolonneprosent og gj.snitt)					
	Hvem som eier boligen				
	Total	Samsk.	Privat	For./slekt	Eier selv
Sosialt ensom	5	7	5	5	5
Emosjonelt ensom	12	19	12	12	6
S og/eller E	15	21	15	14	9
Ingen nære venner	5	7	4	6	3
1 nær venn	6	8	6	6	7
Flere nære	89	85	90	88	90
Ingen nære på studiested ²⁶	36	32	34	43	37
1 nær på studiested	23	22	22	23	26
Flere nære på studiested	42	46	44	33	37
Har frivillig studenteng. (idr.lag, pol., linjefor.)	38	43	42	28	31
Deltok fullt i fadderprogram	55	55	46	37	55
Tilfredshet med studieby (gj.snitt 0-100)	75	75	75	72	74
Tilfredshet med studentmiljø (gj.snitt 0-100)	71	74	73	66	67

Kjennskap til alarm og rømningsveier

Studentene er spurt om de er kjent med alarm og rømningsveier i tilfelle brann der de bor. Tabellen viser andelen som svarer bekreftende på dette, totalt og avhengig av hvem som eier boligen per samskipnad. De aller fleste kjenner til disse, men det er likevel såpass mange som 1/5 av de som bor hos samskipnadene som ikke gjør det.

Andel som kjenner alarm og rømningsveier (prosent), totalt og per boform i samskipnader										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Total	85	85	84	80	87	87	90	81	88	82
Samskipnad	81	82	78	77	84	90	75	79	83	65
Privat utleier	82	82	83	74	83	85	87	79	86	
Foreldre/slekt	90	89	95	86	92	91	92	97	95	
Eier selv	93	93	93	90	99	91	97	83	94	

²⁶ Basen på spørsmålet om hvor mange av de fortrolige vennene de ble kjent med på studiestedet er studenter som har minst 1 fortrolig venn, dvs. 95% av studentene.

Dette varierer en del mellom samskipnadene. Andelen som bor hos samskipnaden uten å kjenne alarm og rønningsveier er høyest hos SiT, og tilsynelatende lavest hos SiF (men lav n – 30 studenter).

Trivsel med boforholdene

Studentene er spurt om hvor godt de trives med boligsituasjonen. Om lag 8 av 10 trives enten ganske - eller meget godt med boforholdene. Det er få som trives dårlig. Dette gjelder på tvers av samskipnadene, selv om SiF avviker noe.

Trivsel med boligsituasjonen (kolonneprosent og gjennomsnitt ²⁷), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Meget dårlig	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2
Ganske dårlig	4	4	5	5	4	4	5	4	3	14
Verken/eller	12	12	14	11	13	11	12	14	13	12
Ganske godt	43	43	45	42	44	42	43	47	42	43
Meget godt	39	40	35	40	38	41	38	32	39	30
Gj.snitt 0-100	78	79	76	79	78	79	77	76	79	71

Hovedinntrykket er høy grad av trivsel med boligsituasjonen på tvers av undergrupper. Det er en svak tendens til økende trivsel med studieansiennitet, men dette har sammenheng med endringer i boform over tiden som student.

Trivsel med boligsituasjonen (gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	77	79	76	78	80	79	79	76	76	79	81	80
SiO	78	80	76	77	80	83	77	75	78	80	80	81
SiB	78	79	75	79	80	77	81	75	76	79	81	80
SiT	77	81	78	78	82	76	80	78	75	79	84	80
SiS	76	78	77	76	78	75	87	78	76	73	80	82
SOPP	77	75	75	78	72	76	73	74	76	75	77	76
SiTEL	76	80	76	81	79	80	76	75	79	81	82	77
SiF	69	72										

²⁷ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0 – 100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Meget dårlig til 5: Meget godt. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

Neste tabell viser trivsel med boligsituasjonen avhengig av hvem som eier boligen. De som leier privat trives i gjennomsnitt noe bedre enn de som leier hos samskipnaden. SiT representerer her et unntak, med like høy trivsel blant samskipnadens beboere. Denne samskipnaden har også den høyeste beboertrivselen, mens SiF ligger på et avvikende lavt nivå (lav n – 30).

Trivsel med boligsituasjonen avh av boligeier (gjennomsnitt)				
	Samskipnad	Privat utleier	Foreldre/slekt	Eier selv
Total	72	77	79	89
SiO	71	77	80	89
SiB	69	76	78	92
SiT	77	77	83	90
SiS	69	74	76	88
SOPP	72	77	70	84
SITEL	74	77	78	88
SiF	53			

5. Økonomi

Økonomi er viktig for levekår, og et naturlig tema i en helse- og trivselsundersøkelse. For å få kunnskap om studentenes økonomiske situasjon fikk de spørsmål om inntekt og økonomisk sårbarhet.

Inntekt

Studentene er spurt om brutto årsinntekt i 2009, og det ble presisert at dette er før skatt og fradrag, samt at de ikke skulle inkludere lån og stipend.

I gjennomsnitt rapporterer studentene en årsinntekt på 79' kr. I HoT-undersøkelsene for SiT var gjennomsnittsinntekten 53' kr i 2004 og 58' kr i 2007. Det virker rimelig at studentene tilknyttet samme samskipnad er oppe på 64' kr i 2009.

Brutto årsinntekt 2009 i hele 1000 kr (prosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SITEL	SiF
Under 30' kr	28	28	26	24	28	35	18	26	24	30
31'-60' kr	28	29	25	26	32	31	24	29	23	19
61'-90' kr	15	16	13	16	16	13	18	16	12	6
91'-128' kr	13	12	14	14	12	10	16	13	15	12
129' kr + ²⁸	16	15	22	19	11	11	23	16	26	34
<i>Gj.snitt (hele tusen kr)</i>	<i>79</i>	<i>77</i>	<i>95</i>	<i>85</i>	<i>70</i>	<i>64</i>	<i>101</i>	<i>81</i>	<i>111</i>	<i>96</i>
<i>Gj.snitt - trimmet²⁹</i>	<i>70</i>	<i>68</i>	<i>80</i>	<i>75</i>	<i>63</i>	<i>60</i>	<i>83</i>	<i>73</i>	<i>85</i>	<i>86</i>

Gjennomsnittsinntekten er høyere utenfor universitetsbyene, men varierer mye mellom de enkelte samskipnadsområdene. Inntekten er lavest blant studenter tilknyttet SiT og SiB, og høyest i SiTel og SiS.

16% av studentene oppgir en årsinntekt over beløpsgrensen fra lånekassen. Denne andelen er lavest blant studenter tilknyttet SiB og SiT, og er avvikende høy hos SiF.

Som vist i neste tabell er det små kjønnsforskjeller på totalnivå, men en klar positiv sammenheng mellom inntekt og alder.

²⁸ Lånekassens beløpsgrense for maksimalt stipend ved støtte hele året 2009 var 128.360 kr.

²⁹ Trimmet gjennomsnitt er snittet etter at de 2,5% høyeste inntektene er fjernet. I praksis betyr dette et øvre kutt-punkt på 320' kr. Dette er vist for å synliggjøre effekten av å ta vekk de avvikende store inntektene, og i større grad vise situasjonen for en 'vanlig' student, samt gjøre estimatene mindre sårbare for 'uteliggere' ved nedbrytninger på undergrupper. Fordelingen på inntektsintervaller utdyper uansett bildet.

Brutto årsinntekt 2009 (trimmet gjennomsnitt/1000 kr), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	71	69	48	64	71	88	118	70	66	63	69	78
SiO	78	73	43	69	78	99	102	61	74	65	77	87
SiB	65	62	46	58	67	77	109	61	58	59	57	75
SiT	63	57	50	55	60	76	114	71	56	56	54	63
SiS	82	84	54	83	89	92	131	80	73	83	93	94
SOPP	75	72	55	70	80	87	147	84	67	59	78	93
SiTEL	81	87	67	68	74	77	163	97	82	60	94	97
SiF	80	89										

Årsinntekten er høyere blant innflyttere enn andre, og blant gifte/samboere enn de som bor alene.

Brutto årsinntekt 2009 (trimmet gjennomsnitt/1000 kr), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus			Daglig (eller delt) omsorg for barn		
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	66	77	93	79	63	65	116	67
SiO	76	74	88	90	65	69	107	74
SiB	59	74	75	69	58	62	92	62
SiT	59	66	85	65	60	56	109	58
SiS	77	89	101	91	70	81	118	79
SOPP	69	86	148	84	67	70	159	71
SiTEL	68	103	143	84	86	66	149	70
SiF	72	111	143	132	72	52	139	69

Gjennomsnittsinntekten er lavere på universitetene enn på høyskolene, når disse ses samlet. Inntekten blant studentene på UiB og NTNU er signifikant lavere enn tilsvarende blant studentene på hhv UiO og UiS. NTNU har også en avvikende andel med lav arbeidsinntekt (under 30.000,-). Det samme forholdet finner en mellom høyskolestudentene i disse byene.

Brutto årsinntekt 2009 (prosent og gjennomsnitt/1000 kr), studieinstitusjon/-grupper							
	Inntektsintervaller						
	Under 30' kr	31'-60' kr	61'-90' kr	91'-128' kr	129' kr +	Gj.snitt	Trimmet
Universitet totalt	29	29	15	13	14	72	66
Høgskoler totalt	25	28	15	13	20	90	76
UiO	27	26	16	14	17	79	72
UiB	30	32	16	12	9	65	61
NTNU	36	32	14	9	9	57	56
UiS	18	25	19	16	23	100	83
H.O	19	25	18	13	25	102	84
H.B	26	32	16	12	14	78	67
H.T	30	29	13	11	17	82	70
H.S	18	18	17	21	25	111	84
HiL/G	26	29	16	13	16	81	73
HiT	24	23	12	15	26	111	85
HiF	30	19	6	12	34	96	86

Bakgrunnsdata viser at gjennomsnittsinntekten blant studentene på BI er høy, 50% over gjennomsnittet for studenter totalt (34% over på trimmet gjennomsnitt). Studentene på kunsthøgskolene ligger relativt lavt, med et trimmet gjennomsnitt som ligger 20% under snittet for studentene generelt.

Som vist i neste tabell er andelen som har fulgt normert progresjon til nå lavere blant universitetsstudenter som hadde inntekt nær – eller over inntektsgrensen. Dette har dels en bakenforliggende sammenheng med alder (eldre studenter har hatt naturlig i større grad ikke fulgt normal progresjon hittil, samtidig som de i større grad har høy inntekt), men representerer også en selvstendig sammenheng.

Det er ingen systematisk sammenheng mellom fjorårets arbeidsinntekt og andelen som har strøket flere ganger.

De med høyest arbeidsinntekt avviker mht at de i mindre grad har fortrolige venner som de har blitt kjent med på studiestedet.

Studieprogresjon, strøk og nære venner på studiet (prosent), årsinntekt						
	Egenskap	Brutto årsinntekt 2009 (hele 1000 kr)				
		U. 30' kr	31'-60' kr	61'-90' kr	91'-128' kr	129' kr +
Univ. totalt	Normert progresjon hittil	82	84	84	78	71
	Har strøket flere g. til eksamen	13	13	17	16	14
	Ikke nære venner på studiested	36	31	35	35	41
Høgsk. totalt	Normert progresjon hittil	81	87	85	88	79
	Har strøket flere g. til eksamen	12	10	17	14	11
	Ikke nære venner på studiested	36	29	32	39	49
UiO	Normert progresjon hittil	80	83	84	70	75
	Har strøket flere g. til eksamen	11	8	11	11	12
	Ikke nære venner på studiested	42	36	43	34	46
UiB	Normert progresjon hittil	82	81	91	90	64
	Har strøket flere g. til eksamen	12	12	19	5	13
	Ikke nære venner på studiested	44	32	35	40	38
NTNU	Normert progresjon hittil	83	85	82	74	62
	Har strøket flere g. til eksamen	16	19	22	32	13
	Ikke nære venner på studiested	26	21	23	35	30
UiS	Normert progresjon hittil	78	91	79	92	76
	Har strøket flere g. til eksamen	13	12	19	22	23
	Ikke nære venner på studiested	32	40	38	28	43
H.O	Normert progresjon hittil	87	86	84	99	70
	Har strøket flere g. til eksamen	11	8	19	19	17
	Ikke nære venner på studiested	28	27	39	30	43
H.B	Normert progresjon hittil	78	86	83	87	96
	Har strøket flere g. til eksamen	8	9	24	14	10
	Ikke nære venner på studiested	33	27	26	45	50
H.T	Normert progresjon hittil	82	93	88	85	82
	Har strøket flere g. til eksamen	12	11	13	19	6
	Ikke nære venner på studiested	41	27	37	40	48
H.S	Normert progresjon hittil	83	71	88	67	68
	Har strøket flere g. til eksamen	30	36	8	8	13
	Ikke nære venner på studiested	34	59	53	34	64
HiL/G	Normert progresjon hittil	86	91	88	92	85
	Har strøket flere g. til eksamen	16	6	12	14	11
	Ikke nære venner på studiested	41	34	25	35	50
HiT	Normert progresjon hittil	68	87	89	80	72
	Har strøket flere g. til eksamen	18	13	13	4	10
	Ikke nære venner på studiested	32	35	22	44	53

Økonomisk robusthet

SSBs levekårsundersøkelser blant norske studenter i 1998 og 2005 viste at hhv. 19% og 26% av studentene ofte eller av og til hadde vansker med å klare husholdningens løpende utgifter til for eksempel mat, transport og bolig i løpet av det siste året.

HoT-undersøkelsene hos SiT fra 2004 og 2007 viste tilsvarende andeler på hhv. 29% og 37%. Resultatene tydet på at den økonomiske sårbarheten blant studentene hadde økt siden 2004, og innføringen av kvalitetsreformen.

Tilsvarende tall i befolkningen generelt har ligget rundt 10% (SSBs levekårsundersøkelser i hhv. 1995 og 1997).

SSBs levekårsundersøkelse blant norske studenter i 1998 og 2005 viste videre at hhv. 34% og 44% av studentene mesteparten av fjoråret ville ha problemer med å klare en uforutsett regning på hhv. 3000 kr og 5000 kr. I HoT-undersøkelsene er summen i spørsmålsteksten 5000 kroner i begge målinger, og andelen som svarte at de ikke ville klare en slik uforutsett regning var hhv. 45% og 54%. Andelen i sistnevnte måling lå altså 10 prosentpoeng høyere i Trondheim enn i SSB-målingen.

SSBs levekårsundersøkelse i befolkningen generelt (1997) viste at 25% av husholdningene ville hatt problemer med å betale en uforutsett regning på 3000 kroner.

Samlet sett gir dette et klart bilde av at økonomisk sårbarhet er mer utbredt i studenthusholdningene enn i befolkningen ellers.

Tabellen nedenfor viser økonomisk robusthet blant studentene. For SiT er andelen som ofte eller av og til har problemer med å betale løpende utgifter, og andelen som kan betale en uforutsett utgift, tilbake på om lag samme nivå som i HoT 2004.

Totalt er om lag 3 av 10 studenter i en økonomisk sårbar situasjon iht denne definisjonen. Denne andelen er relativt lav blant studenter tilknyttet SiT, og relativt høy for SiTel.

Økonomisk sårbarhet (prosent), totalt og per samskipnad										
Vansker med løpende utg.	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Aldri	41	42	38	38	43	45	42	39	37	40
Sjelden	24	24	24	25	23	24	23	25	24	24
Av og til	26	25	28	27	25	23	25	28	29	28
Ofte	9	9	9	10	9	8	9	8	10	8
Uforutsett regn. 5000 kr										
Ja	53	54	49	52	53	56	55	49	46	54
Nei	47	46	51	48	47	44	45	51	54	46
Økonomisk robusthet ³⁰										
Sårbar	28	28	30	31	28	25	28	29	34	25
Verken/eller	25	25	28	24	25	25	25	29	26	32
Robust	47	47	42	45	47	50	47	42	41	43

³⁰ Denne er definert på basis av de to spørsmålene ovenfor i tabellen. Robust= sjelden eller aldri vansker med løpende utgifter, og ville klare en uforutsett regning på kr. 5000 mesteparten av fjoråret. Verken/eller= Sjelden eller aldri vansker, men ville ikke klart uforutsett regning, eller av og til eller ofte problemer, men ville klart uforutsett regning. Sårbar= Av og til eller ofte vansker, og ville ikke klart uforutsett regning.

Andelen som er i en økonomisk sårbar situasjon, slik det er definert her, er høyere blant kvinner enn menn, og lavest blant de yngste – og ferskeste studentene.

Andel økonomisk sårbare (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	23	32	21	31	28	33	33	20	32	33	30	27
SiO	26	34	21	36	29	32	42	22	33	39	33	28
SiB	23	31	22	31	28	31	23	18	35	32	27	27
SiT	18	31	20	25	25	29	29	17	25	27	28	25
SiS	22	31	21	26	31	34	27	22	32	31	30	21
SOPP	20	34	19	31	33	37	33	19	32	31	41	37
SiTEL	30	36	25	31	29	56	36	24	41	41	32	31
SiF	28	23										

Gifte studenter rapporterer i mindre grad en økonomisk sårbar situasjon enn andre, mens studenter med barn er overrepresenterte i denne kategorien.

Andel økonomisk sårbare (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus			Daglig (eller delt) omsorg for barn		
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	30	26	22	30	30	27	35	28
SiO	34	26	27	30	33	31	38	30
SiB	30	22	12	32	29	26	28	28
SiT	25	24	24	25	28	23	38	24
SiS	31	25	25	30	24	27	31	27
SOPP	30	25	22	31	31	27	46	28
SiTEL	34	35	22	45	31	29	38	32
SiF	19	34						

Som vist nedenfor er andelen som rapporterer økonomisk sårbarhet relativt høy på høgskolene i Oslo og i Telemark. Andelen synes å være relativt lav på NTNU, men forskjellen mot de andre universitetene er ikke statistisk signifikant.

Økonomisk robusthet (kolonneprosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Sårbar	29	28	23	27	36	28	28	28	29	34	25
Verken/eller	24	28	24	24	23	22	27	29	29	26	32
Robust	47	45	52	48	41	50	44	42	42	41	43

Løsrevet fra dette, dvs. i en annen sammenheng i spørreskjemaet, er studentene spurt om hvor fornøyde de er med ulike trivselsfaktorer, deriblant sin økonomiske situasjon. Tabellen nedenfor viser et interessant bilde hvor tilfredsheten med den økonomiske situasjonen varierer relativt lite med faktisk inntekt året før, mens det er en svært tydelig sammenheng med økonomisk robusthet. Inntekten i seg selv er ikke det sentrale, men hvordan den økonomiske situasjonen er ift å klare løpende utgifter og eventuelle uforutsette regninger. Det gir et bilde på viktigheten av økonomisk trygghet og behovet for en oversiktlig og forutsigbar økonomi.

Tilfredshet med sin økonomiske situasjon (kolonneprosent og gjennomsnitt³¹), totalt og avh av inntekt og økonomisk robusthet									
		Inntekt					Økonomisk robusthet		
	Total	Under 30' kr	31'-60' kr	61'-90' kr	91'-128' kr	129' kr +	Sårbar	V/E	Robust
Meget misfornøyd	7	9	5	6	7	7	19	3	1
Ganske misfornøyd	21	22	22	22	20	21	41	21	10
Verken/eller	28	28	29	27	23	26	27	35	24
Ganske fornøyd	35	32	34	37	38	36	12	36	47
Meget fornøyd	10	9	10	8	13	10	1	4	18
<i>Gj.snitt</i>	55	53	55	55	57	55	34	54	68

6% av studentene har søkt hjelp for praktiske/økonomiske forhold i løpet av det siste året, mens en nesten like stor andel har vurdert å gjøre det. Det er ingen systematisk sammenheng med inntekt, men en klar sammenheng med økonomisk sårbarhet.

Om de har søkt hjelp for praktiske/økonomiske forhold i løpet av det siste året (kolonneprosent). Totalt og avh av inntekt og økonomisk robusthet									
		Inntekt					Økonomisk robusthet		
	Totalt	Under 30' kr	31'-60' kr	61'-90' kr	91'-128' kr	129' kr +	Sårbar	V/E	Robust
Ja	6	7	4	7	7	7	13	5	2
Nei, men har vurdert	5	6	4	5	6	5	12	4	2
Nei	89	87	92	88	87	88	75	91	96

Andelen som har søkt – eller vurdert å søke hjelp for praktiske/økonomiske forhold er relativt høy blant studenter tilknyttet SiTel og SiS.

Om de har søkt hjelp for praktiske/økonomiske forhold i løpet av det siste året (kolonneprosent) i samskipnadsområder									
Vansker med løpende utg.	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja	6	7	6	5	6	6	5	9	11
Nei, men har vurdert	5	8	6	4	4	6	7	11	6
Nei	89	84	88	91	90	87	89	80	82

³¹ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0 – 100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Meget misfornøyd til 5: Meget fornøyd. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

6. Fysisk helse

Man tenker seg at god helse henger sammen med et godt liv. Helse er i seg selv en viktig levekårs-komponent. Hvis helsen er dårlig, så kan den i liten grad kompenseres eller avhjelpes av andre ressurser studenten måtte ha. Det er ofte slik at dårlig helse vil ha negative konsekvenser for både studiene og livet generelt. Studentene er spurt om sin fysiske helsetilstand, og om eventuelle fysiske plager har medført problemer ift. studieprogresjonen. I tillegg omfatter dette kapitlet tema som tannlegebesøk, omfanget av fysisk aktivitet og kroppsvekt.

Vurdering av egen fysisk helse

7 av 10 studenter sier at de er ved god – eller svært god fysisk helse. Om lag hver 20. student oppfatter den fysiske helsen som dårlig.

I HoT-undersøkelsen hos SiT i 2007 oppga 4% dårlig fysisk helse, mens 75% oppfattet den som god. Resultatene fra den foreliggende målingen viser lignende resultater for SiT, med en tendens til reduksjon i andelen som oppgir god fysisk helse (71%). Den samme tendensen til at færre oppgir god helse gjelder også for UiO studentene, sammenlignet med tidligere undersøkelser. (HELT)

Egenvurdering av fysisk helse (kolonneprosent og gjennomsnitt ³²), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Svært dårlig	0,4	,4	,8	,4	,1	,5	,4	,8	,6	1,6
Dårlig	5	5	7	5	5	4	5	6	7	9
Verken/eller	25	25	30	24	24	24	29	30	28	36
God	55	56	50	55	56	57	54	50	51	45
Svært god	14	15	12	16	15	14	12	12	13	8
Gj.snitt 0-100	70	70	66	70	70	70	68	67	67	62

I levekårsundersøkelsen fra 2005 (SSB, 2006) rapporterte 81% at helsen var god eller meget god, mens 6% oppga at helsen var enten dårlig eller meget dårlig. Det viser at studentene i noe mindre grad enn befolkningen for øvrig opplever sin egen helse som god.³³

Andelen som vurderer den fysiske helsen sin som dårlig er høyere utenfor universitetsbyene (8%). Den er høyest blant studenter tilknyttet SiF (10%).

Det er små forskjeller mellom studentene tilknyttet de fire samskipnadene i universitetsbyene. Som vist i neste tabell er det de eldste studentene som i størst grad rapporterer dårlig fysisk helse, fulgt av de yngste – og ferskeste studentene.

³² Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0 – 100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Svært dårlig til 5: Svært god. - I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

³³ Merk likevel at ytterpunktene i SSBs undersøkelse er benevnt med 'Meget', mens vi i SHoT buker ordene 'Svært dårlig' og 'Svært god'

Andel med dårlig egenoppagitt fysisk helse (prosent og gjennomsnitt), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Gj.sn. 0-100	71	68	67	70	71	70	65	67	69	70	69	71
Total	5	5	7	5	4	4	9	8	4	4	6	4
SiO	7	4	5	5	4	4	11	9	3	5	6	5
SiB	4	5	8	5	3	4	5	8	5	4	6	2
SiT	4	5	4	5	2	6	14	6	3	2	5	5
SiS	4	6	9	5	5	2	2	6	4	7	7	2
SOPP	9	6	8	2	12	6	11	8	6	6	4	16
SiTEL	9	7	12	5	9	3	7	7	7	10	10	5
SiF	12	11										

Bakgrunnsdata viser små forskjeller mellom grupper avhengig av hvor de kommer fra, sivilstatus og om de har barn eller ikke.

Studentene på HiF rapporterer i større grad dårlig fysisk helse enn andre. Studentene i Oslo, Bergen og på NTNU ligger relativt høyt på gjennomsnittet, uten at forskjellen til andre enn HiF er statistisk signifikant.

Egenoppagitt fysisk helse (kolonneprosent og gjennomsnitt), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Svært dårlig	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	2
Dårlig	5	5	3	5	4	4	5	4	6	7	9
Verken/eller	24	23	23	28	23	25	27	35	30	28	36
God	56	58	58	54	54	55	55	53	50	51	45
Svært god	15	14	15	13	19	16	12	9	12	13	8
Gj.sn. 0-100	70	70	71	68	72	71	68	67	67	67	62

Fysiske plager og konsekvenser for studieaktiviteter

Flere læresteder er opptatt av tilpasning og tilrettelegging for flest mulig. De senere år har det i økende grad vært snakket om universell utforming. Dette er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming. UiO utarbeidet i 2007 en veileder for ansatte når det gjaldt universell utforming av læringsmiljøet ved universitetet.

Så mange som 44% av studentene har en form for varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse. Allergi, astma eller eksem og nedsatt syn er mest utbredt. SiF avviker med en lav andel uten plager.

Varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Bevegelseshemming	,8	,7	1,3	1,0	,6	,4	,5	1,0	1,6	1,6
Nedsatt syn	16	16	16	16	16	18	13	14	14	29
Nedsatt hørsel	2	2	3	2	2	2	2	2	3	6
Allergi, astma, eksem	19	19	19	19	19	18	18	20	16	22
Muskel, skjelettplager	8	8	11	8	9	7	9	9	13	13
Lese- og skrivevansker	3	3	5	3	2	3	3	4	6	8
Annet	11	11	13	11	10	10	14	10	15	17
Nei, har ikke	56	57	52	57	57	57	56	56	51	36

Kvinner rapporterer i noe større grad muskel og/eller skjelettplager enn menn. I befolkningen generelt er det også slik at flere kvinner enn menn rapporterer muskel- og skjelettsmerter (Andersen m.fl., 2009). Muskel- og skjelettlidelsene er for øvrig den hyppigste medisinske årsaken til sykefravær og uføreytelser i befolkningen, etterfulgt av psykiske lidelser.

Andelen med en eller annen plage er høyest blant de eldste studentene, men her er det en stor 'annet'-kategori. Det er dobbelt så mange studenter blant de eldste som rapporterer at de har andre varige plager enn de som er listet opp, sammenlignet med de yngste. Det kan tyde på at de opplever plager eller skader av et relativt stort omfang, som ikke fanges opp av svarkategoriene. Ellers er det ikke vesentlige systematiske forskjeller mellom undergruppene nedenfor.

Varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse (kolonneprosent), i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Bevegelseshemming	,8	,7	1,2	,6	,6	,5	1,0	1,0	,6	,9	,6	,6
Nedsatt syn	17	15	17	17	15	16	13	17	18	12	16	17
Nedsatt hørsel	2	2	2	2	2	2	4	2	3	1	2	2
Allergi/astma/eksem	18	19	21	20	18	15	18	20	21	18	19	16
Muskel, skjelett	6	10	9	8	7	8	12	9	8	9	8	9
Lese- og skrive	3	3	2	4	3	4	3	5	3	4	2	3
Annet	9	13	10	10	10	12	20	11	11	11	10	12
Nei, har ikke	58	54	54	56	59	56	50	53	53	58	59	57

Studentene på HiF rapporterer i større grad dårlig fysisk helse enn andre. Studentene i Oslo, Bergen og på NTNU ligger relativt høyt på gjennomsnittet, uten at forskjellen til andre enn HiF er statistisk signifikant.

Varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Bevegelse	1,0	,7	,3	,1	1,1	,4	,4	3,4	1,0	1,6	1,6
Syn	16	19	17	13	14	11	19	19	14	14	29
Hørsel	2	2	2	2	2	1	2	1	2	3	6
All./astma	19	17	17	17	19	23	21	22	20	16	22
Muskel, skj.	8	11	8	9	8	6	7	7	9	13	13
Lese/ skrive	3	1	3	2	4	4	3	8	4	6	8
Annet	12	10	9	14	10	10	10	14	10	15	17
Har ikke	56	56	58	57	59	58	55	47	56	51	36

De som oppgir at de har en form for varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse er spurt om de mottar hjelp/tilrettelegging på studiet pga. redusert funksjonsevne. I tabellen nedenfor er denne andelen vist både ift. studentpopulasjonen totalt og ift. de som har en form for varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse. Det førstnevnte er bare for å synliggjøre omfanget av tilrettelegging i studentpopulasjonen.

9% av de med en form for varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse blant alle studentene mottar hjelp eller tilrettelegging på studiet. Disse utgjør totalt 4% av studentpopulasjonen.

Andelen blant de med varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse som mottar hjelp eller tilrettelegging på studiet synes å variere mellom studieinstitusjonene/-gruppene. Den er tilsynelatende høyest i Oppland. Det er likevel bare forskjellen mellom UiO og UiB som er statistisk signifikant.

Andel som mottar hjelp/tilrettelegging på studiet (prosent), studieinstitusjon/-gruppe. Og om de får den tilretteleggingen de trenger											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
% av alle	5	2	4	2	4	3	5	9	3	6	8
% av de med varig s.	11	4	10	4	9	8	11	18	7	11	12
Får tilr. de trenger - Ja	81	87									

Nederste rad viser andelen som sier at de får den tilretteleggingen de trenger, blant de som får hjelp/tilrettelegging på studiet. Basene er for små til å bryte resultatene ned mer finmasket. De aller fleste som får tilrettelegging sier at den svarer til deres behov, og indikasjonen er at dette i enda større grad gjelder på høgskolene enn på universitetene. Det kan tyde på at lærestedene langt på vei er i stand til å møte og ivareta behovene for tilrettelegging studentene måtte ha.

Studentene er også spurt om de i løpet av de siste 12 månedene *flere ganger* har vært plaget av ulike smerter. Som vist i tabellen rapporterer mange studenter ulike smerteplager. Dette synes å ha noe mindre omfang blant studenter tilsluttet SiT enn andre steder.

Smerteplager (prosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Hode (h.pine/migrene)	50	49	56	52	49	44	55	54	56	59
Nakke/skuldre	49	49	52	53	49	43	53	51	50	60
Armer/ben/knær	30	30	32	32	27	29	32	32	33	32
Mage	31	31	32	34	32	26	33	31	34	27
Rygg	41	40	45	41	42	36	46	42	49	43
INGEN	20	20	17	17	21	22	18	17	19	14
Gj.snitt (0 – 5) ³⁴	2,0	2,0	2,2	2,1	2,0	1,8	2,2	2,1	2,2	2,2

Forekomsten av smerteplager er klart større blant kvinner enn menn, og større blant de eldste studentene enn de som er under 29 år. Omfanget og hyppigheten av rapporterte plager sammenfaller for øvrig med funn gjort blant UiO studenter i 2005. (Olsen m.fl., 2006)

Smerteplager (prosent og gjennomsnitt) i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Hode	35	60	52	50	49	47	54	50	52	51	48	48
Nakke/skuldre	35	59	48	46	50	51	62	49	48	49	49	51
Armer/ben/knær	29	31	29	31	28	33	37	30	29	34	29	30
Mage	18	41	32	32	31	29	35	29	34	31	32	30
Rygg	36	44	44	41	38	37	47	45	41	42	37	39
INGEN	29	13	19	19	20	22	16	21	18	17	20	20
Gj.snitt (0 – 5)	1,5	2,4	2,0	2,0	2,0	2,0	2,4	2,0	2,0	2,1	2,0	2,0

Tabellen nedenfor viser svarfordelingen på spørsmål om smertene har ført til vanskeligheter med å delta i daglige studieaktiviteter i løpet av det siste året, blant de 80% av studentene som rapporterer smerteplager. Blant disse sier kun 3% at smerteplager ofte har konsekvenser for studieaktiviteter, mens 14% sier at det har slike konsekvenser av og til.

Konsekvenser for daglige studieaktiviteter (kolonneprosent og prosent), totalt og avh av omfanget av smerteplager. Basen er de som har smerteplager, dvs. 80%						
		Antall områder med smerteplager				
Total		1	2	3	4	5
Andel av alle studenter (radprosent) – 20% uten ikke vist		21	24	17	11	8
Nei, aldri	47	69	52	38	29	21
Ja, men rent unntaksvis	35	23	35	43	42	44
Ja, av og til	14	7	12	15	23	27
Ja, ofte	3	1	1	4	5	8

³⁴ Gjennomsnitt etter 1 poeng for hver av de 5 smertetyper.

Det er en sterk sammenheng med omfanget av smerteplager. 8% av studentene sier at de flere ganger har vært plaget av alle de 5 nevnte smerteplagene. Blant disse sier 1/3 at det i alle fall av og til har hatt konsekvenser for studieaktiviteter. Dess flere plager studentene har, dess større er sannsynligheten for at plagene forstyrrer studiefunksjonen. Studieførhet er en forutsetning for å følge undervisningen, avlegge eksamener og ha en tilfredsstillende studieprogresjon.

Det er en sammenheng mellom omfanget av smerteplager og progresjonen i studiet, slik tabellen viser. Når det gjelder stryk på eksamen så er sammenhengen mindre entydig, selv om det er en svak tendens til at de med mange smerteplager i større grad har strøket flere ganger.

Konsekvenser for studiegjennomføring (prosent), totalt og avh av omfanget av smerteplager							
		Antall områder med smerteplager					
	Total	0	1	2	3	4	5
Normert progresjon - tidligere	82	85	83	83	79	78	76
Normert progresjon – semester	82	84	83	82	83	79	76
Strøket 1 gang på eksamen	18	15	19	19	19	13	18
Strøket flere ganger	13	14	12	12	12	15	16

1/3 av studentene har søkt hjelp for fysiske plager i løpet av det siste året. Det er en sterk sammenheng med antallet smerteplager, og videre en klar sammenheng med egenoppgett fysisk helsetilstand.

Om de har søkt hjelp for fysiske plager i løpet av det siste året (kolonneprosent). Totalt og avh av smerteplager og egenvurdering av fysisk helsetilstand											
	Total	Antall områder med smerteplager						Egenvurdering av fysisk helse			
		0	1	2	3	4	5	Dårlig	V/E	God	Sv. god
Ja	35	12	27	36	45	56	56	42	36	34	30
Nei, men vurdert	8	5	9	8	10	9	15	12	10	8	7
Nei	57	83	64	55	45	36	29	46	54	58	62

Andelen som har søkt – eller vurdert å søke hjelp for fysiske plager er relativt høy blant studenter tilknyttet SiF.

Om de har søkt hjelp for fysiske plager i løpet av det siste året (kolonneprosent) i samskipnadsområder										
Vansker med løpende utg.	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF	
Ja	35	34	38	36	31	34	32	33	41	
Nei, men har vurdert	8	10	7	8	10	10	9	10	11	
Nei	57	57	56	56	59	56	59	57	48	

Bruk av medikamenter

Salget av smertestillende medikamenter over disk, såkalte reseptfrie analgetika, er doblet i Norge i årene 1990-2006 (Rueness m.fl., 2009). Noen mulige forklaringer på økningen er fremmet, som økt tilgjengelig og at foreldres medikamentvaner overføres til barna. Bruken av andre medikamenter har også økt i samme periode. Eksempelvis har bruken av antidepressiver økt hvert år siden det første SSRI-medikamentet kom på markedet i 1990. Salget økte særlig fra 1993 og fortsatte å øke fram til 2002.³⁵

Høyere bruk av reseptfrie analgetika kan indikere kroniske helseproblem. Samtidig kan overforbruk lede til ulike helseproblemer.

Studentene ble spurt om hvor ofte de har brukt medisiner i tabellen nedenfor i løpet av de siste 4 ukene. Totalt hadde 53% av studentene brukt reseptfrie analgetika siste måned. 10% har brukt det ukentlig eller oftere. Astma- og/eller allergimedisin har blitt brukt månedlig av 16% av studentene. 6% bruker slik medisin daglig.

I overkant av 2% bruker medisin mot depresjon daglig. Den høye annet-andelen skyldes delvis kvinner som bruker p-piller. Med unntak av reseptfrie analgetika, allergimedisin og annet-kategorien (bl.a. p-piller) er det godt over 90% som rapporterer at de aldri benytter medisiner som er listet opp i tabellen.

Bruksmønsteret, og dels omfanget, er det samme som ble vist blant et utvalg studenter ved UiO i 2005 (Olsen m.fl. 2006). Dog er det gjennomgående flere i SHoT som oppgir at de aldri bruker medikamenter.

Bakgrunnsdata viser at opp mot dobbelt så mange kvinner som menn som bruker reseptfrie analgetika. Mens 64% av kvinnene rapporterer om bruk siste måned, er det 37% av menn som gjør det samme. Forholdstallene er de samme som ved den tidligere nevnte studien.

Medikamentbruk siste 4 uker (radprosent), totalt				
	Daglig	Ukentlig	Sjeldnere	Aldri
Smertestillende uten resept	,7	9,0	43,4	47
Smertestillende på resept	,9	1,1	4,5	94
Allergi-medisin	4,9	2,5	6,0	87
Astma-medisin	2,6	1,2	1,7	95
Sovemedisin	,7	,9	1,8	97
Beroligende medisin	,7	,4	1,1	98
Medisin mot depresjon	2,2	,1	,1	98
Annen medisin på resept	14,2	1,7	3,6	80

³⁵ http://www.fhi.no/eway/default.aspx?MainArea_5661=5648:0:15,2917:1:0:0::0:0&MainLeft_5648=5544:56672::1:5647:6::0:0&pid=233&trg=MainLeft_5648

Når det gjelder bruk av reseptbelagte medikamenter, er det små forskjeller mellom universitetsbyer og andre. På samskipnadsnivå viser tabellen at studentene tilknyttet SiF gjennomgående har et høyere forbruk av reseptbelagte medikament.

Andel som har brukt ulike medikamenter (<u>reseptbelagt</u>) siste 4 uker (prosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Smertestillende på resept	6	6	10	6	6	5	9	9	9	18
Allergi-medisin	13	13	14	15	14	11	12	16	11	16
Astma-medisin	5	5	6	5	6	6	4	6	4	11
Sovemedisin	3	3	4	4	3	2	4	4	4	4
Beroligende medisin	2	2	3	2	2	2	2	3	3	4
Medisin mot depresjon	2	2	4	2	3	1	1	3	5	4
Annen medisin på resept	20	20	20	20	19	19	20	19	20	26
IKKE brukt reseptbelagt	64	64	60	63	63	67	63	59	64	53

Tabellen under viser at det er forskjell mellom kvinner og menn i bruken av reseptbelagte medikamenter. Kvinner har gjennomgående et høyere forbruk enn menn. Det er en viss tendens til at medikamentbruken går opp etter hvert som studentene blir eldre. Dette samsvarer med økt rapportering av smerter og fysiske plager. Andelen studenter som ikke har brukt reseptbelagte medikamenter er stort sett den samme i de ulike aldersgruppene.

Andel som har brukt ulike medikamenter (<u>reseptbelagt</u>) siste 4 uker (prosent), i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Smertest./resept	5	8	6	7	6	6	9	8	8	5	5	6
Allergi-medisin	12	14	14	14	13	13	17	13	14	14	12	14
Astma-medisin	5	6	7	5	6	4	6	6	5	5	6	5
Sovemedisin	2	4	3	3	3	5	5	4	2	3	3	4
Beroligende medisin	2	2	2	2	2	3	5	3	2	2	2	2
Medisin mot depr.	2	3	2	2	2	5	4	2	1	3	2	3
Annet på resept	11	26	20	21	18	19	23	22	17	18	18	22
IKKE brukt	73	57	64	64	65	65	58	62	65	66	66	60

Sammenligner man universitetene, later det til at NTNU skiller seg ut ved at lærestedets studenter er mer restriktive i bruken av reseptbelagte analgetika. Det er dobbelt så mange som bruker anti-depressiva ved UiB enn øvrige universitetsbyer. Forskjellen mellom UiB og NTNU er statistisk signifikant.

Andel som har brukt ulike medikamenter (<u>reseptbelagt</u>) siste 4 uker (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Smerte	5	6	4	9	7	6	7	7	9	9	18
Allergi	13	13	10	11	21	14	15	18	16	11	16
Astma	5	5	6	4	4	6	7	8	6	4	11
Sove	5	4	2	4	3	2	2	4	4	4	4
Berolige	3	2	1	2	2	2	2	2	3	3	4
Depresjon	2	4	1	1	2	2	1	1	3	5	4
Annet resept	21	20	19	20	18	19	18	21	19	20	26
IKKE brukt	63	63	68	63	62	64	63	62	59	64	53

Det er en markant økning i bruk av reseptbelagte medikamenter i sammenheng med omfanget av rapporterte smerteplager. Det synes å gjelde alle typer medikamenter. Dess flere smerteplager, jo mer medikamentbruk.

Andel som har brukt ulike medikamenter (<u>reseptbelagt</u>) siste 4 uker (prosent), avh av omfanget av smerteplager						
	Antall områder med smerteplager					
	0	1	2	3	4	5
Smertest./resept	3	5	6	8	11	15
Allergi-medisin	9	11	15	16	15	21
Astma-medisin	3	4	6	7	7	8
Sovemedisin	1	1	3	5	6	7
Beroligende medisin	1	1	2	3	3	7
Medisin mot depr.	2	1	2	4	3	4
Annet på resept	11	15	20	25	27	29
IKKE brukt	76	71	62	57	52	48

Medikamentbruken er høyere hos studenter med egenrapportert dårlig fysisk helse. Sammenligner man studenter med hhv. svært god - og dårlig helse er det gjennomgående et økt forbruk hos de med dårlig helse mht. alle typer medikamenter. Bruksomfanget mellom gruppene veksler mellom en dobling til en femdobling.

Andel som har brukt ulike medikamenter (<u>reseptbelagt</u>) siste 4 uker (prosent), avh av egenrapportert fysisk helse				
	Egenrapportert fysisk helse			
	Dårlig	Verken/eller	God	Svært god
Smertest./resept	12	8	6	4
Allergi-medisin	19	17	13	9
Astma-medisin	8	7	5	5
Sovemedisin	7	5	3	2
Beroligende medisin	5	3	2	1
Medisin mot depr.	5	4	2	1
Annet på resept	28	22	19	15
IKKE brukt	54	58	65	72

Trening og mosjon

Det er en veldokumentert sammenheng mellom fysisk aktivitet og helse. Det er tilstrekkelig å trekke frem noen generelle psykologiske virkninger av fysisk aktivitet: overskudd og energi, bedre søvn, bedre forhold til egen kropp, økt velvære og evne til kreativ tenkning. Dette er virkninger som utvilsomt er gunstige i studiesammenheng. De fleste studentene er fysisk aktive³⁶. På spørsmål om hvor mange ganger i løpet av en vanlig uke de trener slik at de blir andpusten eller svett, så svarer 6 av 10 at de gjør det 2-3 eller flere ganger.

Trening per vanlige uke (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ingen	16	15	19	17	14	14	16	19	20	15
1 gang	22	22	24	23	21	21	21	22	25	26
2-3 ganger	41	42	37	41	42	44	42	39	35	38
4-5 ganger	16	17	15	14	19	18	16	14	15	15
6-7 ganger +	4	4	6	5	3	3	6	6	5	6

Andelen blant studentene som ikke trener er bare 16%. Studentene er aktive mht trening på tvers av samskipnadsområdene. Alder, livssituasjon og livsstil synes forenlig med fysisk aktivitet og utfoldelse.

Andelen som trener tilnærmet daglig er noe høyere blant menn enn kvinner, og er lavest blant de eldste studentene.

Trening per vanlige uke (kolonneprosent). Kjønn og alder							
	Kjønn		Alder (år)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34
Ingen	15	16	17	16	13	18	24
1 gang	19	24	23	19	22	21	30
2-3 ganger	40	43	41	41	43	41	38
4-5 ganger	21	13	15	19	18	16	7
6-7 ganger +	6	3	5	5	4	4	2

Andelen som trener sjelden (maksimalt 1 gang per uke) er høyere, og andelen som trener ofte (minst 4 ganger per uke) er lavere på UiO enn på de andre universitetene. Andelen som trener sjelden synes å være størst på høgskolene i Stavanger og Telemark.

Trening per vanlige uke (kolonneprosent). Studieinstitusjoner/-grupper											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ingen	19	14	12	16	13	15	18	18	19	20	15
1 gang	24	20	22	20	20	23	18	28	22	25	26
2-3 ganger	42	43	44	42	38	40	42	41	39	35	38
4-5 ganger	12	20	18	16	19	19	19	11	14	15	15
6-7 ganger +	4	2	4	7	10	4	3	1	6	5	6

³⁶ Iflg SSB (tall fra 2007) så trener 73% av alle nordmenn over 16 år minst en gang i uka, mens 11% aldri trener eller mosjonerer: http://www.ssb.no/emner/07/nos_kultur/nos_d382/tab/tab-16.1.html

Sammenhengen mellom trening og opplevd fysisk helse kan i prinsippet gå begge veier. Det er uansett en svært sterk sammenheng mellom disse forholdene, slik tabellen nedenfor illustrerer. Blant de som ikke trener vurderer 37% den fysiske helsen som god, mens tilsvarende for de som trener 2-3 ganger per uke er 79%.

Sammenhengen mellom trening og egenoppgett fysisk helse (kolonneprosent og gjennomsnitt)					
	Trening per vanlig uke				
Fysisk helse	Ingen	1 gang	2-3 ganger	4-5 ganger	6-7 ganger +
Svært dårlig	1	0	0	0	0
Dårlig	14	6	3	1	0
Verken/eller	48	38	19	8	3
God	35	51	67	57	37
Svært god	2	4	12	34	59
Gj.snitt 0-100	56	63	72	81	89

Studentene er også spurt om hvordan de vurderer tiden de bruker på trening. Som vist i neste tabell så mener 6 av 10 studenter at de bruker for lite tid på trening. Det er naturlig en sterk sammenheng med det faktiske treningsomfanget. Halvparten av studentene som trener 2-3 ganger per uke mener at de bruker for lite tid på denne aktiviteten.

En god del av mannlige studenter som trener minst 4 ganger i uka synes likevel de bruker for lite tid på dette.

Sammenhengen mellom trening og vurdering av tidsbruk på trening (kolonneprosent og prosent)						
	Trening per vanlig uke					
Vurdering av tidsbruk	Total	Ingen	1 gang	2-3 ganger	4-5 ganger	6-7 ganger +
For lite tid	59	95	89	50	20	17
Passe	38	5	11	49	72	61
For mye tid	3	0	0	1	8	22
For lite - menn	56	92	88	50	24	19
For lite - kvinner	61	97	89	50	15	13

Studentene er også spurt om hvordan de vurderer tiden de bruker på hvile og avslapning. 1/3 synes de bruker for lite tid på dette. Det er liten sammenheng med hvor ofte de trener, selv om de få som trener daglig i større grad gir uttrykk for at de får for lite tid til hvile og avslapning.

Sammenhengen mellom trening og vurdering av tidsbruk på hvile og avslapning (kolonneprosent og prosent)						
	Trening per vanlig uke					
Vurdering av tidsbruk	Total	Ingen	1 gang	2-3 ganger	4-5 ganger	6-7 ganger +
For lite tid	32	32	30	30	34	44
Passe	52	45	52	53	54	50
For mye tid	17	23	18	16	12	7
For lite - menn	31	25	27	29	39	31
For lite - kvinner	32	32	33	41	50	32

Vekt – BMI

Det er funnet sammenhenger mellom fedme og risikoen for mange sykdommer. Overvekt og fedme kan forårsake psykiske plager. I tillegg kommer en rekke fysiske problemer i kjølvannet av overvekt. Studentene er spurt om høyde og vekt, som er brukt som grunnlag for beregning av BMI³⁷. I HoT for SiT i 2007 ble omfanget av fedme blant studentene beregnet til 4%, hvilket naturlig er klart under normalpopulasjonen av nordmenn. Fedme finnes hos drøyt 10 prosent av den voksne befolkningen, hos litt flere menn enn kvinner. Hver fjerde student (26%–20% blant kvinner og 34% blant menn) ble likevel kategorisert som overvektig totalt sett, mens undervekt var relativt uvanlig (2%–3% blant kvinner og 1% blant menn). Som vist i tabellen nedenfor så finner en de samme hovedresultatene for SiT i den foreliggende målingen.

BMI (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Undervekt	4	4	4	4	4	3	3	5	4	3
Normalvekt	73	74	64	76	76	71	71	69	63	52
Overvekt	19	18	24	16	17	21	22	21	24	32
Fedme	4	4	8	3	3	4	5	5	9	13

Andelen undervektige blant studentene totalt sett er 4%, mens en tilsvarende andel kategoriseres som fete. Totalt er i underkant av ¼ overvektige.

Andelen undervektige varierer relativt lite mellom samskipnadene, mens det er større forskjeller mht overvekt. Her er andelen høyere utenfor universitetsbyene, og aller høyest blant studenter tilknyttet SiF.

Andelen overvektige er relativt lav blant studenter tilknyttet SiO og SiB.

Som tabellen viser er undervekt 3 ganger vanligere blant kvinner enn menn, og overvekt klart mest utbredt blant menn. Andelen overvektige øker med alderen, mens tendensen er motsatt når det gjelder undervekt. Det betyr at færre studenter holder normalvekten gjennom studietiden.

BMI (kolonneprosent) i undergrupper												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Undervekt	2	6	4	5	4	2	2	4	4	5	5	3
Normalvekt	70	75	78	75	73	69	63	75	76	73	70	72
Overvekt	24	15	14	17	19	24	27	16	17	19	21	21
Fedme	4	4	4	3	4	6	8	4	3	3	4	5

³⁷ Body Mass Index (BMI) finner en ved å dele vekten i kilo med kvadratet av høyden i meter. I følge www.vektklubb.no brukes følgende skala: undervekt: < 18,5/normalvekt: 18,5 – 24,99/ overvekt: 25 – 29,99/fedme > 30. I den norske befolkningen lider nå mer enn hver femte nordmann av fedme. En alvorlig svakhet ved BMI er at den ikke skiller mellom fett- og muskelmasse, og at det faktisk er forskjell på folk. Den egner seg derfor best til overordnede anslag på utbredelse i ulike populasjoner.

Andelen overvektige (inklusive fedme) er lavere i Oslo og Bergen enn andre steder. Dette gjelder både universitet og høyskoler. Det synes ellers å være en overhyppighet av overvekt særlig i Finnmark, men også en slik tendens i Telemark.

BMI (prosent), studieinstitusjon/-gruppe og kjønn					
		Undervekt	Normalvekt	Overvekt	Fedme
Universitet totalt	Total	4	74	18	4
	Menn	2	70	24	4
	Kvinner	5	77	14	3
Høgskoler totalt	Total	4	71	20	5
	Menn	1	70	23	5
	Kvinner	6	72	17	5
UiO	Total	4	76	16	4
	Menn	3	72	22	4
	Kvinner	6	78	13	3
UiB	Total	5	75	17	3
	Menn	2	74	22	2
	Kvinner	6	76	14	4
NTNU	Total	3	73	21	4
	Menn	2	68	26	5
	Kvinner	4	78	15	2
UiS	Total	3	71	21	5
	Menn	2	65	29	4
	Kvinner	4	75	16	5
H.O	Total	5	78	15	2
	Menn	1	80	17	2
	Kvinner	8	75	14	3
H.B	Total	3	77	16	4
	Menn	1	76	20	3
	Kvinner	5	78	13	4
H.T	Total	4	68	23	5
	Menn	3	62	29	6
	Kvinner	4	72	19	5
H.S	Total	3	70	23	4
	Menn	0	77	20	2
	Kvinner	4	65	25	5
HiL/G	Total	5	69	21	5
	Menn	2	65	27	6
	Kvinner	6	71	18	4
HiT	Total	4	63	24	9
	Menn	0	59	28	12
	Kvinner	6	65	22	6
HiF	Total	3	52	32	13
	Menn	0	46	42	13
	Kvinner	4	54	28	13

Neste tabell viser tilfredsheten med noen trivselsforhold, avhengig av kjønn og BMI. Det er en klar effekt av begge dimensjonene.

Nesten hver fjerde student er misfornøyd med kostholdet sitt. Dette har klar sammenheng med overvekt blant begge kjønn. Kvinner er mindre fornøyde med kostholdet sitt enn menn, uavhengig av BMI.

22% av studentene er misfornøyde med utseende/kropp. Undervektige kvinner avviker ikke fra de med normalvekt mht. dette. Dobbelte så mange normalvektige kvinner er misfornøyde med utseende/kropp som normalvektige menn. Overvektige kvinner er i lang større grad misfornøyd med dette enn overvektige menn.

Andel misfornøyde med trivselsforhold og gjennomsnitt ³⁸ , totalt og avh av kjønn og BMI									
		Menn				Kvinner			
	Total	Under	Normal	Over	Fedme	Under	Normal	Over	Fedme
Kostholdet ditt	23	14	16	30	40	19	20	36	47
Gj.snitt	57	58	62	54	43	58	59	47	40
Utseende/kropp	22	18	10	22	53	19	21	50	62
Gj.snitt	57	57	66	56	37	61	57	39	29
Vekten din	29	22	9	34	68	20	28	71	80
Gj.snitt	54	54	68	51	29	62	54	28	17
Selvbildet ditt	20	16	12	17	29	21	21	35	45
Gj.snitt	60	61	67	64	53	60	58	48	42

Normalvektige og overvektige kvinner er i mye større omfang misfornøyd med vekten sin enn normalvektige og overvektige menn.

Menn med normalvekt eller overvekt har klart sterkere selvbilde enn kvinner i de samme kategoriene. Fedme bidrar til lavt selvbilde blant menn. Både overvekt og fedme bidrar til lavt selvbilde blant kvinner.

Tannlegebesøk

Studenters tannhelse har vært i fokus med jevne mellomrom de senere år, og man har antatt at unge voksne i mindre grad prioriterer tannhelsen. De har i mange år tidligere fått gratis tannpleie gjennom det offentlige systemet. Studentpolitikere har lagt press på politikerne med et ønske om økt tilgjengelig og rimeligere tannbehandling. Fagfolk innen tannhelsetjenesten har hevdet at studentene ikke er flinke nok til å prioritere tannhelse.

HoT-undersøkelsen for SiT i 2007 viste at 15% ikke gikk regelmessig til tannlege, og at 3 av 10 enten ikke gikk regelmessig eller sjeldnere enn annethvert år. Dette bildet bekreftes av årets måling.

³⁸ Gjennomsnittlig tilfredshet på skala 0–100. Den opprinnelige skalaen går fra 1: Meget misfornøyd til 5: Meget fornøyd. I omskaleringen er 1 gitt verdien 0, 2 verdien 25, 3 verdien 50, 4 verdien 75 og 5 verdien 100.

Tannlegebesøk – hyppighet (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Minst hvert halvår	4	4	5	5	4	2	5	4	6	4
Årlig	39	38	39	38	38	36	48	39	41	32
Minst annethvert år	29	29	27	27	31	32	28	26	26	29
Sjeldnere	12	11	13	13	10	12	8	14	11	14
IKKE regelmessig ³⁹	17	17	17	17	17	18	11	17	16	20

SiS er avvikende med en relativt lav andel (19%) som går sjeldnere enn annethvert år til tannlege. SiS har i mange år hatt en refusjonsordning for bl.a. tannlegeutgifter. For de andre samskipnadene ligger denne andelen rundt 30%. Studentene tilknyttet SiO og SiB, som har egen tannhelsetjeneste, går for eksempel ikke hyppigere og mer regelmessig til tannlege enn studentene tilknyttet SiT, som ikke har en slik tjeneste (har en nylig etablert refusjonsordning). Bakgrunnsdata viser at dette også gjelder om en ser på universitetsstudentene i disse byene isolert. Dette er en indikasjon på at andre forhold enn tilbudssiden er en vesentlig forklaring på lav – og lite regelmessig bruk av tannlege. Neste tabell viser hvilke årsaker som oppgis blant de som går sjeldnere og/eller ikke regelmessig til tannlege.

Årsaker til sjelden og ikke regelmessig bruk av tannlege (kolonneprosent), totalt og per samskipnad blant de som går sjelden og ikke regelmessig til tannlege								
	Total	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Tannlegeskrek	15	17	15	12	21	21	17	0
For dyrt	72	71	71	72	75	68	75	95
Fast tannlege lite tilgjengelig	9	8	9	8	12	13	8	9
Ikke behov/Har meget god tannhelse	28	27	28	34	21	30	19	11
Annet	9	10	7	9	10	9	11	3
Vet ikke	8	8	10	8	7	6	3	5

Hovedbildet er det samme på tvers av samskipnadene. Økonomiske forhold oppgis i meget stor grad som årsak til manglende tannlegebesøk.

Samtidig er studentene en gruppe som ut fra alder og andre ressurser i stor grad har god tannhelse. I HoT-undersøkelsen for SiT i 2007 oppga 28% at de hadde meget god tannhelse og 48% at den var ganske god. Rundt 3 av 10 som har 'dårlige' tannlegevaner oppgir dette som årsak.

Bakgrunnsdata gir det samme hovedbildet mellom samskipnader, også om en ser på universitetsstudentene isolert.

Neste tabellen viser at kvinner i større grad enn menn går regelmessig til tannlegen, og at en del studenter endrer rutiner mht tannlegebesøk etter at de starter på studiene. 16% blant de yngste studentene går ikke regelmessig eller sjelden til tannlege, mens denne andelen øker til om lag 1/3 blant studenter i alderen 23-28 år, for deretter å ta seg litt ned igjen.

³⁹ Her er det presisert i teksten i svaralternativet at ikke regelmessig gjelder i kombinasjon med at det skjer sjeldnere enn annethvert år.

Andel som sjelden og/eller ikke regelmessig går til tannlege (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	33	25	16	29	34	34	29	21	25	31	37	29
SiO	34	27	17	32	33	32	35	21	24	34	40	29
SiB	31	24	14	26	35	35	21	22	23	25	38	29
SiT	34	26	19	30	34	36	35	19	27	36	35	31
SiS	26	15	8	23	29	17	6	14	20	22	20	20
SOPP	38	26	20	29	41	53	26	23	32	31	48	29
SiTEL	30	25	17	17	28	42	37	22	22	32	35	29
SiF	60	26										

Som vist nedenfor er det ingen sammenheng mellom faktisk inntekt og andelen som sjelden eller ikke regelmessig går til tannlege, men det er en naturlig sammenheng mot økonomisk robusthet. Som vist under kapitlet med økonomi så kan en ikke predikere studentenes økonomiske sårbarhet basert på arbeidsinntekt.

Andel som sjelden og/eller ikke regelmessig går til tannlege (prosent) og oppgitte årsaker blant disse (kolonneprosent), totalt og avh av inntekt og økonomisk robusthet								
	Inntekt					Økonomisk robusthet		
	Under 30' kr	31'-60' kr	61'-90' kr	91'-128' kr	129' kr +	Sårbar	V/E	Robust
<i>Sjelden/ikke regelm.</i>	30	26	31	30	28	36	30	23
Tannlegeskrek	16	13	17	17	16	19	13	13
For dyrt	70	71	78	75	73	85	77	57
Tilgjengelighet	8	10	12	4	8	7	10	10
Ikke behov	31	31	24	21	28	16	29	40
Annet	12	7	6	5	12	6	9	12
Vet ikke	9	9	7	11	3	4	9	11

7. Hvordan studentene har det

Hvordan studentene har det, om de trives, føler seg bra og er tilfredse – avhenger av mange forhold. Undersøkelsen inneholder ulike spørsmål som kartlegger hvordan studentene har det mht deres livskvalitet, tilfredshet og psykiske symptomerplager.

Livskvalitet

Undersøkelsen omfatter et livskvalitetsskala (Diener, 1985).⁴⁰ Skalaen måler studentenes tilfredshet med livet på et overordnet nivå. Det betyr at spørsmålene ikke refererer til bestemte livsområder, og studentene responderer ut fra sine egne, tillagte kriterier. Ordet 'livskvalitet' er flertydig og ulike definisjoner har vært benyttet (Næss, 2001). Hun foreslår for øvrig å definere livskvalitet som 'psykisk velvære'. Livskvalitet handler altså først og fremst om vår subjektive opplevelse om hvordan vi tenker om hvordan vi har det.

13% av studentene rapporterer dårlig livskvalitet, klart under gjennomsnittet, mens livet for en tilsvarende andel fremstår som tilnærmet perfekt, uten en sky på bevissthets-himmelen.

De aller fleste studentene opplever altså livskvaliteten som god, selv om mange kunne ønske seg forbedringer på enkeltområder, eller til og med har noen områder de anser som problemfylte, noe som kjennetegner de to 'middels'-kategoriene.

Livskvalitet (kolonneprosent og gjennomsnitt ⁴¹), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Svært dårlig	4	4	5	4	4	3	4	4	5	5
Dårlig	9	9	11	10	9	8	10	13	10	12
Litt under middels	19	19	21	21	16	18	21	21	19	25
Middels	26	26	28	25	26	27	23	29	27	28
God	28	29	24	28	31	30	28	24	24	21
Svært god	13	13	12	13	14	14	14	10	15	9
Gj.snitt 5-35	22	22	22	22	22	23	22	21	22	21

Forskjellen mellom samskipnadsområdene er ikke store, og gjennomsnittet på den opprinnelige livskvalitetsskalaen (fra 5 til 35 poeng) tilnærmet lik.

⁴⁰ Selvopplevd livskvalitet ble registrert ved den norske versjonen av The Satisfaction with Life Scale, forkortet SWLS. Denne består av 5 påstander hvor studenten rangerer sin tilfredshet med sitt liv generelt på en 7-punkts skala som går fra 'Stemmer dårlig (1)' til 'Stemmer perfekt (7)'. Det som måles er studentens kognitive vurdering av egen livskvalitet ut fra ens egne kriterier. Totalskåren på SWLS blir beregnet som summen av verdiene på de 5 enkeltpåstandene, som gir en skåringsbredde fra 5 til 35. Høyere skåre indikerer bedre livskvalitet eller større grad av tilfredshet med livet. Til tross for at spørsmålsbatteriet består av relativt få utsagn, har det fremvist akseptable psykometrisk kvaliteter (intern konsistens, temporær reliabilitet og høy konvergens med andre livskvalitetsmål. Det er påvist høy korrelasjon i skårene mellom egenerapportering og andres rapporteringer om livskvalitet. Det indikerer at det er et relativt stabilt mål og mer enn en flyktig bedømmelse. (Pavot m.fl, 1991). Vi har benyttet de samme kuttverdiene som Diener (1985) for intervallene: 5-9: Svært dårlig, 10-14: Dårlig, 15-19: Litt under middels, 20-24: Middels, 25-29: God, 30-35: Svært god.

⁴¹ Gjennomsnitt på SWLS-skåren som går fra 5 til 35. Desto høyere skåre, desto høyere livskvalitet.

Som vist i neste tabell så er forekomsten av dårlig egenrapportert livskvalitet avvikende høy blant hhv. de eldste og de ferskeste studentene. De ferskeste og de eldste studentene har til felles at de begge står i en livssituasjon kjennetegnet av overgang og endring. De ferskeste skal etablere seg på et (nytt) lærested og på en sosial arena som de ennå ikke kjenner. De eldste skal om kort tid avslutte studiene, og står ved terskelen til arbeidslivet. Vi vet at livssituasjoner preget av omstilling ofte gir grobunn for bekymring og uro. Det gjør studentene mer sårbare og utsatte, og kan være noe av forklaringen på den lave livskvaliteten hos de yngste og eldste studentene.

Andel med lav livskvalitet ⁴² (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	14	13	13	12	12	14	23	17	13	12	11	13
SiO	15	14	13	13	12	14	32	19	14	14	11	15
SiB	13	13	16	10	12	15	22	19	9	11	12	14
SiT	13	10	10	12	11	14	11	12	14	10	8	12
SiS	11	15	16	13	13	9	19	18	16	11	8	12
SOPP	21	14	17	11	22	19	32	18	14	15	17	27
SiTEL	15	14	21	8	15	17	15	17	14	14	18	6
SiF	17	17										

Det er små – og ikke systematiske forskjeller mellom de som regner seg som innflyttere og andre, og blant de med omsorgsansvar for barn og de uten. Blant single studenter er det imidlertid nesten dobbelt så mange som rapporterer lav livskvalitet sammenlignet med andre. I kapitlet om sosiale forhold blant studenter framkom at hver 4. student var emosjonelt ensomme (et fravær av nær tilknytning til et annet menneske). Sammenhengene mellom ensomhet og lav livskvalitet har vært gjenstand for flere studier, hvor opplevelsen av ensomhet synes å predikere nedsatt livskvalitet (Engen, 2008). Slike sammenhenger kan imidlertid være selvforsterkende begge veier. Ensomhetsfølelse kan bidra til mistrivsel og dårlig livskvalitet. På samme tid kan forringet livskvalitet bidra til økt sannsynlighet for opplevd ensomhetsfølelse.

Motsatt kan god livskvalitet føre til økt attraktivitet og større sjanse for at man treffer en partner eller etablerer vennskap.

Andel med lav livskvalitet (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	13	15	9	10	9	17	11	13
SiO	14	15	10	11	10	18	17	14
SiB	13	13	10	10	8	18	8	13
SiT	11	13	11	8	8	14	6	11
SiS	11	16	8	9	10	19	13	14
SOPP	16	19		11	13	20		
SiTEL	16	14	7	6	11	26	12	15
SiF	20	13						

⁴² Definert som 'Svært dårlig' eller 'Dårlig', dvs. 5-14 på 35-punktsskalaen.

Det er noen forskjeller mellom studieinstitusjonene, men de fleste er ikke statistisk signifikante. Blant universitetene ligger NTNU signifikant høyere enn UiO. Blant høyskolene ligger Bergen høyere enn Oppland.

Hovedinntrykket er uansett at relativt få har dårlig livskvalitet i de fleste gruppene, varierende fra 10% på NTNU til 17% på HiF.

Livskvalitet (kolonneprosent og gjennomsnitt), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Svært dårlig	5	5	3	4	3	3	4	4	4	5	5
Dårlig	10	10	7	10	8	8	10	7	13	10	12
Litt under middels	20	16	17	21	23	17	19	19	21	19	25
Middels	24	25	27	23	26	28	29	23	29	27	28
God	27	29	31	27	28	33	27	34	24	24	21
Svært god	13	14	15	15	12	12	11	12	10	15	9
Gj.snitt 5-35	21,9	22,2	22,9	22,2	22,3	22,9	21,8	22,4	21,3	22,2	21,0

Tabellen nedenfor viser en klar sammenheng mellom lav egenrapportert livskvalitet og gjennomføringsevne. De med dårlig livskvalitet følger i mindre grad enn andre normert progresjon, og andelen som har strøket flere ganger synker med økende livskvalitet. For studenter generelt er studiene hovedbeskjeftigelsen i livet, og målet på vellykkethet henger sammen med studieprogresjon og eksamensresultat. Opplevelsen av forsinkelse og stryk vil naturlig nok kunne forringe livskvaliteten hos studentene.

Konsekvenser for studiegjennomføring (prosent), totalt og avh av livskvalitet							
	Livskvalitet						
	Total	Svært dårlig	Dårlig	Under middels	Middels	God	Svært god
Normert progresjon – tidligere	82	62	71	80	84	85	85
Normert progresjon – semester	82	65	76	80	82	84	88
Strøket 1 gang på eksamen	18	12	20	18	18	18	16
Strøket flere ganger	13	30	18	17	12	9	9

Psykiske symptomplager

Det er vanlig å skille mellom psykiske plager (vansker) og psykiske lidelser. Psykiske plager kan være lettere former for angst og depresjon, alkoholmisbruk og enkle fobier. Plagene kan gi høy symptombelastning for den enkelte. Symptombelastningen er imidlertid ikke så høy at plagene karakteriseres som diagnose. Psykiske lidelser er det tale om når symptombelastningen er så stor at det kan stilles en diagnose. Eksempler på psykiske lidelser kan være schizofreni, alvorlig depresjon, og bipolare lidelser. Personlighetsforstyrrelser er også relativt hyppig forekommende, i ulike grader og typer.

Lettere psykiske lidelser eller psykiske plager er så utbredt at de kan regnes som en av de store folkesykdommene. Om lag halvparten av den norske befolkningen (litt flere kvinner enn menn) får i følge Folkehelseinstituttet en psykisk lidelse i løpet av livet. De vanligste lidelsene er angst og depresjon. Selv om mange kan bli rammet i et livsløpsperspektiv, er det ofte et forbigående problem. Anslag tyder på at om lag 15% til enhver tid lider av depressive symptomer, mens mer alvorlige lidelser (som schizofreni) i løpet av livet rammer rundt 1% av befolkningen. Det samme gjør bipolare lidelser. (Lunde 2001).

Psykiske plager er en av flere indikatorer på hvordan kultur- og samfunnsforhold preger individer slik at sykdom kan utvikle seg. Unge mennesker er på mange måter i en risikoalder med hensyn til utvikling av alvorligere psykiske lidelser. Det er mange grunner til dette. Tiden er preget av mange omstillinger og overganger i livet. Studentene flytter hjemmefra og skal gjerne etablere nytt bosted og nye nettverk. Studier og jobb ved siden av studiene skal gå i hop. Studielivet representerer for mange det første skrittet mot en selvstendig voksentilværelse.

Selv mildere former for psykiske plager kan få konsekvenser for studentenes mestring av studiene. Studierelaterte forhold kan på samme tid bidra til indre uro, stress, nedstemthet og nervøsitet.

Sammenlignet med en tidligere undersøkelse blant studenter i 1996 viste det seg at 2003-studentene ved UiO (HELT) hadde til dels betydelig økninger i rapporterte psykiske symptomplager. Det er vanskelig å tallfeste hvor mange som har psykiske vansker, fordi antallet vil avhenge av hvilke kriterier som legges til grunn. Den foreliggende undersøkelsen benytter samme måleinstrument for psykiske symptomplager som i HELT-undersøkelsen, dvs. HSCL-25.⁴³ Dette er et velprøvd verktøy til måling av psykiske helseplager i spørreundersøkelser, og er ofte brukt i offentlige helseundersøkelser.

Totalt ¼ av studentene i den foreliggende undersøkelsen rapporterer psykiske symptomplager i et omfang som kan karakteriseres som middels eller alvorlige. Mange undersøkelser fra inn- og utland har også vist at studenter fremviser høyere psykiske symptombelastninger enn befolkningen for øvrig. Ulike mål på psykiske symptomplager har vært benyttet i disse sammenhengene (Nedrum m.fl. 2006; Vaez, 2004). Sammenstilt med tall fra den norske befolkningen, kan det synes som at omfanget er langt større blant studenter enn andre, slik tabellen nedenfor viser.

Psykiske symptomplager HSCL-25 (prosent med middels – eller alvorlige symptomplager, kuttpkt. >=1,75), studenter og den norske befolkning				
Studenter 2010	Den norske befolkning (levetårsundersøkelsen)			
	År	Totalt	16-24 år	25-65 år
26	1998	11,1	11,4	10,5
	2002	10,6	12,4	9,7
	2005	8,9	13,5	8,7
	2008	10,3	17,1	10,3

⁴³ HSCL-25 (Hopkins Symptom Check-List, Derogatis m.fl., 1974) registrerer psykiske plager i en generell forstand.

Verktøyet omfatter 25 spørsmål om ulike symptomer på psykiske plager og er ikke et mål på om det foreligger en psykiatrisk diagnose. Hvert spørsmål skåres med verdier fra 1 (ikke plaget) til 4 (svært mye plaget) i løpet av de to siste ukene. En gjennomsnittsskår over 1,75 brukes tradisjonelt som grenseverdi for det som anses som alvorlige psykiske plager. Her benytter vi imidlertid både en todeling og en tredeling av de gjennomsnittlige belastningsskårene. Dette for å nyansere det presenterte symptombildet. Studentene som skårer over 1,75 faller i en gruppe der man regner med at de har opplevd psykisk symptomer de to siste ukene i en belastende grad, men som kan være av forbigående art. Hos de som skårer over 2,00 i gjennomsnitt er symptomene som regel mer alvorlige og stabile.

Dette må imidlertid tolkes med stor varsomhet. Mens befolkningen generelt opplevde en nedgang fram til 2005, og deretter en økning, så har det rapporterte symptomnivået blant de yngste steget monotont hele tiårsperioden. Økningen over tid blant de yngste i befolkningen kan skyldes endringer i oppfatningen av spørsmålene over tid. Dette fordi økningen bryter med det generelle mønsteret i befolkningen for øvrig.

Det kan også ha skjedd en utvikling mht åpenheten om slike forhold, slik at de i større grad rapporteres i undersøkelser blant yngre.

Et annet forhold mellom undersøkelsene er at det i befolkningen gjelder levekårs- og helse-situasjonen generelt, mens spørsmålene i den foreliggende undersøkelsen inngår i en referanseramme som gjelder studiesituasjonen. Selv om symptomspørsmålene er formulert allment, så må en anta at referanserammen knyttet til totaliteten i undersøkelsen kan ha påvirket svarene, slik at de i større grad relateres til studiesituasjonen. Det beste referansegrunnlaget er derfor HELT-undersøkelsene blant studenter, der det samme spørsmålsbatteriet var med.

Validiteten i måleinstrumentet kan også diskuteres i lys av måten det bearbeides og presenteres på. Det kan for eksempel tenkes at problemene er større hvis man er svært plaget av et lite antall symptomer enn at man er litt plaget av mange. En gjennomsnittsbetraktning kan tilsløre slike forhold.

Det er ikke overraskende at mange svarer at de er 'litt plaget' av ulike symptomer. Dels fordi mange er småplaget med ulike symptomer, uten at dette medfører problemer.⁴⁴ Men, når noen har oppgitt 13 eller flere 'en god del plaget' eller 'svært mye plaget', tyder det på at hverdagen oppleves som tung og vanskelig å mestre.

I den foreliggende undersøkelsen gjelder dette for 5% av studentene, mens det i helseundersøkelsen fra 1998 gjaldt 2% i befolkningen (Lunde 2001). Dette kan vi kalle *mange og betydelige* symptomplager. Omfanget av dette målt blant studenter i 2010 er altså klart større enn i befolkningen i 1998.

Som vist i tabellen nedenfor rapporterer ¼ av studentene middels – eller alvorlige psykiske symptomplager iht. det tradisjonelt brukte kuttpunktet på gjennomsnittet ($\geq 1,75$). 14% av studentene rapporterer det vi har definert som alvorlige psykiske symptomplager (kuttpunkt $> 2,0$), mens 5% sier at de plages en god del eller svært mye av minst 13 av de 25 symptomene det er spurt om. Det sistnevnte er et svært konservativt estimat.

Diskusjonen overfor tilsier etter vårt skjønn at det virker urimelig å definere studenter med 'middels' symptomplager inn i en 'problem'-kategori (det er i stor grad snakk om milde og forbigående symptomer), og at det beste anslaget en kan gi på det reelle problemomfanget ligger et sted mellom andelen med *mange* symptomplager og andelen med *alvorlige* symptomplager. Et godt estimat er derfor etter vårt skjønn at omfanget av reelle og alvorlige symptomplager blant studentene ligger rundt 10%.

⁴⁴ Det kan også være en underrapporteringsproblematikk her, der noen kvier seg for å oppgi hvor plaget de føler seg, og dermed svarer at de er litt plaget fordi det ikke høres så 'farlig' ut. (Lunde 2001)

Psykiske symptomplager HSCL-25 (kolonneprosent, gjennomsnitt og prosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Få symptomer	74	75	70	72	76	78	73	70	71	70
Middels	12	12	12	12	11	10	12	14	13	7
Alvorlige s.plager	14	13	17	15	13	11	15	16	17	23
Gj.snitt 1-4	1,55	1,54	1,59	1,58	1,52	1,51	1,56	1,58	1,58	1,65
Mange symp.plager	5,3	5,4	4,9	6,6	4,3	4,5	6,1	4,3	5,1	6,5

Det er forskjeller mellom samskipnadsområdene, der andelen med alvorlige symptomplager er høyest i SiF og lavest i SiT. Andelen med mange symptomplager er lavest i SiB og SOPP.

Siden det samme målet også inngikk i HELT i 2003 og 2005, som ble gjennomført blant studentene på UiO, er det interessant å se om det er utviklingstrekk totalt og per kjønn på dette studiestedet. Det er vist i neste tabell.

HELT-undersøkelsen i 2005 rapporterte en nedgang i andelen med middels symptomplager fra 2003, men en økning i andelen med alvorlige plager blant menn. De foreliggende resultatene fra 2010 avviker ikke vesentlig fra HELT 2005. Andelen med middels eller alvorlige symptomplager er 2 prosentpoeng høyere blant menn i 2010 enn i 2005, og identisk for kvinner (33%).

Psykiske symptomplager HSCL-25 (kolonneprosent). UiO 2003–2010, totalt og per kjønn									
	Total			Menn			Kvinner		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Få symptomer	68	72	71	78	81	78	61	68	67
Middels	17	11	13	14	9	11	18	12	14
Alvorlige s.plager	16	17	16	8	11	11	21	21	19

Som vist over og i neste tabell så er forekomsten av symptomplager klart høyere blant kvinner enn menn. Dette er i samsvar med befolkningsundersøkelsene som er nevnt i inngangen til dette delkapitlet. Omfanget synker med alderen frem til midten av 20-årene, for deretter å stige igjen.

HSCL-25 (kolonneprosent og gjennomsnitt). Kjønn, alder og studieansiennitet												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Få symptomer	82	69	71	74	77	74	73	72	71	74	78	77
Middels	9	14	11	12	11	14	12	12	12	12	11	11
Alvorlige s.plager	9	17	17	14	12	12	15	16	16	15	11	12
Gj.snitt 1-4	1,45	1,62	1,60	1,56	1,52	1,53	1,57	1,58	1,59	1,56	1,50	1,51

Tabellen nedenfor viser at kjønnsforskjellene er systematiske mellom samskipnadene, mens dette ikke gjelder for sammenhengen mot alder.

Andel med middels eller alvorlige psykiske symptomplager (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	18	31	29	26	23	26	27	28	29	26	22	23
SiO	21	33	30	29	25	26	34	30	33	30	24	25
SiB	13	32	31	24	22	22	19	27	28	21	24	22
SiT	16	27	21	24	18	27	27	22	23	23	17	22
SiS	19	32	37	28	21	24	24	34	29	27	20	18
SOPP	23	35	32	25	35	31	30	33	29	27	28	35
SiTEL	22	33	34	20	30	40	26	32	30	30	24	27
SiF	21	33										

Det er små forskjeller mellom de som regner seg som innflyttere og andre. Gifte studenter rapporterer i mindre grad psykiske symptomer enn andre. Det er ingen systematisk sammenheng symptomplager og omsorg for barn eller ikke. En gjennomgang av flere studier (Engen, 2008) viser at det å være i et stabilt parforhold er assosiert med færre psykiske symptomplager. Emosjonell støtte – det å ha noen å være åpen i forhold til, og få bekreftelser fra – er sannsynligvis av stor betydning og virker som en buffer mot stress og uhelse. Mens en studie har vist at kvinnelige studenter med forsørgeransvar rapporterte økt symptombelastning, var det ingen forskjell blant mannlige studenter med og uten forsørgeransvar.

Andel med middels eller alvorlige psykiske symptomplager (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	25	26	20	26	23	27	26	26
SiO	29	27	22	27	23	31	31	28
SiB	23	26	16	26	22	26	18	24
SiT	22	20	24	24	19	20	30	21
SiS	27	27	12	27	26	28	20	28
SOPP	29	32		27	34	30		
SiTEL	28	31	26	24	31	34	28	29
SiF	32	26						

Blant universitetene er andelen med alvorlige symptomplager signifikant høyere på UiO enn på NTNU. Blant høyskolene/-gruppene synes alvorlige psykiske symptomplager å være minst utbredt i Bergen og mest i Finnmark og Stavanger.

Tilsvarende er andelen med mange psykiske symptomplager mest utbredt på UiO, og signifikant høyere enn på NTNU. Denne andelen er også signifikant høyere på UiO enn blant høyskolestudentene i Oslo. Forekomsten av mange psykiske symptomplager synes å være lavest blant høyskolestudentene i Oslo og Bergen.

Psykiske symptomplager (kolonneprosent, prosent og gjennomsnitt), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Få symptomer	71	73	81	74	75	79	73	67	70	71	70
Middels	13	13	9	12	12	10	14	12	14	13	7
Alvorlige s.plager	16	14	11	14	13	11	13	20	16	17	23
<i>Gj.snitt 1-4</i>	<i>1,60</i>	<i>1,55</i>	<i>1,49</i>	<i>1,56</i>	<i>1,55</i>	<i>1,48</i>	<i>1,56</i>	<i>1,59</i>	<i>1,58</i>	<i>1,58</i>	<i>1,65</i>
Mange symp.plager	7,6	5,4	4,7	6,0	3,8	2,8	4,1	6,1	4,3	5,1	6,5

Studentene er spurt om følelsesmessige problemer har påvirket gjennomføringen av studiet. 22% sier at det av og til eller ofte har skjedd. For begge kjønn er det en sterk sammenheng med omfanget av psykiske symptomplager, noe som i seg selv er en styrking av validiteten i måleinstrumentet (HSCL-25). 72% av menn med alvorlige symptomplager og 69% av kvinner med tilsvarende plager sier at følelsesmessige problem ofte har påvirket gjennomføringen av studiet.

Om følelsesmessige problem har påvirket gjennomføringen av studiet (kolonneprosent), totalt og avh av psykiske symptomplager (HSCL-25) og kjønn							
		Menn			Kvinner		
	Total	Få	Middels	Alvorlig	Få	Middels	Alvorlig
Nei, aldri	42	58	18	5	49	20	6
Ja, men sjelden	31	29	33	19	35	38	21
Ja, av og til	16	8	36	36	10	29	38
Ja, ofte	6	1	7	36	1	8	31
Vet ikke	4	4	6	3	5	4	4

Tabellen nedenfor viser i hvilken grad de følelsesmessige problemene som har påvirket gjennomføringen av studiet i hovedsak har vært knyttet til eksamensperioder eller mer allment, blant de som rapporterer at følelsesmessige problemer har hatt slike konsekvenser. Merk at det var mulig å avgi begge svar, slik at prosentandelene overstiger 100%.

Om de følelsesmessige problemene i hovedsak er knyttet til eksamensperioder eller mer allment (prosent). Totalt og avh av i hvilken grad slike problem har påvirket gjennomføringen av studiet og kjønn. Basen er de som sier at følelsesmessige problem har påvirket gjennomføringen av studiet, dvs. 59% av studentene							
		Menn			Kvinner		
I hovedsak knyttet til:	Total	Sjelden	Av og til	Ofte	Sjelden	Av og til	Ofte
Eksamensperioder	38	30	36	27	43	41	41
Mer allment	80	82	89	97	72	83	88

De følelsesmessige problemene oppfattes i størst grad som allmenne. Dette gjelder begge kjønn, men særlig menn. Kvinner relaterer i noe større grad følelsesmessige problem som har påvirket gjennomføringen av studiet til eksamensperioder. Dette samsvarer med kjønnsforskjeller knyttet til eksamensangst, som er dokumentert tidligere i rapporten.

Om lag hver 10. student har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året, mens en litt større andel bare har vurdert det. Det er en klar sammenheng med rapporterte symptomplager for begge kjønn.

Om de har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året (kolonneprosent). Totalt og avh av psykiske symptomplager (HSCL-25)							
		Menn			Kvinner		
	Total	Få	Middels	Alvorlig	Få	Middels	Alvorlig
Ja	11	5	15	27	7	18	33
Nei, men har vurdert	13	7	24	34	9	20	32
Nei	76	89	62	39	84	62	35

Det er bare om lag 1/3 av de med alvorlige psykiske symptomplager som har søkt hjelp for psykiske plager det siste året. I tillegg har en tilsvarende andel i denne gruppen vurdert det. At 14% av studentene kategoriseres med alvorlige psykiske symptomplager og 2/3 av disse ikke har søkt hjelp, tilsier et potensielt udekt behov for hjelp til psykiske plager blant 9% av studentene.

Tabellen nedenfor viser samme oppsett basert på i hvilken grad følelsesmessige problem har påvirket gjennomføringen av studiet. 40% av menn og halvparten av kvinner som ofte har opplevd at følelsesmessige problem har påvirket gjennomføringen av studiet har søkt hjelp for psykiske plager.

6% av studentene oppgir at psykiske plager virker negativt inn på deres studiegjennomføring. At om lag halvparten av disse ikke søker hjelp for psykiske plager tilsier nøkternt et potensielt udekt behov for hjelp til følelsesmessige problem med stor betydning for studiegjennomføringen blant om lag 3% av studentene.

Om de har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året (kolonneprosent). Totalt og avh av i hvilken grad følelsesmessige problem har påvirket gjennomføringen av studiet og kjønn.									
	Total	Menn				Kvinner			
		Nei	Sjelden	Av og til	Ofte	Nei	Sjelden	Av og til	Ofte
Ja	11	2	8	15	39	4	9	25	53
Nei, men har vurdert	13	4	12	29	29	6	15	29	22
Nei	76	94	80	56	32	90	76	46	25

Neste tabell viser hvor de som har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året har søkt slik hjelp. Halvparten har søkt hjelp hos samskipnadens helse- eller rådgivningstjeneste, mens 3/4 har søkt hjelp utenfor studiestedet.

Hvor de søkte hjelp for psykiske plager (prosent), totalt og per samskipnad. Basen er de som har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året									
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL
Samskipnadens helse-/rådg.tj.	48	52	19	52	55	52	45	22	19
Studieveiledere	8	7	10	8	5	9	5	2	18
Annen hjelp på studiested	4	5	3	4	2	10	0	5	2
Annen hjelp utenfor studiested	75	73	88	73	75	72	72	88	90

Det er stor forskjell mellom universitetsbyene og andre, noe som kan knyttes til samskipnadens psykososiale helsetilbud på de ulike stedene.

Seksuell legning og åpenhet

En av bakgrunnsvariablene vi ønsket å undersøke var studenters seksuelle legning eller orientering. Det dreier seg om deres seksuelle og romantiske preferanse. Å definere en persons orientering kan være komplisert. Det er et spørsmål både om atferd, følelser, livsstil og selvidentifisering.

En seksuell legning som er 'avvikende' fra majoriteten kan representere flere utfordringer. Det er et generelt inntrykk at det er mindre hemmelighold og mer synlighet rundt homofili i dag enn tidligere.

Selv om den allmenne aksepten har økt er det fortsatt slik at noen vil oppleve det vanskelig å være åpen om temaet. Det kan få flere konsekvenser, som for eksempel mangel på tilhørighet og økt ensomhetsfølelse. Flere studier har vist større psykisk symptombelastning, hyppigere selvmordstanker og økt rusbruk i denne gruppen.

Studentene er spurt om sin seksuelle legning, og de som ikke er heterofile er spurt om de har opplevd det problematisk å være åpen om dette.

Totalt oppgir hver 20. student (5,4%) en ikke-heterofil seksuell legning. Av disse sier over 3 av 10 at det i noen – eller stor grad har vært problematisk å være åpen om sin seksuelle legning. Menn opplever i større grad problemer med dette enn ikke-heterofile kvinner.

Seksuell legning (kolonneprosent), totalt og kjønn			
	Total	Menn	Kvinner
Heteroseksuell	93	93	93
Homoseksuell	2,1	3,1	1,4
Biseksuell	2,2	1,3	2,8
Annet	,1	,1	,1
Uavklart	,9	,6	1,2
Ønsker ikke å svare	1,9	1,8	1,9
Problem med åpenhet om seksuell legning (kolonneprosent), totalt og kjønn. Basen er de som har søkt hjelp for psykiske plager i løpet av det siste året, dvs 5,3% av studentene			
Nei	44	38	48
Ja, unntaksvis	28	30	27
Ja, i noen grad	21	18	23
Ja, i stor grad	7	14	3

Tabellene nedenfor viser at andelen ikke-heterofile varierer mellom studieinstitusjoner/-grupper. Andelen er høyest ved UiO, fulgt av UiB og NTNU. Dette gjenspeiler trolig at ikke-heterofile i en viss grad søker seg mot storbyene (og store studieinstitusjoner) der åpenheten er større og sannsynligheten mindre for å støte på negative holdninger. I byer er det nok også lettere å finne venner og miljøer en føler samhørighet med.

At andelen ikke-heterofile menn er relativt høy på NTNU, mens det samme gjelder kvinner på UiB kan skyldes fagsammensetningen (Trondheim er et naturlig valg for mange ikke-heterofile studenter som skal studere teknologiske fag og ønsker seg til en storby).

Ikke heterofil seksuell legning (prosent) ⁴⁵ , studieinstitusjoner/-grupper											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	8,5	6,0	5,6	4,1	4,4	2,7	3,0	4,0	3,3	4,4	1,0
Menn	7,8	2,8	7,9	4,9	4,6	1,0	3,2	4,1	2,7	2,2	4,0
Kvinne	9,0	8,3	3,0	3,6	4,2	3,9	2,9	3,9	3,7	5,7	,0

Tabellen nedenfor viser ulike egenskaper og symptomer ved studentene, avhengig av seksuell legning, kjønn og i hvilken grad ikke-heterofile har opplevd det problematisk å være åpen om sin seksuelle legning. 'Annet' er her brukt som betegnelse for samlekategorien 'ikke-heterofile' av plasshensyn i tabellen.

Andel med ulike egenskaper avh av seksuell legning og problem med åpenhet blant ikke-heterofile (prosent)									
	Total		Mann		Mann		Problem med åpenhet		
	Hetero	Annet	Hetero	Annet	Hetero	Annet	Nei	Unntak	Noen/store
Dårlig livskvalitet	13	25	13	26	12	24	23	25	27
God livskvalitet	43	30	43	29	42	30	35	34	17
Singel	47	56	53	70	42	47	54	52	63
Bor alene	18	28	20	35	16	23	25	26	34
Sosialt ensom	5	10	6	13	3	8	6	7	18
Emosjonelt ensom	11	18	17	25	7	13	16	19	19
Alvorlige psy. HSCL	13	29	8	29	16	30	24	31	35
Lav studiemestring	12	17	8	16	15	19	15	15	23
Høy studiemestring	21	17	29	18	15	17	19	20	11
Normert progresjon	82	76	81	79	83	75	66	92	77
Strøket flere ganger	13	18	15	24	11	14	22	11	19

Ikke-heterofile studenter rapporterer i større grad dårlig livskvalitet, og i mindre grad god livskvalitet, på tvers av kjønn. De bor i større grad alene, noe som først og fremst gjelder ikke-heterofile menn, og er i større grad både sosialt – og emosjonelt ensomme.

Andelen med alvorlige psykiske symptomer er tre ganger så høy blant ikke-heterofile menn som blant heterofile. Det samme forholdstallet blant kvinner viser dobbelt så høyt omfang av alvorlige psykiske symptomer. Ikke-heterofile menn rapporterer i dobbelt så stor grad lav studiemestring som heterofile menn, og andelen som har strøket til eksamen flere ganger er klart høyere i sistnevnte enn i førstnevnte gruppe. Forskjellene er mindre blant kvinnene.

Konklusjonen er at ikke-heterofile studenter i større grad enn andre sliter med de skisserte problemene, som omfatter både forhold på og utenfor studiet. Det viser seg også at det i større grad gjelder ikke-heterofile menn sammenlignet med ikke-heterofile kvinner.

⁴⁵ De som ikke ønsker å svare (0,9%) er ekskludert fra beregningsgrunnlaget.

Belastende livshendelser

Årsakene til psykiske symptomplager blant studentene er sammensatte og kan i stor grad trolig knyttes til forhold utenfor studiesituasjonen.⁴⁶ Undersøkelsen kartlegger i begrenset grad dette. Det er kjent at belastende livshendelser eller situasjoner kan utløse negative reaksjoner og få konsekvenser for fungeringen i hverdagslivet. Helsetilstanden hos den enkelte vil kunne bli påvirket av livshendelser som for eksempel grenseoverskridende handlinger, alvorlig sykdom, tapsopplevelser og dødsfall.

Studentene er spurt om de i løpet av de siste 12 månedene har opplevd noe av det følgende:

- alvorlig skade eller sykdom hos noen som står dem nær
- dødsfall hos noen som sto dem nær
- seksuelle overgrep (for eksempel blottning, beføling, ufrivillig samleie med mer)

Hendelsene er i hovedsak tatt med for bruk i multivariat analyse som potensielle forklaringsfaktorer på psykiske symptomplager.

Totalt svarer 32% av studentene at de har opplevd alvorlig skade eller sykdom hos nære, 22% dødsfall hos nære og 1,8% seksuelle overgrep i løpet av det siste året.

Tabellen nedenfor viser forekomsten per studieinstitusjon/-gruppe og kjønn. Tallene for UiO er svært like tilsvarende fra HELT-undersøkelsen i 2006, med et avvik på 2-3% når det gjelder opplevd alvorlig skade/sykdom og dødsfall hos nære. Det er grunn til å tro at de eldste studentene med større sannsynlighet har gjort seg disse erfaringene sammenlignet med yngre studenter.

Belastende livshendelser siste år (prosent), studieinstitusjoner/-grupper og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Alvorlig skade ... Totalt	33	29	27	34	32	33	36	35	36	41	37
Dødsfall ... Totalt	21	20	20	26	21	24	23	24	24	24	28
Seksuelle o. ... Totalt	2,2	1,6	1,1	2,0	1,4	1,8	,9	,6	2,3	2,0	6,1
Alvorlig skade ... Mann	30	29	25	27	30	34	26	35	33	38	57
Dødsfall ... Mann	19	19	19	27	26	23	22	31	21	20	27
Seksuelle o. ... Mann	,7	1,2	,4	,0	,3	,7	,9	,0	1,4	,0	4,3
Alvorlig skade.. Kvinne	34	30	30	38	33	32	42	36	38	42	30
Dødsfall ... Kvinne	22	20	20	25	17	25	24	19	26	26	28
Seksuelle o. ... Kvinne	3,2	1,9	1,9	3,2	2,5	2,7	,9	1,0	2,9	3,0	6,7

⁴⁶ Dette er i seg selv selvsagt, men kan også relateres til at multivariate analyser av datamaterialet i SHoT bare forklarer halvparten av variasjonen i psykiske symptomplager. Resten forklares av andre forhold som en ikke har kontroll over. I tillegg vil tidligere erfaringer også spille inn indirekte gjennom de forholdene vi har kontroll over (har spurt om) og som viser seg å ha betydning for psykiske symptomplager.

Psykiske symptomplager slik de fremkommer i dag, kan ha sammenheng med forhold tidligere i livet. Erfaringer og opplevelser i livet setter sitt preg på ulikt vis. Negative erfaringer tidligere kan i økt sårbarhet og mindre motstandsdyktighet til å håndtere belastninger og kriser senere i livet. Et eksempel på slike belastninger er høyt konfliktnivå i utgangsfamilien. Høyt konfliktnivå i familien preger både foreldrenes samliv og familieatmosfæren, og gjennom dette påvirkes også barns utvikling. Samlet sier 21% av studentene at foreldrene hadde flere konflikter enn andre foreldre. Bakgrunnsdata viser at andelen som rapporterer dette er noe høyere blant kvinner (24%) enn menn (17%). ¼ sier at deres foreldres samliv var mer harmonisk enn det som er vanlig i andre familier.

Tabellen nedenfor viser svarfordelingen i studieinstitusjoner/-grupper. Det er forskjeller, men ingen av dem er statistisk signifikante på 95%-nivå.

Opplevde konfliktforhold mellom foreldre (kolonnepresent), studieinstitusjoner/-grupper og kjønn											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Flere konflikter	24	19	21	17	21	18	21	19	19	23	28
Ikke spesielt mange	41	43	40	44	47	42	43	41	44	41	36
Mer harmonisk	23	28	27	26	22	28	21	25	22	22	22
Vet ikke	12	10	12	13	11	12	15	16	15	14	14

Det er en særlig høy forekomst av psykiske symptomplager blant de som rapporterte at de hadde vært utsatt for seksuelle overgrep i løpet av det siste året. Det er en kjent sammenheng mellom overgrep og psykiske reaksjoner i etterkant. Psykiske ettervirkninger kan omfatte hyppige ufrivillige gjenopplevelser av traumat, angstreaksjoner, sosial tilbaketrekning og selvbebreidelser. Det er også påvist risiko for å gripe til ulike former for selvdestruktiv atferd i etterkant av slike belastende hendelser. Det konstateres at seksuelle overgrep øker risikoen for utvikling av psykiske lidelser.

Det er også overhyppighet blant de som har opplevd andre traumatiske hendelser, men da hendelser som går tilbake i tid. Det viser seg særlig å være knyttet til høyt konfliktnivå mellom foreldre under oppveksten.

Psykiske symptomplager HSCL-25 (kolonnepresent, prosent og gjennomsnitt), totalt og avh av belastende hendelser							
	Total	Alvorlig skade nære ..	Dødsfall nære..	Seksuelle overgrep	Konfliktforhold i familien		
					Høyt	Vanlig	Lite
Få symptomer	74	70	74	45	63	78	81
Middels	12	13	12	11	15	11	10
Alvorlige s.plager	14	17	14	45	21	12	9
Gj.snitt 1-4	1,55	1,61	1,57	2,01	1,68	1,51	1,47
Mange symp.plager	5,3	6,7	6,8	23,2	8,4	3,9	3,7

Undersøkelsen omfatter også spørsmål om de har opplevd at foreldrene har gått fra hverandre og i så fall hvor gamle de var da. 28% av studentene sier at de har opplevd at foreldrene har gått fra hverandre. Vi finner liten sammenheng mellom dette og psykiske symptomproblemer. Det samme gjelder når en ser på studentens alder da foreldrene skilte lag (med tanke på sårbare perioder i oppveksten).

Sentrale forklaringer på psykiske symptomplager

Det er gjennomført en multivariat analyse for å se hvilke forhold i undersøkelsen som har signifikant betydning på rapporterte psykiske symptomplager, når man kontrollerer for andre forhold – altså den rendyrkede effekten av ulike forklaringsvariabler.⁴⁷

Som tidligere vist rapporterer 26% av alle studentene i undersøkelsen middels eller alvorlige psykiske symptomplager etter vår inndeling. Tabellen nedenfor viser hvilke variabler i undersøkelsen som har signifikant effekt på dette.⁴⁸

Dårlig livskvalitet er den mest sentrale forklaringsvariabelen for psykiske symptomplager, slik det også var for lav studiemestring. Hvis en bytter ut en 'gjennomsnittsstudent' med god livskvalitet med en 'gjennomsnittsstudent' som har dårlig livskvalitet, så øker sannsynligheten for at studenten har psykiske symptomproblemer med hele 28 prosentpoeng. I utgangspunktet har altså 26% av studentene denne egenskapen, mens dårlig livskvalitet i seg selv vil doble sannsynligheten for dette. Blant studentene så er det 13% som rapporterer dårlig livskvalitet. Halvparten av studentene har middels livskvalitet. Dette øker isolert sett sannsynligheten for å ha psykiske symptomplager med 6 prosentpoeng. Livskvalitet er altså en nøkkelvariabel for å forstå både omfanget av psykiske symptomplager og studiemestring.

⁴⁷ Sannsynlighetsberegningene baserer seg på en logistisk regresjonsmodell hvor alle variable med signifikant effekt på den avhengige variabelen (psykiske symptomplager) er tatt med. Modellen er avledet fra en utgangsmodell hvor alle variable er inkludert, også de uten signifikant effekt. Forhold som har vist seg å ikke ha en signifikant betydning på den avhengige variabelen, når man kontrollerer for andre forhold, er holdt utenfor tabellen. Sannsynlighetsestimatet som presenteres viser forskjellen (i prosentpoeng) i sannsynligheten for å ha psykiske symptomplager, for en person som har den gitte karakteristikken mot en person som ikke har den, alle andre forhold holdt på gjennomsnittet. Effekten av hver variabel er ikke-lineær, noe som innebærer at sannsynlighetsestimatene ville vært annerledes ved andre verdier på de øvrige uavhengige variablene. Alle signifikante forhold i den endelige modellen som presenteres i tabellen viser endring relativt til en gitt referansekategori – sannsynlighetsestimatet for 'Dårlig livskvalitet' viser eksempelvis økningen i sannsynligheten (i prosentpoeng) for å ha psykiske symptomproblemer relativt til å ha 'God livskvalitet'.

⁴⁸ De uavhengige variablene i den endelige modellen forklarer samlet om lag 50% av variasjonen i forekomsten av middels/alvorlige psykiske symptomplager. Det er altså en tilsvarende andel som forklares av andre forhold, altså egenskaper ved studentene som en ikke har kontroll på i undersøkelsen.

Psykiske symptomplager (HSCL-25 med verdier $\geq 1,75$), signifikante forklaringsvariabler basert på en logistisk regresjonsmodell			
	Referanse-kategori	% med egenskapen	Sannsynlighetsavvik (prosentpoeng)⁴⁹
Dårlig livskvalitet	God	13	28
Middels livskvalitet	God	51	6
Sosial ensomhet	Andre	5	14
Kunsthøgskole	Andre	1	12
Misfornøyd med selvbildet	Andre	20	12
Ikke heterofil seksuell legning	Heterofil	6	8
Av og til/ofte mobbing fra medstudenter/ansatte	Sjelden/aldri	2	8
Lav studiemestring	Andre	13	8
Utsatt for seksuelle overgrep	Ikke	2	7
Misfornøyd med fam. holdning til eget livsvalg	Andre	5	6
Har mye eksamensangst	Ikke	11	6
Har litt eksamensangst	Ikke	24	2
Av og til/ofte stress i forbindelse med studiet	Sjelden/aldri	88	5
Statlig V.H.	Andre	5	4
Misfornøyd med forholdet til partner eller kjæreste	Andre	9	4
Kvinne	Mann	58	4
Antall fysiske helseplager ⁵⁰	Gj.snitt	2,0	3
Emosjonell ensomhet	Andre	12	3
Av og til/ofte press fra foreldre/venner	Sjelden/aldri	38	3
Alvorlig risikoatferd alkohol	Ingen/liten	16	3
Er mye redd for muntlige fremlegg	Ikke	15	2
Noen gang brukt narkotika	Ikke	25	2
2-3 semester	1. sem.	20	2
Verken god eller dårlig fysisk helse	God	25	1
Bor med venner/andre	Alene	40	-1
Overvekt	Normalvekt	18	-2
29-34 år	18-20 år	7	-3

Sosial ensomhet, som gjelder for 5% av studentene, og misnøye med eget selvilde (les: selvfølelsesproblematikk) er de nest viktigste enkeltfaktorene mht. psykiske symptomplager.

Analysen indikerer også at det å studere på kunsthøgskoler i seg selv har en effekt på omfanget av slike plager. Det er ikke enkelt å forklare et slikt funn, men det kan tenkes at kunststudenter lever tettere på, og i større grad tar i bruk, sin kreativitet og emosjonalitet. På den måten vil 'kunstner-sjeler' med større 'emosjonell kraft' slå ut på symptomsskårene.

Andre sentrale forhold for psykiske symptomplager er knyttet til seksuell legning, overgrep, mobbing, lav studiemestring, familiens holdning til eget livsvalg og eksamensangst.

En rekke potensielle forklaringsfaktorer knyttet til for eksempel økonomi, konfliktnivå i oppvekst-familien, opplevd skilsmisse (foreldre) og sivilstatus slår ikke signifikant ut i modellen.

⁴⁹ Prosentpoengs økning i sannsynligheten for å ha symptomplager ved denne karakteristikken, alle andre variable holdt på gjennomsnittet.

⁵⁰ Gjennomsnitt, ikke prosent.

8. Tobakk og rus

Ulike undersøkelser har vist omfattende risikoatferd knyttet til alkohol blant studenter, og det har blitt økt fokus på området. Kapitlet inneholder i tillegg informasjon om bruk av tobakk og narkotika.

Røyk

En SSB-undersøkelse fra 2009 viser at blant nordmenn i alderen 16-34 år, med utdanning på grunnskolenivå, så røyker 44% daglig eller av og til. Dette gjaldt kun en av fem av dem med utdanning på universitets- og høgsolenivå i den samme aldersgruppen.⁵¹ Utdanningsnivå har altså stor betydning for røykevanene. Over tre ganger så stor andel av dem med kun grunnskoleutdanning i befolkningen røyker sammenlignet med dem med universitets- og høgsolenivå. Andelen røykere er likevel nedadgående for alle utdanningsgrupper. Andelen daglige røykere i aldersgruppen 16-34 år i befolkningen var 18% i 2009, og andelen som i alle fall røyker av og til var 32%.

HoT-undersøkelsen for SiT i 2007 viste at hver 20. student røykte fast, noe som var en nedgang fra hver 10. student i HoT 2004, og halvparten så mange som blant Oslo-studentene (UiO). (Tefre m.fl., 2007). I tillegg viste resultatene fra HoT 2007 at 8% røykte av og til, noe som var en nedgang fra 13% i 2004. 10% av studentene i Trondheim oppga at de tidligere hadde røkt, men at de hadde sluttet.

Tabellen nedenfor viser at andelen som røyker fast har sunket ytterligere blant studentene i Trondheim, mens andelen som røyker av og til er relativt stabil. Andelen som røyker fast på UiO i 2010 er iht. den foreliggende målingen hhv. 6% og 13%, altså en klar nedgang i andelen faste røykere.

Mens SSB-undersøkelsen fra 2009 finner at 21% av norske menn og 19% av kvinner i alderen 25-34 år røyker daglig, så er tilsvarende andeler i den foreliggende undersøkelsen blant studenter i samme aldersgruppe (25-34 år) 8% og 10% blant hhv. menn og kvinner. Det er altså slik at i studentgruppen røyker halvparten så mange både menn og kvinner, sammenlignet med befolkningen for øvrig.

Andelen faste røykere er lavere i universitetsbyene enn utenfor, og er høyest blant studenter tilknyttet SiTel, SOPP og SiS. Blant SiOs studenter er det relativt mange som røyker av og til.

Røyking (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja, daglig	5	5	10	5	5	3	9	10	11	7
Ja, av og til	9	9	9	13	7	7	9	9	9	11
Nei, har sluttet	8	8	10	8	9	8	9	8	11	11
Nei	77	77	71	73	80	82	73	72	69	71

Det er en klar sammenheng mellom andelen som røyker av og til eller fast og alder. Røyking som en vanemessig hverdagslig atferd er tilsynelatende på vei ut. I tillegg til at antallet dagligrøykere synker totalt viser også tallene at forskjellene mellom kvinner og menns røykevaner er blitt mindre (sammenlignet med UiO studenter fra HELT-undersøkelsen 2005).

⁵¹ <http://www.ssb.no/vis/emner/03/01/royk/main.html>

Andel som røyker fast eller av og til (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	14	16	11	14	14	20	26	16	16	15	14	14
SiO	18	18	15	18	17	20	27	18	20	16	18	19
SiB	10	13	11	11	10	14	23	15	14	11	7	11
SiT	10	11	8	9	10	16	20	9	12	10	11	10
SiS	14	20	15	16	18	19	26	22	16	21	14	13
SOPP	15	22	12	17	23	35	37	13	19	26	23	24
SiTEL	17	22	15	12	14	36	33	24	15	17	25	23
SiF	26	15										

Bakgrunnsdata viser små forskjeller mellom undergrupper knyttet til sivilstatus og omsorg for barn, som ikke egentlig kan relateres til alder.

Andelen som røyker av og til eller fast er signifikant høyere på UiO enn på UiB og NTNU. Det er også relativt mange som røyker på UiS, og særlig på høgskolene i Stavanger. Blant høgskolegruppene er det Bergen som har den laveste andelen som røyker fast eller av og til.

Andel som røyker fast eller av og til (prosent), studieprogram og -institusjon											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ja, daglig	6	5	3	8	2	4	5	15	10	11	7
Ja, av og til	13	8	6	9	13	5	9	12	9	9	11
Nei, har sluttet	9	9	7	9	6	8	8	11	8	11	6
Nei	72	77	84	75	79	83	77	62	72	69	13

Bakgrunnsdata viser at det er relativt mange faste røykere på kunsthøgskolene.

Snus

6% av den norske befolkningen i alderen 16-74 år snuste daglig i 2009, mens 4 prosent snuste av og til. Snusbruk er mest utbredt blant unge, og utdanningsnivå synes å ha relativt liten betydning, særlig blant kvinner. I aldersgruppen 16-24 år oppga 7 prosent av kvinnene og hele 21 prosent av mennene at de snuste daglig, mens tilsvarende andel i aldersgruppen 25-34 år var hhv. under 2% og 16%.⁵²

I begge HoT-målingene for SiT (2004 og 2007) sa 6-7% av studentene at de brukte snus eller skrå fast i begge målingene. Denne andelen var 12% blant menn, og hadde økt fra under 1% til 2% blant kvinnene. Andelen som brukte snus av og til var doblet siden 2004 (fra 6% til 11%).

⁵² <http://www.ssb.no/vis/emner/03/01/royk/main.html>

Andelen som snuste daglig blant Oslo-studentene (UiO) var i 2006 5% (Tefre m.fl., 2007). Andelen som snuste av og til var i denne undersøkelsen 13%. Tilsvarende andeler på UiO i SHoT 2010 er hhv. 14% og 9%, altså nær en tredobling av faste snusere.

Som vist nedenfor er andelen faste snusere i SiT doblet siden 2007, mens andelen som bruker dette av og til er stabil.

Tabellen viser videre at andelen som bruker snus daglig eller av og til er 25%, altså mer enn 10 prosentpoeng over andelen røykere.

Andelen faste snusere er lavere i universitetsbyene enn utenfor, og relativt høy blant studenter tilknyttet SOPP.

Snus/skrå eller lignende (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja, daglig	15	14	17	16	14	13	15	19	15	14
Ja, av og til	10	10	10	9	10	11	9	10	10	15
Nei, har sluttet	4	4	5	4	4	4	3	4	4	6
Nei	72	72	68	71	73	72	73	67	71	65

De eldste studentene, som tidligere vist i størst grad røyker, er de som i minst grad snuser. En overraskende høy andel blant kvinner (1/5) sier at de snuser i alle fall av og til, mot 3 av 10 menn. Bakgrunnsdata viser at 11% av kvinnene snuser daglig, mot 19% av mennene.

Andel som snuser fast eller av og til (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	29	21	22	27	26	25	14	25	27	26	23	22
SiO	31	20	23	28	26	24	15	27	29	26	24	20
SiB	27	21	19	24	27	29	11	22	24	23	22	27
SiT	27	21	21	25	26	24	14	24	27	27	22	22
SiS	30	19	26	26	25	20	11	25	22	27	21	21
SOPP	33	26	27	37	18	36	17	30	31	23	28	30
SiTEL	30	22	23	28	29	28	15	23	23	35	29	16
SiF	43	24	10	42	59	28	11	25	31	52	16	13

Andelen som snuser fast eller av og til er høyere på høyskolene (28%) enn på universitetene (23%). Blant høyskolene ligger Stavanger høyest, fulgt av Oslo. Forskjellene mellom byene er likevel ikke statistisk signifikant. Det er tilnærmet ingen forskjell mellom universitetene når det gjelder andelen snusere.

Andel som snuser fast eller av og til (prosent), studieprogram og -institusjon											
	Universitet		Høgskoler/-grupper								
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ja, daglig	14	13	12	13	23	14	16	27	19	15	14
Ja, av og til	9	9	10	9	8	11	12	7	10	10	15
Nei, har sluttet	3	4	3	4	5	3	5	1	4	4	6
Nei	74	73	74	74	65	72	67	65	67	71	65

Alkohol

I begge HoT-undersøkelsene (2004 og 2007) rapporterte 41% av Studentene i Trondheim at de drakk alkohol minst ukentlig, mens hhv. 10% og 8% av studentene drakk alkohol minst 2 ganger per uke. Hhv. 33% og 28% av studentene i de to HoT-undersøkelsene drakk alkohol månedlig eller sjeldnere, og 4 prosentpoeng av disse var totalavholdende i begge målingene.

Som vist nedenfor er andelen totalavholdende blant studentene i Trondheim nå 6%, altså en liten økning. Andelen som drikker alkohol månedlig eller sjeldnere er totalt sett 27%, dvs. om lag det samme som i HoT 2007.

Alkoholbruk (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Aldri	8	8	8	8	8	6	10	6	10	9
Mnd./sjeldere	25	23	40	24	21	21	36	34	44	51
2-4 ganger/mnd	50	52	40	49	54	56	46	48	34	28
2-3 ganger/uke	16	16	11	18	17	17	7	11	10	12
4 ganger/uke +	0,8	,9	,7	1,1	,5	,9	,7	,5	1,2	,0

Andelen som drikker alkohol flere ganger per uke er 16% blant studentene total sett. Denne andelen er lavere utenfor universitetsbyene, noe som trolig både har sammenheng med serverings-tilbud og spesielle forhold knyttet til studentmiljøene. Andelen som drikker alkohol flere ganger per uke er høyere i SiO, SiB og SiT enn i de andre samskipnadsområdene. Studenter tilknyttet SiS drikker i klart mindre omfang alkohol enn studentene i de andre universitetsbyene.

Menn drikker i større grad flere ganger ukentlig enn kvinner, og dette gjelder systematisk på tvers av samskipnadene. De yngste studentene drikker i mindre grad så ofte, sammenlignet med studenter over 21 år, og det er en svakt økende tendens med studieansiennitet. Dette er en indikasjon på at studenter tilegner seg et nytt drikkemønster over studieperioden.

Andel som drikker flere ganger per uke (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	21	13	13	18	17	19	15	14	15	17	18	19
SiO	24	16	13	18	21	24	18	17	14	20	21	22
SiB	21	14	18	20	14	19	13	15	21	19	13	16
SiT	21	14	12	20	19	19	18	13	16	19	20	19
SiS	11	6	4	7	8	11	11	8	6	6	9	12
SOPP	14	10	9	16	12	7	4	11	13	8	11	30
SiTEL	18	7	5	15	11	12	12	9	12	12	19	3
SiF	17	11	19	13	18	0	5	16	14	7	10	0

Andelen som drikker flere ganger per uke synker igjen i den eldste aldersgruppen blant studentene. Dette har blant annet sammenheng med endring i sivilstatus. Enslige studenter drikker i klart større grad enn andre flere ganger ukentlig. Det er også en sammenheng med omsorgsansvar, med dataene gir en indikasjon på at dette ikke er tilfelle blant studenter tilknyttet SiO (n=86) og i liten grad for studentene i Trondheim (n=83). Dataene omfatter ingen med omsorg for barn som drikker flere ganger per uke i Bergen (n=41).

Andel som drikker flere ganger per uke (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/ partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	18	14	13	12	14	21	9	17
SiO	19	20	19	18	16	22	20	19
SiB	19	13	10	11	14	22	0	18
SiT	19	14	15	10	14	24	15	18
SiS	10	6	5	6	5	10	6	8
SOPP	13	8		4	7	16		
SiTEL	14	8	5	9	7	16	4	12
SiF	13	12						

Det er store forskjeller mellom studieinstitusjonene/-gruppene når det gjelder andelen som drikker alkohol minst 2 ganger i uka. Andelen er 18% for universitetene samlet og 13% for høyskolene.

De tre store universitetene avviker signifikant mht dette med en andel som drikker flere ganger per uke på rundt 20%, fulgt av høyskolestudentene i Oslo og Bergen med 16%.

Alkoholbruk (kolonneprosent), studieprogram og -institusjon											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Aldri	8	8	6	10	8	10	5	13	6	10	9
Mnd./sjeldere	24	20	18	37	24	22	28	32	34	44	51
2-4 ganger/mnd	48	55	56	45	52	52	56	51	48	34	28
2-3 ganger/uke	19	18	19	8	16	15	10	3	11	10	12
4 ganger/uke +	1,3	,4	,8	,7	,5	,7	1,3	,7	,5	1,2	,0

Andelen som drikker alkohol flere ganger per uke er klart lavest i Stavanger, og særlig på høyskolene. Dette må ses i lys av hvilke høyskoler som inngår i denne gruppen (Diakonhjemmet, Misjonshøgskolen og BI).

Risikoatferd knyttet til alkohol

AUDIT er en internasjonalt mye brukt risikoskala for alkoholrelaterte helseskader som ble utviklet for WHO. Skalaen er blant annet brukt i undersøkelser blant studenter ved UiO (HELT). Måleinstrumentet omfatter 10 spørsmål med formål å fange opp grad av risiko i forhold til forbruksmønster, ubehag og konsekvenser av drikking. Målet er å avdekke problemdrikking i en tidlig fase (Fleming m.fl., 1991). Den inneholder 10 spørsmål om forbruksmønster, ubehag og konsekvenser av drikkingen (se vedlegg 3). Det ble laget en sumskåre som gir mulighet til å beregne risiko på gruppenivå. Studentens drikkeatferd relatert til helse er delt inn i fire kategorier: ingen eller liten risiko, noe risiko, høyrisiko og alvorlig risiko.

Risikogrensene settes noe lavere for kvinner enn for menn, da forskning har vist at kvinner har en høyere grad av sårbarhet for alkoholskader enn menn⁵³ (Stokkeland, 2006).

Graderingen er relativ og må tolkes med forsiktighet. Grensene for når et alkoholkonsum og drikkemønster blir risikofylt kan ikke settes eksakt, men skalaen har vist god sensitivitet (antall i risikogruppen identifisert / totalt antall i risikogruppen) og spesifisitet. (antall uten risiko riktig plassert / totalt antall uten risiko) – eller at en vil fange opp de fleste med problematisk alkoholatferd, og samtidig ikke få med særlig mange som ikke har slike problemer.

I HoT 2007 blant studentene i Trondheim var 56% av studentene utenfor høyrisikogruppene. I Student 06 (UiO) var denne andelen 63%. Det var andelen med høyrisiko som skilte Trondheim negativt fra Oslo. Andelen med alvorlig risiko var den samme.

⁵³ AUDIT (Alcohol Use Disorder Identification Test). Grenseverdiene for inndelingen er slik: Kvinner: Ingen eller liten risiko 0-3, Noe risiko 4-6, Høyrisiko 7-10 og Alvorlig risiko 11+. Menn: Ingen eller liten risiko 0-7, Noe risiko 8-10, Høyrisiko 11-14 og Alvorlig risiko 15+. Vi har valgt å benytte samme grenser ved høyrisiko som i andre undersøkelser av studenter og alkoholatferd. Slik blir det mulig å sammenlikne resultater og endringer på ulike tidspunkt (Johnsson, 2006, Tefre mfl. 2006, Nedregård 2004 og 2007).

Andelen med høy risiko var betydelig høyere blant kvinner enn menn både i Oslo og Trondheim. Andelen med høy og alvorlig risiko i Stud 06 (UiO) var hhv. 27% og 13% blant kvinner og 17% og 16% blant menn. Tilsvarende blant studentene i Trondheim (HoT 2007) var hhv. 38% og 17% blant kvinner, og 23% og 10% blant menn. Det negative avviket blant studentene i Trondheim skyldtes dermed ene og alene at de kvinnelige studentenes drikkemønster var avvikende.

Konklusjonen var uansett at risikoen for helseskader og alkoholrelaterte problemer var mer utbredt i Trondheim enn i Oslo. Dette gjaldt også om en bare sammenlignet UiO mot NTNU. 17% av studentene har et drikkemønster som innebærer alvorlig risiko hvis det vedvarer, mens 43% har høy eller alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol. Denne andelen er høyest blant studenter tilknyttet SiB, og lavest i Telemark og Finnmark.

Undersøkelsen bekrefter tidligere funn om at risikoatferd knyttet til alkohol er mer utbredt i Trondheim enn i Oslo. Bakgrunnsdata viser at andelen med høy eller alvorlig risikoatferd er 38% på UiO i den foreliggende målingen mot 37% i Sirius-målingen (Tefre m.fl., 2006). Blant studenter tilknyttet SiT er andelen 44% i 2010, identisk med resultatet fra HoT 2007.

AUDIT (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ingen/liten risiko	31	31	31	34	29	27	34	28	34	36
Noe risiko	26	26	28	26	24	29	22	28	29	29
Høy risiko	26	27	22	25	28	28	26	25	22	16
Alvorlig risiko	17	17	18	15	19	16	17	19	16	19
Høy + alvorlig	43	43	40	40	47	44	44	44	37	35

Andelen med alvorlig risikoatferd er klart høyere blant kvinner enn menn. Dette har sammenheng med at kuttpunktet for risiko er satt lavere for førstnevnte. Grunnen til dette er at det skal mindre til for å gi kvinner alkoholrelaterte skader.

Andelen med risikoatferd synker med alderen. Studentene legger om alkoholvanene etter endring i sivilstatus og annet. Deres livssituasjon, med blant annet økt ansvar og flere forpliktelser, samt større fokus på egen helse, kan være faktorer som spiller inn. Men, dette gjelder altså ikke alle.

Andel med alvorlig risiko – AUDIT (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad												
	Kjønn		Alder (år)					Studieansiennitet (semestre)				
	M	K	18-20	21-22	23-25	26-28	29-34	1	2-3	4-5	6-8	9 +
Total	13	19	18	21	16	13	8	19	21	19	13	13
SiO	10	19	17	21	15	10	5	18	22	18	12	10
SiB	16	21	22	22	17	17	8	22	23	20	16	15
SiT	15	18	15	19	16	17	7	16	18	17	12	17
SiS	17	18	15	22	17	12	15	18	18	20	14	16
SOPP	12	24	21	21	19	15	13	19	20	18	25	20
SiTEL	14	16	18	25	14	10	8	14	20	23	14	7
SiF	17	20										

Neste tabell utdyper kjønnsforskjellene ved å skille mellom andelen som har hhv. høy – og alvorlig risikoatferd. Det er et komplekst bilde. Andelen med høy risiko er systematisk høyere blant kvinner enn menn, men forskjellen er liten i Telemark. Forekomsten av alvorlig risikoatferd er også høyere blant kvinner enn menn, men her er det liten forskjell blant studenter tilknyttet SiS, SiTel og SiF. I SiO er andelen med alvorlig risikoatferd nesten dobbelt så høy blant kvinner som menn.

SiT skiller seg ut med en relativt høy andel kvinner i høyrisikogruppen, og bekrefter dermed konklusjonen fra HoT 2007. SOPP avviker med en høy andel kvinner med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol. SiO har en relativt lav andel med alvorlig risikoatferd blant menn.

Andel med hhv. høy og alvorlig risiko (prosent). Samskipnad og kjønn									
	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Høy risiko – M	20	19	18	23	20	22	19	20	13
Alvorlig risiko – M	13	13	10	16	15	17	12	14	17
Høy risiko – K	32	24	30	31	35	29	29	22	17
Alvorlig risiko – K	19	20	19	21	18	18	24	16	20

Gifte studenter og de med omsorg for barn har i relativt liten grad alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol, som er mest hyppig blant enslige innflyttere til studiestedet. Sistnevnte tilhører nok gruppen studenter som både har motiv og anledning til å drikke oftere enn andre.

Andel med alvorlig risiko - AUDIT (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/partner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	18	15	5	11	16	22	6	17
SiO	14	16	1	9	12	21	1	16
SiB	20	17	10	14	17	24	10	20
SiT	17	13	6	10	15	21	5	17
SiS	19	16	9	13	18	22	11	18
SOPP	22	12		13	24	20		
SiTEL	21	10	3	10	24	23	5	18
SiF	21	16						

Andelen med høy eller alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol (eller også om en ser på andelen med alvorlig risikoatferd isolert) er signifikant høyere på UiB enn på UiO. De andre universitetene er i en mellomposisjon, uten at forskjellene til hhv. UiO og UiB er signifikante i statistisk forstand.

Når det gjelder høyskolegruppene så er HiT og HiF avvikende med en relativt lav andel med høy – eller alvorlig risikoatferd, mens det er lite som skiller de andre.

Andel med høy eller alvorlig risiko – AUDIT (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Ingen/liten risiko	37	29	28	34	25	30	26	34	28	34	36
Noe risiko	25	24	29	23	30	23	28	22	28	29	29
Høy risiko	25	28	27	27	26	28	29	24	25	22	16
Alvorlig risiko	14	19	16	17	20	19	17	20	19	16	19
Høy + alvorlig	38	47	43	44	46	47	46	44	44	37	35

Bakgrunnsdata viser ellers at en relativt stor andel blant BI-studentene har risikoatferd knyttet til alkohol.

Tabellen nedenfor viser andelen med alvorlig risikoatferd i studieinstitusjoner/-grupper per kjønn. Det er ingen signifikante forskjeller for kvinner. Når det gjelder menn så har SiO en klart (og statistisk signifikant) lavere andel med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol enn menn i de andre gruppene.

Andel med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol – AUDIT (prosent), per studieinstitusjon/-gruppe og kjønn, alder							
	Total	Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-34 år
Universitet totalt	16	13	18	17	19	15	12
Høgskoler totalt	18	15	21	19	24	18	10
UiO	14	7	17	16	16	14	10
UiB	19	18	21	25	20	18	13
NTNU	16	14	18	14	18	15	15
UiS	17	16	18	14	22	16	13
H.O	20	15	24	20	30	18	3
H.B	19	14	22	18	25	16	14
H.T	17	16	18	16	20	18	11
H.S	20	24	18	22	15	26	16
HiL/HiG	19	12	24	21	21	19	14
HiT	16	14	16	18	25	14	9
HiF	19	17					

Som vist nedenfor er det en sammenheng mellom risikoatferd knyttet til alkohol og andelen som har forsøkt å redusere sin alkoholbruk siste år. Blant menn med høy – og alvorlig risikoatferd er denne andelen hhv. 21% og 43%. Tilsvarende for kvinner i de samme kategoriene er hhv. 12% og 30%. Det synes altså som om mannlige studenter med problematferd knyttet til alkohol i større grad enn kvinner med slik atferd har prøvd å endre denne ved å drikke sjeldnere eller mindre.

Sammenhengen mellom risikoatferd alkohol (AUDIT) og om de har forsøkt å redusere sin alkoholbruk (kolonneprosent), kjønn								
	Menn				Kvinner			
	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko
Nei	92	86	72	54	97	92	84	64
Ja, men ikke siste år	2	4	7	3	2	2	4	6
Ja, ila. siste år	6	10	21	43	2	6	12	30

Neste tabell viser sammenhengen mellom risikoatferd knyttet til alkohol per kjønn og ulike egenskaper hos studentene.

Andel med ulike egenskaper avh av risikoatferd alkohol – AUDIT (prosent)								
	Menn				Kvinner			
	Ingen	Noe	Høy	Alvorlig	Ingen	Noe	Høy	Alvorlig
Dårlig livskvalitet	16	10	12	19	15	12	10	16
God livskvalitet	42	45	43	33	42	47	43	30
Sosialt ensom	10	5	6	3	6	4	2	2
Emosjonelt ensom	18	14	20	17	9	7	7	9
Alvorlige psy. HSCL	10	7	10	10	18	16	13	24
Mange symptomprobl.	4	2	4	4	7	5	4	12
Lav studiemestring	9	6	11	11	18	12	14	20
Høy studiemestring	31	26	28	23	16	19	15	12
Normert progresjon	81	83	81	74	81	82	85	80
Strøket flere ganger	15	16	17	19	10	13	9	14
Mye eksamensangst	6	7	8	7	13	12	13	18
Ofte konsentrasjonsprobl.	16	16	18	22	22	16	19	25

Det er en tendens til at andelen som rapporterer dårlig livskvalitet er høyest blant de med hhv. liten eller ingen risiko og alvorlig risikoatferd. At andelen med dårlig livskvalitet er relativt høy blant de uten risikoatferd knyttet til alkohol har sammenheng med at livskvalitet i stor grad er knyttet til sosiale forhold og ensomhet. Blant de med lav livskvalitet rapporterer hele 25% sosial ensomhet og 33% emosjonell ensomhet.

Sammenhengen mellom lav livskvalitet og ensomhet (Prosent)		
	Lav livskvalitet	Andre
Andel sosialt ensomme	25	2
Andel emosjonelt ensomme	33	9

Studentene med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol rapporterer i mindre grad *god* livskvalitet enn andre. Dette gjelder begge kjønn.

Det er en positiv sammenheng mellom problematferd knyttet til alkohol og fravær av sosial ensomhet. Dette illustrerer at drikking er en sentral del av det sosiale fellesskapet blant mange studenter.

Blant kvinner er det en sammenheng mellom alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol og psykiske symptomplager. Denne sammenhengen finner vi ikke blant menn.

Det er en sammenheng mellom risikoatferd knyttet til alkohol og synkende andel med *høy* studiemestring, særlig blant menn. Sammenhengen mot *lav* studiemestring er ikke like klar.

Andelen som ikke har fulgt normert progresjon til nå er høyere blant menn med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol enn blant andre menn.

Andelen som har strøket flere ganger øker noe med risikoatferd knyttet til alkohol blant menn. Sammenhengen er ikke like klar blant kvinner, selv om andelen som har strøket flere ganger er høyest blant de med alvorlig risikoatferd også her.

Studenter med alvorlig risikoatferd har ofte konsentrasjonsproblemer ift. studiene eller undervisningen. Kvinner med alvorlig risikoatferd har i relativt stor grad mye eksamensangst.

En kan alltid diskutere retningen på sammenhengen mellom risikoatferds knyttet til alkohol og andre egenskaper. Foran er det tatt utgangspunkt i risikoatferd, og ulike egenskaper i grupper knyttet til dette.

Alternativt kan en tenke seg at ulike egenskaper bidrar til risikoatferd knyttet til alkohol. Som vist i tabellen nedenfor kan dette synes å være tilfelle på sentrale områder.

For kvinner er det en sammenheng mellom forhold som eksamensangst og psykiske symptomplager og alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol. Denne sammenhengen finner vi ikke blant menn. Sosialt ensomme har i relativt liten grad risikoatferd knyttet til alkohol.

Menn med minst 3 fysiske smerteplager tilhører i større grad den alvorlige risikogruppen knyttet til alkohol enn menn uten eller med færre smerteplager. Sammenhengen er mindre for kvinner.

Andel med alvorlig risikoatferd alkohol – AUDIT, avh av ulike egenskaper (prosent)							
Menn				Kvinner			
Eksamensangst				Eksamensangst			
Nei	Av og til	Litt	Mye	Nei	Av og til	Litt	Mye
11	14	17	14	15	18	22	26
Psykiske symptomplager				Psykiske symptomplager			
Få	Middels	Alvorlige	Mange	Få	Middels	Alvorlige	Mange
12	24	15	15	17	23	27	36
Ensomhet				Ensomhet			
Nei	Sos.	Em.	S+E	Nei	Sos.	Em.	S+E
14	5	13	11	19	13	22	20
Fysiske smerteplager				Fysiske smerteplager			
0-2	3	4	5	0-2	3	4	5
12	20	15	19	18	19	23	20

Som vist i tabellen nedenfor er det en klar sammenheng mellom deltakelse i fadderordningen og risikoatferd knyttet til alkohol. Dette gjelder begge kjønn.

Deltakelse i fadderordningen og risikoatferd alkohol – AUDIT (prosent)						
	Menn			Kvinner		
	Fadderordning			Fadderordning		
	Ja	Delvis	Nei	Ja	Delvis	Nei
Ingen/liten	33	52	56	11	32	34
Noe risiko	28	21	17	27	27	28
Høy risiko	23	17	15	38	26	22
Alvorlig risiko	16	10	12	24	15	15

Også her kan sammenhengene gå begge veier, men det synes som at fadderordningen, med tilhørende festing, kan ha bidratt til et mønster med usunn festing i studietiden.

Holdning til alkoholbruk i studentmiljøet

For å kartlegge studentenes oppfatning av alkoholbruken i studentmiljøet ble de presentert for tre påstander om dette. Som vist nedenfor er hver 5. student helt enig i hhv. at det drikkes for mye i studentmiljøet og at det burde vært flere alkoholfrie studenttilbud. Om lag halvparten av disse – 9% av studentene – gir klart uttrykk for at de ikke har deltatt på studentarrangement fordi det drikkes alkohol der. En klar majoritet blant studentene er litt – eller helt enige i de to førstnevnte påstandene.

Holdning til alkoholbruk i studentmiljøet (radprosent), totalt				
	Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig
Det drikkes for mye i studentmiljøet	11	26	44	20
Det burde vært flere alkoholfrie studenttilbud	15	27	37	21
Jeg har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol der	72	10	9	9

Studentene på NTNU og UiB synes i noe større grad enn universitetsstudentene andre steder at det drikkes for mye i studentmiljøet. Høgskolene i Trondheim avviker også fra andre høgskoler på dette området, mens høgskolestudentene i hhv. Oslo og Stavanger i relativt liten grad har en slik oppfatning. I absolutt forstand er det likevel en høy andel – majoriteten – som synes dette også der. SIRUS-undersøkelsen blant UiO studentene i 2006 viste at 56% blant studentene var litt enig eller helt enig i at det drikkes for mye. Tallene fra foreliggende undersøkelse tyder på at denne andelen er økende.

Andelen som er litt- eller helt enig i at det drikkes for mye i studentmiljøet (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet					Høgskoler/-grupper					
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	61	67	70	52	60	63	66	58	60	64	67
Menn	60	59	69	47	65	64	60	62	57	59	61
Kvinner	61	72	72	54	54	62	70	56	63	67	69

Tabellen nedenfor viser sammenhengen mellom risikoatferd knyttet til alkohol og oppfatning av omfanget av drikking i studentmiljøet. Det er en sterk sammenheng mellom disse forholdene blant begge kjønn. 75% av mannlige og 84% av kvinnelige studenter som ikke har risikoatferd synes det drikkes for mye i studentmiljøet. Hhv. 34% og 45% er helt enige i påstanden. Kvinner uten risikoatferd har altså i større grad en slik holdning enn menn uten risikoatferd.

Blant menn og kvinner med risikoatferd så er det relativt få som er helt enige i påstanden, men mange – fra ½ og oppover – er enige.

Sammenhengen mellom risikoatferd alkohol (AUDIT) og andelen som mener det drikkes for mye i studentmiljøet (prosent), kjønn								
	Menn				Kvinner			
	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko
Helt enig	34	9	7	11	45	16	11	13
Litt/helt enig	75	56	49	49	84	66	55	56

Som vist nedenfor mener særlig kvinnene i Bergen og Trondheim at det burde være flere alkoholfrie studenttilbud.

Andelen som er litt- eller helt enig i at det burde vært flere alkoholfrie studenttilbud (prosent), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	55	62	63	55	50	61	61	52	51	56	58
Menn	54	56	59	51	54	56	52	46	45	54	65
Kvinner	56	65	66	58	45	65	67	56	55	57	56

Andelen som gir uttrykk for at de har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol varierer mellom gruppene. Hovedinntrykket er at den ligger rundt 20%, og at det i litt større grad gjelder kvinner enn menn, selv om det er unntak fra dette.

'Jeg har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol der' (prosent litt- eller helt enige), studieinstitusjon/-gruppe											
	Universitet				Høgskoler/-grupper						
	UiO	UiB	NTNU	UiS	H.O	H.B	H.T	H.S	HiL/G	HiT	HiF
Total	18	16	19	18	18	23	19	19	18	20	26
Menn	19	13	17	15	22	22	16	13	18	17	30
Kvinner	17	19	20	20	15	24	20	23	18	22	25

Tabellen nedenfor viser sammenhengen mellom risikoatferd knyttet til alkohol og andelen som gir uttrykk for at de har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol der. 31% av mannlige og 46% av kvinnelige studenter som ikke har risikoatferd har latt være å delta på arrangement pga at det drikkes alkohol der. Hhv. 19% og 25% er helt enige i påstanden. Kvinner uten risikoatferd påvirkes på denne måten i større grad atferdsmessig enn menn uten risikoatferd.

Blant menn og kvinner med risikoatferd så er det få som er *helt* enige i påstanden.

Sammenhengen mellom risikoatferd alkohol (AUDIT) og andelen som gir uttrykk for at de har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol (prosent), kjønn								
	Menn				Kvinner			
	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko	Ingen/ liten	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko
Helt enig	19	3	3	3	25	7	3	3
Litt/helt enig	31	8	9	8	46	16	10	8

Samlet sett gir en stor del av studentene uttrykk for ønske om begrensninger når det gjelder alkohol i tilknytning til de sosiale arenaer studentene befinner seg. Bildet er likevel sammensatt, da det samtidig tyder på en stor toleranse for et høyt alkoholkonsum. Dels synes det å avspeile konfliktfylte holdninger når eget drikkemønster tas med i betraktningen. Det er en klar sammenheng mellom høyt alkoholkonsum og mer positive holdninger til alkohol.

Illegale rusmidler

Det er gjort relativt få undersøkelser om studenters bruk av illegale rusmidler i Norge (se oversikt i Tefre m.fl., 2007). Internasjonalt er det gjort noe mer kartlegging og forskning innen feltet. Av de illegale stoffene er hasj/cannabis hyppigst brukt, både Norge og Europa for øvrig.

HoT-undersøkelsene for SiT (2004 og 2007) viste at ¼ av studentene hadde prøvd illegale rusmidler eller narkotika (28% blant menn og 20% blant kvinner i 2007), og at hasj eller marihuana var det dominerende rusmidlet. Resultatene fra årets måling viser en nedgang til 21% totalt blant studenter tilknyttet SiT, og at denne tendensen gjelder begge kjønn. Dette skyldes trolig utskiftingen av studentene, og at de yngste studentene nå i mindre grad enn i 2007 har prøvd narkotika. Andelen blant de yngste studentene i Trondheim som hadde prøvd narkotika var 17% i 2007, og er ned til 12% i 2010.

Det er en klar sammenheng med hhv. alder og studieansiennitet. 4 av 10 blant de eldste studentene har prøvd narkotika.

Kvinner har i mindre grad enn menn brukt narkotika (20% vs. 31%).

Andelen som har prøvd narkotika er høyest blant studenter tilknyttet SiO. Den er lavere i Trondheim og Stavanger enn i Oslo og Bergen. De eldste studentene i Oslo og Trondheim har i stor grad brukt narkotika. De yngste Oslo-studentene har i relativt stor grad prøvd narkotika, sammenlignet med samme aldersgruppe i andre samskipnader.

Andel som har brukt narkotika (prosent). Totalt og i studieinstitusjoner i undergrupper										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Total	25	25	23	29	24	21	22	22	25	20
Mann	31	31	29	34	32	26	28	27	32	26
Kvinne	20	20	20	25	17	17	18	19	22	17
18-20 år	13	13	12	17	12	12	9	13	10	
21-22 år	21	21	20	24	23	18	16	22	19	
23-35 år	27	27	25	31	25	23	27	25	23	
26-28 år	36	35	43	34	39	32	37	41	46	
29-34 år	41	43	32	47	36	48	34	39	35	

15% av studentene har bruk hasj eller marihuana i løpet av det siste halve året, mens 6% har brukt dette minst 5 ganger i samme tidsrom. I SIRUS- undersøkelsen blant Oslo studentene i 2006 fremkom at 47% hadde prøvd hasj. Av disse bekreftet 15% bruk siste året.

Brukshyppighet narkotika⁵⁴ siste halvår (radprosent av alle studenter, inklusive de som ikke har brukt narkotika)				
	Aldri	1-4 ganger	5-50 ganger	Mer enn 50 ganger
Hasj, marihuana	84,9	9,2	4,4	1,5
Amfetamin, metamfetamin	98,5	1,1	,3	,1
Kokain, crack	97,9	1,6	,5	,0
Ecstasy	99,1	,7	,2	,0
LSD	99,6	,3	,1	,0
Heroin	99,9	,0	,0	,0
Beroligende midler	98,1	1,2	,7	,0
Andre narkotiske stoffer	98,5	1,2	,3	,0
Sniffing, tynner	99,8	,2	,1	,0

Neste tabell viser samme oppsett, men kun blant de 15% av studentene som har bruk hasj eller marihuana i løpet av det siste halve året. Blant disse er det relativt mange som også bruker andre narkotiske stoffer. Særlig synes det å dreie seg om kokain og amfetamin, samt bruk av beroligende midler og andre narkotiske stoffer. Det er altså en klar indikasjon på overgangsproblematikk når en først begynner med 'lettere' narkotiske stoffer. Sagt med andre ord er hasjrøyking assosiert med bruk av andre stoff. Ut fra tabellen er det store forskjeller hva angår omfanget av bruken, hvor det er en betydelig nedgang fra 1-4 ganger og over til 5-50. Det kan tyde på at det er mange i denne gruppen som har en utprøvende bruk (eksperimentbruk) hva angår øvrige narkotiske stoffer.

⁵⁴ Skjemaet inneholdt også 'Relevin' som er alternativt narkotisk stoff. Dette finnes ikke, og var bare lagt inn som et element for å avsløre 'juksesvar'. 1 person krysset av for bruk av dette, og ble fjernet fra datamaterialet.

Brukshyppighet narkotika siste halvår (radprosent av alle studenter som har brukt hasj eller marihuana siste halvår, dvs 15%)				
	Aldri	1-4 ganger	5-50 ganger	Mer enn 50 ganger
Hasj, marihuana	,0	61,0	29,3	9,6
Amfetamin, metamfetamin	91,0	6,3	2,1	,5
Kokain, crack	87,0	9,5	3,5	,1
Ecstasy	94,9	3,8	1,1	,2
LSD	97,3	2,1	,5	,1
Heroin	99,7	,3	,0	,0
Beroligende midler	89,3	6,8	3,7	,2
Andre narkotiske stoffer	90,6	7,6	1,8	,0
Sniffing, tynner	98,6	1,0	,3	,0

Neste tabell viser sammenhengen mellom risikoatferd knyttet til alkohol (AUDIT) og andelen som har bruk av narkotika i løpet av livsløpet. Det er en klar kryssproblematikk. Blant de med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol har 53% av mennene og 39% av kvinnene også brukt narkotika. Kombinasjonsbruken indikerer en underliggende avhengighetsproblematikk hos de aktuelle studentene.

Andel som har brukt narkotika (prosent) avhengig av risikoatferd – AUDIT. Totalt og per kjønn				
	Ingen/ liten risiko	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko
Total	13	21	29	44
Menn	16	32	45	53
Kvinner	8	14	22	39

Tabellen nedenfor utdyper samme sak ved å vise sammenhengen mellom risikoatferd knyttet til alkohol og andelen som har brukt minst ett av de narkotiske stoffene minst 5 ganger i løpet av det siste halve året. Hver 4. mann blant studentene med alvorlig risikoatferd knyttet til alkohol har gjort dette.

Andel som har brukt narkotika minst 5 ganger siste halvår (prosent) avhengig av risikoatferd – AUDIT. Totalt og per kjønn				
	Ingen/ liten risiko	Noe risiko	Høy risiko	Alvorlig risiko
Total	3	3	7	16
Menn	4	5	14	24
Kvinner	1	2	4	12

Andelen som har brukt narkotika minst 5 ganger siste halvår (uavhengig av hvilken type) er noe høyere blant de som bor alene enn andre, men dette er noe som forekommer i alle gruppene i tabellen nedenfor.

Andel som har brukt narkotika minst 5 ganger siste halvår (prosent), totalt og i undergrupper per samskipnad								
	Innflytter		Sivilstatus				Daglig (eller delt) omsorg for barn	
	Ja	Nei	Gift/part- ner	Samboer	Kjæreste, bor alene	Singel	Ja	Nei
Total	6,2	6,7	4,4	5,6	7,2	6,7	5,0	6,4
SiO	8,2	9,1	5,6	8,7	8,8	8,8	8,3	8,6
SiB	6,8	5,5	5,5	3,9	8,8	6,9	7,4	6,4
SiT	4,5	3,5	7,4	3,6	5,3	4,2	,7	4,4
SiS	4,8	4,9	1,2	6,3	3,4	4,9	1,9	5,3
SOPP	5,0	7,0		4,8	3,7	6,3		
SiTEL	5,7	7,2	,0	4,8	5,2	9,8	5,4	6,3
SiF	5,1	2,9						

Som tabellen nedenfor viser er andelen som har brukt narkotika minst 5 ganger siste halvår høyere på universitetene enn høgskolene, både blant menn og kvinner.

Andelen brukere er signifikant høyere på UiO og UiB enn på NTNU og UiS. På UiO har en relativt høy andel blant begge kjønn brukt narkotika minst 5 ganger det siste halvåret, mens det på UiB særlig er mannlige studenter som avviker fra NTNU og UiS.

Andelen blant menn som bruker narkotika på høgskolene i Stavanger er tilsynelatende relativt høy, men dette må tolkes som en indikasjon da det er få mannlige repondenter der (n=28).

Andel som har brukt narkotika minst 5 ganger siste halvår (prosent), per studieinstitusjon/-gruppe og kjønn, alder							
	Total	Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-34 år
Universitet totalt	7,4	9,9	5,6	4,5	8,2	7,2	9,9
Høgskoler totalt	4,5	6,6	3,1	2,3	4,4	5,3	5,6
UiO	9,9	13,6	7,6	6,3	11,1	8,2	13,6
UiB	8,2	13,9	4,2	3,8	11,9	7,1	9,7
NTNU	4,8	5,4	4,0	4,4	3,5	5,7	5,2
UiS	4,6	5,0	4,4	,0	4,7	8,3	3,9
H.O	4,7	6,8	2,6	3,1	5,7	6,1	1,4
H.B	3,9	5,1	3,1	3,1	2,4	3,7	7,6
H.T	3,0	4,0	2,3	,7	2,3	4,5	4,0
H.S	6,3	13,3	2,0	,0	11,7	9,3	3,1
HiL/HiG	5,5	7,4	4,3	3,5	5,7	5,3	9,8
HiT	6,4	9,5	4,7	1,8	5,7	8,4	7,8
HiF	4,3	17,4	,0				

Vedlegg 1. Metode og svarandel

I dette vedlegget beskrives ulike sider ved metode, datainnsamling og svarandel.

Målgruppe og utvalg

Målgruppen er norske studenter under 35 år på læresteder tilknyttet de deltakende samskipnadene. Selv om andelen eldre studenter er økende, så er fortsatt en stor majoritet av dem yngre enn 35 år. Tidligere studier har vist at studenter over 35 år skiller seg vesentlig fra studentpopulasjonen på en rekke områder. Videre ønsket en relevant kunnskap om helttidsstudentene (programstudenter-, bachelor/master), profesjonsstudiestudenter, årsheter osv). Enkeltemnestudenter og studenter som tar videre- og etterutdanning ble utelukket, da disse gruppene ikke ble ansett å være representative i denne sammenhengen. Utenlandske/internasjonale studenter ble heller ikke inkludert i utvalget. Deres opphold i landet er primært knyttet til studier av tidsbegrenset varighet. Helse- og trivselsundersøkelsen blant internasjonale studenter i Trondheim (Nedregård, 2009) dokumenterer også at internasjonale studenter er en svært heterogen gruppe mht forholdene undersøkelsen dekker, og at de dels har helt spesielle problemkompleks, som tilsier at disse bør kartlegges i egne tilpassede undersøkelser.

TNS Gallup utarbeidet en oversikt over ønsket bruttoutvalg per strata (fakultet, avdeling) per samskipnad. Utvalgene ble deretter tilfeldig trukket fra studentpopulasjonene av lærestedene etter at studentregistrene var oppdaterte, eventuelt at TNS Gallup mottok populasjonen og foretok det tilfeldige uttrekket.

Registerdata fra de aller fleste lærestedene inneholdt opplysninger om kjønn og alder. For de som manglet dette ble det spurt etter opplysningene under intervjuet. UiB ønsket selv å stå for datainnsamlingen, og oversendte derfor ikke registerdata til TNS Gallup. Mer om dette i neste delkapittel.

Datainnsamlingsmetode

I helse- og trivselsundersøkelsene som tidligere er gjennomført av SiO og SiT (HELT og HoT⁵⁵) ble datainnsamlingen gjennomført postalt. Denne metoden anses gunstig ift at skjemaet er relativt omfattende, samt at flere tema og enkeltspørsmål kan oppfattes som sensitive.

Styringsgruppen for SHoT innhentet tilbud på post og internett som alternative datainnsamlingsmetoder, og sistnevnte ble til slutt valgt. Prismessig er en gjennomføring på internett naturlig langt rimeligere enn postal datainnsamling. I tillegg vurderte en internett som en spesielt gunstig innsamlingskanal i målgruppen studenter, som er i front mht bruken av internett og digitale flater generelt.

Mot valg av internett som innsamlingskanal ble særlig skjemalengden, faren for å forsvinne som 'spam' og problematisering om studentene bruker e-postadressen på studiestedet trukket fram. Postal datainnsamling har noen fortrinn knyttet til rolige rammebetingelser og anonymitetsfølelse, at sendingen (for de som ikke umiddelbart kaster den) ligger der til påminnelse om utfylling når det måtte passe og at en naturlig kan besvare deler av skjemaet etter hvert, hvis en skulle ønske det.

⁵⁵ Se Olsen m. fl. (2006), Nedregård (2004, 2007, 2009)

Det er også mulig å gå inn på elektroniske lenker flere ganger for å besvare skjemaet i bolker, men dette gjøres erfaringsmessig i liten grad.

På tross av erfaringer med relativt lave svarandeler på internett i studentundersøkelser så var forventningen at temaet (helse- og trivsel) ville engasjere studentene mer enn de fleste andre slike målinger, og at dette ville trekke svarandelen opp.

I tillegg ble det gjennomført ulike tiltak for å optimalisere svarandelen. Et helt sentralt grep var å be om alternative e-postadresser i tillegg til studiestedsadressen. Det ble også informert om undersøkelsen i studentmedier og på (samskipnadens) nettsider. Insentiver ble også inkludert, i hovedsak et antall gavekort med en verdi rundt 500 kroner til bruk i samskipnadens virksomheter⁵⁶.

TNS Gallup utarbeidet deretter en oversikt over tre alternative måter å behandle registerdata og gjennomføre datainnsamlingen ved bruk av internett på. Alle unntatt UiB valgte den fremgangsmåten TNS Gallup anbefalte, som var at TNS Gallup sto for alle sider ved datainnsamlingen: Lærestedene oversendte enten hele populasjonen eller et tilfeldig utvalg av målgruppen i hvert strata. Følgende opplysninger ble etterspurt:

- epost-adresse 1
- epost-adresse 2 (alternativ epost-adresse for de som har dette)
- lærested
- fakultet/avdeling
- kjønn
- alder

TNS Gallup gjorde følgende:

- kontrollerte registrene (sjekk av gyldigheten i epost-adressene, alder, vasking av dubletter o.a), og sto for tilfeldig uttrekk av rett antall per strata hvis dette ikke allerede var gjort av lærestedene
- sendte ut undersøkelsen med sikker lenke til epost-adresse 1 (11. oktober)
- purret på e-postadresse 1 (18. oktober)
- purret på e-postadresse 2, for de som ikke hadde svart og hadde alternativ epost-adresse (25. oktober)

Dette alternativet ble foretrukket av TNS Gallup ut fra flere hensyn som kontroll på utsendingen og datainngangen av unike svar, tilgang på bakgrunnsopplysninger i registerdata, anonymitets-hensyn og purremuligheter.

Det ble inngått en formell avtale⁵⁷ om behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven mellom oppdragsgiverne og databehandler (TNS Gallup).

UiB ønsket av prinsipielle årsaker ikke å oversende registerdata til TNS Gallup, som dermed ikke kunne stå for utsendelsen til disse studentene. TNS Gallup oversendte en enkel lenke til UiB, som sendte ut denne til målgruppen fra sitt registeruttrekk. I følgebrevet (e-posten) ble disse studentene

⁵⁶ Erfaringene med incentiver tilsier at muligheten til å få en gevinst av en akseptabel størrelse har større betydning enn at gevinsten er stor. I SHoT hadde SiTel en mellomvariant av dette ved at de hadde en DAB-radio som hovedgevinst og 5 gavekort på 500 kroner som tilleggsgvinster. På basis av svarandelene i SHoT kan en ikke slutte at dette hadde noen effekt, men for så vidt heller ikke utelate det motsatte.

⁵⁷ I henhold til personopplysningslovens § 13, jf. § 15 og personopplysningsforskriftens kapittel 2.

gjort oppmerksom på at de kunne bli purret selv om de har svart på undersøkelsen, med en forklaring om at dette skyldes at de er fullstendig anonyme. UiB sendte purring til alle på avtalt tidspunkt, da en ikke hadde oversikt over hvem som hadde svart. Det ble ikke purret på alternativ epost-adresse. Her hadde en ikke tilgang på registeropplysninger, og måtte spørre om forhold som kjønn, alder og fakultetstilknytning.

Hovedbolker i spørreskjema

Skjemaet ble utarbeidet med utgangspunkt i tidligere gjennomførte helse- og trivselsundersøkelser blant studenter ved UiO og i Trondheim. Alle deltakerne bidro med innspill og utkast ble ved fastsatte tidspunkt behandlet i styringsgruppen. De endelige spørsmålene er vedlagt.

Spørsmålene er tematisk hovedsakelig organisert slik:

- Bakgrunnsspørsmål
- Boligsituasjon
- Økonomi
- Forhold på studiestedet
- (Fysisk) Helse
- Hvordan du har det (psykiske og psykososiale forhold)
- Sosiale forhold
- Mestring og livspåkjenninger
- Tobakk og rusmidler

Svarandel

Datainnsamlingen ble gjennomført på internett i perioden fra 11. oktober til 8. november 2010. E-post med lenker til skjema ble sendt til 26779 tilfeldig utvalgte studenter, fordelt på definerte strata. Det ble purret en gang til alle som ikke svarte. I tillegg hadde en tilgang på alternativ e-post til 16693 av studentene i bruttoutvalget. Det ble gjennomført en purring på denne blant de som ikke hadde svart på den første e-posten.

'Vanlig' svarprosent på undersøkelser gjennomført blant studenter på internett av TNS Gallup ligger i utgangspunktet rundt 20%.⁵⁸

I utgangspunktet hadde 7101 (27%) av studentene vært inne på lenken til skjemaet og besvart hele eller deler av det. Under en kontroll av dataene ble de rensket for mangelfullt utfylte og åpenbart ikke reelle svar⁵⁹. Etter dette gjenstår 6053 studenter, som isolert sett trolig er det mest omfattende datagrunnlaget for en slik undersøkelse blant studenter i Norge noen gang. Utvalget utgjør om lag 6% av den totale studentpopulasjonen på de lærestedene som omfattes av undersøkelsen. Tabellen nedenfor viser fordelingen av utvalget, og svarandeler per samskipnad.

⁵⁸ Gjennomsnittlig svarandel på 5 målinger av kundetilfredshet for samskipnader med datainnsamling på internett i 2009 og 2010 er 21%. Dette inkluderer også tilleggsutvalg blant beboere og foresatte med barn i samskipnadenes barnehager, noe som trekker svarandelen opp. Skjemalengden er også kortere i disse målingene enn i SHoT.

⁵⁹ Skjemaet inneholder et spørsmål om et narkotisk stoff som ikke finnes (Relevin), men det er bare en respondent som er fjernet pga 'bruk' av dette. Hovedårsaken til at respondenter ble fjernet er at de har avsluttet intervjuet underveis. En annen årsak er 'systematisk svargivning' på tvers av spørsmålene.

	UT	INN	Svarandel
SiO	6743	1864	28
SiB	5235	923	18
SiT	7010	1582	23
SiS	3027	636	21
SOPP	2000	590	30
SiTel	2167	386	18
SIF	597	72	12
TOTAL	26779	6053	23

Fargekodene er basert på den relative svarandelen, for på en enkel måte å synliggjøre hvor svarandelen er relativ hhv. lav og høy. Fargene har ingen absolutt betydning ut over dette.

Svarandelen på 23% er klart lavere enn ønskelig. Den er høyest i SiO og SOPP på rundt 30%, og lavest i SIF med bare 12%.

Om lag 1/4 av alle svarene i undersøkelsen kom inn etter andre gangs purring (på alternativ e-post-adresse). Dette er en klar indikasjon på at mange studenter i liten grad bruker den studiestedsregistrerte hovedadressen på e-post, noe som er et viktig innspill til andre undersøkelser blant studenter. Til sammenligning var svarandelene i HELT (HELT 2006) blant studenter på UiO 45% i 2003 og 38% i 2005⁶⁰. Svarprosenten på UiO i SHoT 2010 er 30%.

Svarandelen i de tre HoT-undersøkelsene i Trondheim (TNS Gallup/SiT 2004, TNS Gallup/SiT 2007, TNS Gallup/SiT 2009) var hhv. 47%, 33% og 31%. Målgruppen i sistnevnte undersøkelse er internasjonale studenter, som altså ikke inngår i SHoT. Svarandelen for lærestedene tilknyttet SiT i SHoT er 23%.

HELT- og HoT-undersøkelsene var postale⁶¹.

Neste tabell viser svarandelene i universitetsbyene, fordelt på universitetene og andre læresteder samlet. Det første som slår en er at svarandelen utenfor universitetet i de fire byene er lik, når disse lærestedene ses samlet per by, og at svarandelen på UiB er lav. Det sistnevnte kan – i alle fall delvis - relateres til at de valgte å stå for datainnsamlingen selv, og at det ikke ble purret på alternativ e-post⁶².

⁶⁰ De to HELT-undersøkelsene er en tidsseriestudie, der de samme personene som svarte i 2003 ble kontaktet i 2005. Sett i forhold til det opprinnelige bruttoutvalget i 2003 utgjør det endelige nettoutvalget i 2005 17%.

⁶¹ Skjemalengden i HoT 2004 var på 12 sider, mens den var 16 sider i 2007 (3 av sidene utgjøres av forside, informasjonsside og kommentarside). HELT-undersøkelsene er basert på et betydelig kortere skjema (4 sider med spørsmål, men svært kompakt slik at det omfatter i underkant av 57 hovedspørsmål, der flere av dem har mange underspørsmål). Et annet poeng ved HELT- og HoT-undersøkelsene er at disse ble gjennomført på tidspunkt i tilknytning til eksamensperioden, mens datainnsamlingen på SHoT ble startet noe tidligere i semesteret. I utgangspunktet skulle en forvente en positiv effekt av sistnevnte. HELT- og HoT-undersøkelsene er gjennomført i vårsemesterne, mens SHoT er gjennomført i høstsemesteret, uten at dette i seg selv kan antas å påvirke svarandelen.

⁶² Det kan selvsagt tenkes flere andre delforklaringer, som for eksempel omfanget av eventuelle andre undersøkelser blant studentene og informasjonstiltak på lærestedene for å skape involvering om undersøkelsen, uten at forfatterne har oversikt over dette.

Svarandeler i universitetsbyer, fordelt på universitetet og andre		
	Universitet	Andre
SiO	30	21
SiB	15	21
SiT	24	21
SiS	21	21

Svarandelen på UiO er relativt høy. Her hadde alle alternativ e-postadresse. På NTNU hadde ingen alternativ e-postadresse, og dette kan være en hovedforklaring på forskjellen mot UiO når det gjelder svarandel. En annen forklaring er at – som også andre undersøkelser hos SiT viser – at svarandelen på Dragvoll (HF og SVT) generelt er lav. På UiS hadde tilnærmet alle alternativ e-post, og det er uklart hvorfor svarandelen likevel er avvikende lav her.

Når det gjelder lærestedene utenfor universitetene så varierer svarandelene en god del mellom de enkelte lærestedene og enhetene, som vist senere i kapitlet. Det er likevel snedig hvor lik svarandelen er i disse hovedgruppene, selv om andelen som hadde alternativ e-postadresse varierer svært mye: SiO (39%), SiB (91%), SiT (87%) og SiS (0%). Mht at puring på alternativ e-post synes å ha en klar effekt på svarprosenten i denne målgruppen, så er svarandelen i SiS i utgangspunktet relativt høy her (siden ingen her har alternativ e-post).

Det er mange og ulike grunner til frafall i målinger, og en har i den foreliggende undersøkelsen ingen oversikt over disse. Det har vært en generell negativ tendens mht. svarandeler i tverrsnittsundersøkelsen over de siste to tiårene. Dette gjelder internasjonalt og på tvers av datainnsamlingsmetoder. Det synes ikke å være en enkelt eller klar forklaring på dette. (David R. Johnson, 2005) Hovedinntrykket fra markedsanalysebransjen er at en først og fremst knytter fallende responsrate til den store veksten som har vært i spørreundersøkelser. Studenter som målgruppe er intet unntak i så henseende, heller tvert om. En økt opplevelse av tidsbegrensing ('å ha dårlig tid') kan også være en årsak. I forhold til den foreliggende målingen kan en anta at lengden på skjemaet (i kombinasjon med datainnsamlingsmetoden) er årsak til en del ikke-svar. Dette blir spekulasjoner, men bildet er trolig mer sammensatt, og andre forhold som generelt svekket 'samfunnsansvar' (til å svare på 'seriøse' målinger av mer allmenn betydning), sensitive spørsmål/tema, bekymring for anonymitet og sikkerhet mot misbruk av data kan ha spilt inn.

De to hovedgruppene av frafall⁶³ i undersøkelser er de som aktivt nekter å delta, og de som en av ulike årsaker ikke kommer i kontakt med. Inkludering av alternative e-postadresser i SHoT var et forsøk på å minimere sistnevnte. Det er likevel sannsynlig at utsendingen av lenkene ikke er motatt av deler av bruttoutvalget. Dette kan skyldes at sendingen går i spam-filter, at de uten videre oppfattes som spam av studenter o.a.

Tiltak som informasjon i forkant av undersøkelsen, inkludering av insentiver og motivering i e-postteksten var et forsøk på å minimere direkte nekt.

⁶³ Uten at dette skal forfølges videre her så er det også ulike måter å beregne svarprosenten på. Den 'løseste' er å beregne denne som andelen svar ift summen av hvor mange som har hhv svart og aktivt nektet å delta. I den foreliggende undersøkelsen er den strengest mulige definisjonen av svarandel lagt til grunn, dvs. antall svar ift. det totale antallet i bruttoutvalget.

Svarprosenten er i seg selv ikke direkte avgjørende for kvaliteten i en undersøkelse basert på sannsynlighetsutvalg. Det viktige er i hvilken grad de som har svart er representative for populasjonen de skal beskrive, når det gjelder forholdene det blir spurt om. Eller sagt på en annen måte, om det er grupper med spesielle holdninger, symptomer og atferd knyttet til spørsmålene som stilles som systematisk ikke svarer. Hvis dette er tilfelle vil dataene som resultat inneholde systematiske skjevheter.

Svarandelen brukes likevel som en indikasjon på kvaliteten i utvalgsdataene, fordi sannsynligheten for at det er systematiske skjevheter øker med frafallet.

Vekting av data

På mange områder er det ikke mulig å se om det eksisterer systematiske skjevheter i dataene pga frafall, fordi en ikke kjenner populasjonstallene. En kan for eksempel ikke vekte utvalgsdataene på basis av fordelingen på seksuell legning (hvis det skulle være ønskelig på bakgrunn av sammenhengen med andre spørsmål i undersøkelsen), fordi denne fordelingen ikke er kjent i den aktuelle studentpopulasjonen, og er et tema som undersøkelsen faktisk skal avdekke.

Utsendingen av lenker til spørreskjema er foretatt disproporsjonalt til ulike strata (fakultet, avdelinger) blant studentene. Det betyr at det er fastsatt et bestemt antall studenter som skal motta skjemaet per fakultet eller avdeling. Dette er en måte å effektivisere datainnsamlingen på, for å sikre rapporteringsgrunnlag på undergrupper som i utgangspunktet er små, og der en ville fått svært få intervju ved en tilfeldig trekning fra hele studentpopulasjonen. Det presiseres at dette er en type sannsynlighetsutvalg, og altså ikke innebærer noe brudd med forutsetningene for slike⁶⁴. Bruttoutvalget vil da være skjevt mht fordelingen av studentene på strata-variabelen (fakultet, avdeling). Dette justeres gjennom vekting av utvalgsdata, slik at hvert strata er representert i samme omfang som det faktisk er i populasjonen.

En kjenner også andre populasjonstall som kan bruke som underlag for vekting slik at systematiske skjevheter justeres. Fra andre undersøkelser om helse- og trivsel blant studenter vet en at svarandelen blant kvinner er høyere enn menn⁶⁵. En vet også at det er til dels store forskjeller mellom kjønn knyttet til sentrale deler av det undersøkelsen dekker (for eksempel forhold som selvbilde, mestring og egenrapporterte psykiske symptomer). Siden kjønnsfordelingen er skjev så er det også viktig å vekte dataene på basis av dette i hvert strata, slik at hvert kjønn utgjør den samme andelen som de gjør i populasjonen⁶⁶. Som det fremgår av tabellen nedenfor er det universitetsbyene som blir berørt av denne vektingen, og i hovedsak SiO, SiB og SiT.

⁶⁴ Kravet til et sannsynlighetsutvalg er at alle i populasjonen har en kjent sannsynlighet for å bli trukket ut, og at denne sannsynligheten er ulik 0.

⁶⁵ I HoT 2007 var svarandelen blant kvinner 39% og menn 25%. Tilsvarende i HoT 2004 var hhv. 52% og 40%. Kjønnsforskjellene er typisk langt fra like store i andre typer målinger blant studentene (for eksempel kundetilfredshetsmålinger). En antakelse kan være at kvinner er mer interessert og involvert i temaene som inngår i helse- og trivselsmålinger. Dette er igjen en indikasjon på at det er en sammenheng mellom interesse og involvering i tema på den ene siden, og andelen som svarer på den andre. De som er lite involvert i et tema plasserer seg gjerne rundt gjennomsnittet i en normalfordeling. Dette er en forklaring på at en finner små skjevheter knyttet til ulik svarandel i tester av dette, som redegjort for i hovedteksten. En annen forklaring er at skjevhetene i utvalget og avviket i holdningene eller atferden de som ikke svarer skal være svært store for at det skal gi vesentlige utslag rent matematisk.

⁶⁶ Den underliggende forutsetningen er her at kvinnene som har svart i hvert enkelt strata er representative for alle kvinner i samme strata.

Andel kvinner i populasjonen ⁶⁷ og i utvalget		
	Populasjon	Utvalg
SiO	59	68
SiB	59	69
SiT	51	63
SiS	62	67
SOPP	61	62
SiTEL	65	61
SiF	74	65

Noen av de sentrale resultatene fra SHoT kan også brukes som en indikasjon på kvaliteten og validiteten (gyldigheten) i dataene, ved å sammenligne mot tilsvarende mål i andre undersøkelser av helse- og trivsel blant studenter (HELT og HoT). Målingen omfatter for eksempel et robust⁶⁸ mål på psykiske symptomer. Det er ikke grunn til å tro at forekomsten av slike er vesentlig endret fra HELT og HoT i samme målgruppe. Siden dette er tilfellet så er det en indikasjon på god datakvalitet. Undersøkelsene støtter opp om hverandre på sentrale parametre en kan anta er relativt stabile over en gitt og ganske kort periode, selv om svarandelene i undersøkelsene varierer.

På bakgrunn av det ovenforstående er dataene vektet på basis av en *kombinasjon* av antall studenter per strata (fakultet, avdeling) og kjønn.

Enhver vektning av resultatene ut over stratifiseringsvariabelen er i en forstand å manipulere med data, og bør derfor gjøres i minst mulig omfang. Vektingen på kjønn er begrunnet med kjønnsforskjeller ift temaene undersøkelsen dekker.

En kan alltid finne andre skjevheter i det vektete datagrunnlaget, som for eksempel avvik mht andelen som bor hos samskipnaden:

Andel som bor hos samskipnaden, vektet utvalg SHoT							
	Total	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL
Beboere	16	18	10	17	7	30	22

Analyser viser imidlertid små forskjeller mellom de som bor hos samskipnaden og andre når det gjelder hovedtemaene i undersøkelsen, og det er derfor ikke foretatt noen justeringer på bakgrunn av dette.

⁶⁷ Skjevhetene mht kjønnsvariabelen skyldes dels ulik svarandel mellom kjønnene, og dels stratifiseringen mellom fakultet/avdelinger som forrykker kjønnsfordelingen fordi denne varierer med strataene. Populasjonstall er basert på statistikk fra NSD ved bruk av heltidsekvalenter: http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/registrerte_rapport.cfm

⁶⁸ Robust i betydningen at et enkeltmål på psykiske symptomer er basert på en rekke enkeltspørsmål om symptomer, i det aktuelle tilfellet på 25 spørsmål.

Undersøkelser av effekten av frafall i undersøkelser tyder ikke på at disse er store mht forhold som sosiale og politiske holdninger, mediabruk, politisk engasjement, sosial integrering og kriminalrelaterte forhold (Keeter, S. et al. 2000, Curtin, R. et al. 2000). En sammenligning av to parallelle telefonundersøkelser der den ene ble gjennomført uten spesielle tiltak for å oppnå høy svarandel (svarandelen var 36%) og den andre omfattet slike tiltak (svarandelen var 61%), viste at de gjennomsnittlige avvikene over en rekke tema (91 spørsmål) var under 2%. De største forskjellene ble registrert for demografiske forhold, og disse er de en i størst grad har kontroll på og kan benytte for vekting av dataene.

Når dette er sagt så er det uansett klart at det er en fordel med høy svarandel, og at synkende svarandeler allment oppfattes som en trussel mot gyldigheten og relevansen av en representativ utvalgsundersøkelse. Det aller viktigste er likevel å tilstrebe representative utvalg og god datakvalitet gjennom gode undersøkelsesdesign og presise spørsmål, heller enn bare å fokusere på en bestemt minste svarandel.

Tabellen nedenfor viser antall utsendte, antall svar og svarandeler per strata som utsendingene ble fordelt på.

		UT	INN	Svarandel			UT	INN	Svarandel
SiO	HF	900	257	29	SiB	HF	600	97	16
	Juss	900	204	23		Juss	450	59	13
	MatNat	900	273	30		MaNa	450	76	17
	Medisin	600	187	31		MedOd	450	77	17
	Odont	150	43	29		Psyk	450	52	12
	SV	900	332	37		SV	600	82	14
	TF	100	26	26		HeSo	460	80	17
	UV	434	147	34		Ing	460	89	19
	AHO	160	35	22		Lær	460	92	20
	NiH	460	77	17		NHH	600	163	27
	NMH	159	55	35		KHIB	80	18	23
	NVH	160	50	31		Betanien	75	13	17
	KHIO	160	31	19		Haraldspl	100	25	25
	MF	160	53	33		HUM	810	156	19
	BI	600	94	16		SV	810	192	24
SiT	AB	150	29	19	SiF	TN	810	163	20
	DMF	451	145	32		Diakon	200	41	21
	HF	752	119	16		Misjon	187	41	22
	IME	602	162	27		BI	210	43	20
	IVT	601	158	26		HiG	750	170	23
	NT	602	218	36		HiL	1250	420	34
	SVT	802	102	13		Porsgrunn	856	174	20
	AHS	500	112	22		Notodden	454	71	16
	TøH	500	86	17		Bø	793	128	16
	ALT	500	97	19		Rauland	64	13	20
	ASP	500	148	30		SIF	597	72	12
	AiTEL	150	32	21					
	AFT	500	93	19					
	DMMH	400	81	20					

Svarandelene varierer mye mellom strataene, fra 12% blant studenter tilknyttet SIF og på psykologisk fakultet på UiB til 37% på SV på UiO.

Nøkkelresultatene er brutt ned på strataene i egne grafikkrapporter. De tre siste strataene hos SiB er slått sammen i denne sammenhengen, mens resultatene for Rauland ikke er vist. Merk generelt at basen for SiF er lav ved nedbrytninger på samskipnadene i den foreliggende rapporten.

Vedlegg 2. Utvalgsbeskrivelser

I vedlegget beskrives utvalgets fordeling på sentrale bakgrunnsvariabler fordelt på samskipnadene. Fordelingene er vist vektet (på basis av fordelingen på strata og kjønn i kombinasjon).

Kjønnsfordeling (kolonneprosent), totalt og per samskipnad

	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Menn	42	43	36	41	41	49	38	39	35	26
Kvinner	58	57	64	59	59	51	62	61	65	74

Aldersfordeling (kolonneprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad

	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
18-20 år	20	19	24	17	20	22	20	28	18	26
21-22 år	28	28	30	25	30	28	31	36	23	27
23-24 år	32	34	23	34	34	34	28	23	25	14
26-28 år	13	13	11	16	10	12	12	8	15	13
29-34 år	7	6	12	8	6	4	8	5	18	20
Gj.snitt	23,2	23,2	23,4	23,6	23,0	22,9	23,2	22,4	24,3	24,0

Studieansiennitet (kolonneprosent og gjennomsnitt), totalt og per samskipnad

	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
1 sem.	19	18	32	16	19	18	22	34	27	42
2-3 sem.	20	20	26	18	21	19	25	31	23	22
4-5 sem.	18	18	19	16	19	17	23	20	20	18
6-8 sem.	18	18	13	20	18	18	15	11	16	10
9 sem. +	25	26	9	30	23	29	15	5	14	8
Gj.snitt	5,5	5,8	3,9	6,2	5,5	5,8	4,6	3,4	4,5	3,5

Innflytter til studiebyen (kolonneprosent), totalt og per samskipnad

	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ja	66	66	63	59	69	80	44	72	52	62
Nei	34	34	37	41	31	20	56	28	48	38

Sivilstatus (kolonneprosent), totalt og per samskipnad

	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Gift	5	5	7	6	5	3	9	2	14	7
Samboer	28	28	28	27	26	30	31	22	32	34
Fast kjæreste, bor alene	19	19	18	20	23	16	16	23	15	14
Singel	48	48	47	47	47	51	44	54	40	45

Andel med barn som de har helt- eller delvis ansvar for (prosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Ansvar for barn	6	5	13	4	4	4	12	3	21	24

Studieprogram (kolonneprosent), totalt og per samskipnad										
	Total	Univ.by	Andre	SiO	SiB	SiT	SiS	SOPP	SiTEL	SiF
Årsenhet	5	14	4	5	6	6	10	17	20	5
Lavere grad	50	80	48	56	40	70	87	73	77	50
Høyere grad	45	6	48	38	54	24	3	9	3	45

Vedlegg 3. AUDIT

	Spørsmål	Svaralternativer	Skåring
1	Hvor ofte drikker du alkohol?	☐ aldri ☐ månedlig eller sjeldnere ☐ to til fire ganger i måneden ☐ to til tre ganger i uken ☐ fire ganger i uken eller mer	0 1 2 3 4
2	Hvor mange alkoholenheter tar du på en "typisk" drikkedag? (En alkoholenhet er 10–15 gram etanol, dvs. en halvliter pils, ett glass rødvin, en "vanlig" drink e.l.).	☐ 1–2 ☐ 3–4 ☐ 5–6 ☐ 7–9 ☐ 10 eller flere	0 1 2 3 4
3	Hvor ofte drikker du seks alkoholenheter eller mer?	☐ aldri ☐ sjeldnere enn månedlig ☐ noen ganger i måneden ☐ noen ganger i uken ☐ daglig eller nesten daglig	0
4	Hvor ofte har du i løpet av det siste år ikke vært i stand til å stoppe å drikke etter at du hadde begynt?		1
5	Hvor ofte har du i løpet av det siste år unnlatt å gjøre ting du skulle gjort på grunn av drikking?		2
6	Hvor ofte har du i løpet av det siste år trengt en drink om morgenen for å komme i gang etter en sterk drikking dagen før?		3
7	Hvor ofte har du i løpet av det siste år hatt skyldfølelse eller samvittighetsnag på grunn av drikking?		4
8	Hvor ofte har du i løpet av det siste år ikke husket hva som hendte kvelden før på grunn av drikking?		
9	Har du eller noen annen blitt skadet som følge av din drikking?	☐ nei	0
10	Har en slektning eller venn, eller lege (eller annen helsearbeider) engstet seg over drikkingen din, eller antydnet at du burde redusere?	☐ ja, men ikke i løpet av siste år	2
		☐ ja, i løpet av siste år	4

Studentenes drikkeatferd er inndelt i fire kategorier: ingen eller liten risiko, noe risiko, høyrisiko og alvorlig risiko for deres helse. Risikogrensene er satt lavere for kvinner enn for menn, fordi forskning har vist at kvinner har en høyere grad av sårbarhet for alkoholskader enn menn. Grensene for inndeling er slik: Kvinner: Ingen eller liten risiko 0-3, Noe risiko 4-6, Høyrisiko 7-10, og Alvorlig risiko 11 +. Menn: Ingen eller liten risiko 0-7, Noe risiko 8-10, Høyrisiko 11-14, og Alvorlig risiko 15 +.

Vedlegg 4. Spørreskjema

Bakgrunn

1. Hva er din sivilstatus?

- ☐ Gift/registrert partner (1)
- ☐ Samboer (2)
- ☐ Har fast kjæreste, men bor alene (3)
- ☐ Singel (4)
- ☐ Annet (5)

2. Har du barn?

- ☐ Nei (1)
- ☐ Ja, som jeg har daglig omsorg for (2)
- ☐ Ja, som jeg har delt omsorg for (3)
- ☐ Ja, som jeg ikke har daglig omsorg for (4)

3. Hvilken seksuell legning har du?

- ☐ Heteroseksuell (1)
- ☐ Homoseksuell (2)
- ☐ Biseksuell (3)
- ☐ Annet (4)
- ☐ Uavklart (5)
- ☐ Ønsker ikke å svare (6)

F i l t 1 : H v i s 2 - 5 i 3 :

3.1 Har du opplevd det problematisk å være åpen om din seksuelle legning?

- ☐ Nei (1)
- ☐ Ja, men bare unntaksvis (2)
- ☐ Ja, i noen grad (3)
- ☐ Ja, i stor grad (4)

S l u t t f i l t 1

4. Regner du deg som innflytter til byen du studerer i?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)

Din boligsituasjon

5. Hvem bor du sammen med?

Sett flere kryss om nødvendig

- ☐ Alene (1)
- ☐ Med partner (2)
- ☐ Med venner/andre (3)
- ☐ Med foreldre (4)
- ☐ Med egne barn (6)
- ☐ Annet (5)

6. Hvem eier boligen du bor i?

- ☐ Studentsamskipnaden (1)
- ☐ Privat utleier (2)
- ☐ Mine foreldre/slektninger (3)
- ☐ Jeg/vi eier boligen selv (4)
- ☐ Annet (5)

7. Er du kjent med alarm og rømningsveier i tilfelle brann der du bor?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)
- ☐ Vet ikke (3)

8. Hvor godt trives du med boligsituasjonen?

- ☐ Meget dårlig (1)
- ☐ Ganske dårlig (2)
- ☐ Verken godt eller dårlig (3)
- ☐ Ganske godt (4)
- ☐ Meget godt (5)

Økonomi

9. Hva var din omtrentlige brutto årsinntekt i fjor – i HELE tusen kroner?

FØR skatt og fradrag, og IKKE inkludert lån og stipend (for eksempel 50 000 kr = 50).

10. Har det i løpet av de siste 12 månedene hendt at du/husholdningen har hatt vansker med å klare de løpende utgiftene for eksempel til mat, transport, bolig?

- ☐ Aldri (1)
- ☐ Sjelden (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Ofte (4)

11. Var din/husholdningens økonomi i mesteparten av fjoråret slik at du/dere ville klare en uforutsett regning på 5000 kr?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)

Forhold på studiestedet

12. Hvor fornøyd er du med byen du studerer i når det gjelder...?

	Meget misfornøyd (1)	Ganske misfornøyd (2)	Verken/eller (3)	Ganske fornøyd (4)	Meget fornøyd (5)
Kulturtilbudet (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtilbudet (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Utelivstilbudet (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Studentmiljøet (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Boligtilbudet (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Studiebyen totalt sett (6)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hvilken type studieprogram går du på nå (hovedstudie)?

- ☐ Årsenhet (1)
- ☐ Høgskolekandidatutdanning (2 år) (2)
- ☐ Bachelor-, profesjons- eller lærerutdanning (3 eller 4 år) (3)
- ☐ Integrert masterprogram eller profesjonsutdanning (5 eller 6 år) (4)
- ☐ Masterprogram (2 eller 1 ½ år) (5)
- ☐ Annet, noter: (6) _____

14. Hvor mange semestre har du studert ved universitet/høgskole totalt?

Registrer antall semestre, inklusive det inneværende, uavhengig av studiested etter videregående

15. Hvor mange ganger har du skiftet studieprogram?

Ikke tell med overgang til studieprogram som bygger på tidligere fullført studieprogram, f.eks bachelor til master Registrer antall ganger

16. Deltok du i fadderordning eller lignende på ditt nåværende studieprogram da du var ny student?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Ja, delvis (4)
- ☐ Nei (2)
- ☐ Ikke aktuelt (3)

17. I hvilken grad....?

	I meget liten grad (1)	I liten grad (2)	Verken/eller (3)	I stor grad (4)	I meget stor grad (5)
Følte du deg godt mottatt på nåværende studieprogram som ny student (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Fikk du nødvendig informasjon som ny student (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Føler du tilhørighet på nåværende studieprogram (3)	☐	☐	☐	☐	☐

18. Har du et frivillig studentengasjement (for eksempel idrettslag, studentersamfund, studentpolitikk, linjeforeninger etc)?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)

(Spørsmål 19 og 20 ble stilt til studenter tilknyttet SiO, SiS, SiTel og SiF)

19. Hvor fornøyd er du med følgende forhold på ditt nåværende studieprogram?

Angi svaret på en skala fra 1 til 7, der 1 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 7 betyr fornøyd i svært høy grad. Sett et kryss pr. linje

	1. Meget misfornøyd (1)	2 (2)	3 (3)	4 (4)	5 (5)	6 (6)	7. Meget fornøyd (7)
Tilgang på gruppearbeidsplasser (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pausekroker for studenter (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang på leseplasser (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Studieveiledning (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seminarundervisning (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Veiledning fra faglige ansatte (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjon om eksamen og undervisning (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Marker i hvilken grad de faglige ansatte ved lærestedet ditt...?

	Ikke i det hele tatt1 (1)	2 (2)	3 (3)	4 (4)	5 (5)	6 (6)	I svært høy grad7 (7)
Gir konstruktive tilbakemeldinger på det du presterer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er sympatisk og hjelpsom (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viser interesse for din faglige utvikling (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opptrer avvisende overfor deg som student (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Følger du normert studieprogresjon (30 studiepoeng på et halvt år) på studieprogrammet du tar nå?

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Tidligere/hittil i studiet (1)	☐	☐	☐
I inneværende semester (2)	☐	☐	☐

22. I hvilken grad opplever du studiet du går på som meningsfullt?

- ☐ Meget lite meningsfullt (1)
- ☐ Ganske lite meningsfullt (2)
- ☐ Verken/eller (3)
- ☐ Ganske meningsfullt (4)
- ☐ Meget meningsfullt (5)

23. I hvilken grad opplever du at forholdene nedenfor påvirker ditt studie negativt?

	Aldri (1)	Sjelden (2)	Av og til (3)	Ofte (4)
Arbeidspresset på studiet (1)	☐	☐	☐	☐
Press fra foreldre eller annen slekt om at du skal gjøre det bra (2)	☐	☐	☐	☐
Press fra medstudenter om at du skal gjøre det bra (3)	☐	☐	☐	☐
Konsentrasjonsproblemer ift studiene eller undervisningen (4)	☐	☐	☐	☐
Problemer med å forstå forelesere eller undervisningen (5)	☐	☐	☐	☐
Uklare forventninger til deg som student (6)	☐	☐	☐	☐
Mobbing fra medstudenter (7)	☐	☐	☐	☐
Mobbing fra ansatte på studiestedet (8)	☐	☐	☐	☐

24. Har du blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på ditt nåværende lærested?

Flere svar mulig

- ☐ Ja, ubehagelig seksuell oppmerksomhet – verbalt (1)
- ☐ Ja, ubehagelig seksuell oppmerksomhet – fysisk (2)
- ☐ Ja, seksuell trakassering (3)
- ☐ Ja, seksuelle overgrep (4)
- ☐ Nei (5)
- ☐ Ønsker ikke å svare (6)

F i l t 2: H v i s 1 - 4 i 24:

24.1. Av hvem har du blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på lærestedet?

Flere svar mulig

- ☐ Medstudent (1)
- ☐ Vitenskapelig ansatt (2)
- ☐ Annen ansatt (3)
- ☐ Andre (4)
- ☐ Ønsker ikke å svare (5)

S l u t t f i l t 2

Fysisk helse

25. Hvor mange ganger i løpet av en vanlig uke trener du slik at du blir andpusten eller svett?

- ☐ Ingen (1)
- ☐ 1 gang (2)
- ☐ 2-3 ganger (3)
- ☐ 4-5 ganger (4)
- ☐ 6-7 ganger eller mer (5)

26. Hvor høy er du?

Skriv antall centimeter (cm) _____

27. Hva veier du?

Skriv antall kilo (kg) _____

28. Hvor ofte går du til tannlege?

- ☐ Minst hvert halvår (1)
- ☐ Årlig (2)
- ☐ Minst annethvert år (3)
- ☐ Sjeldnere (4)
- ☐ Går IKKE regelmessig til tannlege (uansett sjeldnere enn annethvert år) (5)

filet 3 Hvis 4-5 i 28:

28.1 Hvorfor går du ikke oftere til tannlege?

Flere svar mulig

- ☐ Tannlegeskrek (1)
- ☐ For dyrt (2)
- ☐ Den faste tannlegen er lite tilgjengelig (3)
- ☐ Ikke behov/Har meget god tannhelse (4)
- ☐ Annet (5)
- ☐ Vet ikke (6)

Slutt filet 3

29. Hvordan vurderer du din egen fysiske helse i sin alminnelighet? Vil du si at den er...

- ☐ Svært dårlig (1)
- ☐ Dårlig (2)
- ☐ Verken god eller dårlig (3)
- ☐ God (4)
- ☐ Svært god (5)

30. Har du de siste 12 måneder flere ganger vært plaget av smerter i...

Ett svar per linje

	Ja (1)	Nei (2)
Hode (hodepine, migrene) (1)	☐	☐
Nakke/skuldre (2)	☐	☐
Armer/ben/knær (3)	☐	☐
Mage (4)	☐	☐
Rygg (5)	☐	☐

f i l t 4: H v i s 1 i 30 (1) - (5)

30.1 Har smertene ført til at det har vært vanskelig for deg å delta i daglige studieaktiviteter (organisert undervisning eller selvstudium) i løpet av det siste året?

- ☐ Nei, aldri (1)
- ☐ Ja, men rent unntaksvis (2)
- ☐ Ja, av og til (3)
- ☐ Ja, ofte (4)

S l u t t f i l t 4

31. Har du varig skade, sykdom eller funksjonsnedsettelse?

Flere svar mulig

- ☐ Ja, bevegelseshemming (1)
- ☐ Ja, nedsatt syn (2)
- ☐ Ja, nedsatt hørsel (3)
- ☐ Ja, allergi, astma eller eksem (4)
- ☐ Ja, muskel eller skjelettplager (5)
- ☐ Ja, lese- og skrivevansker (9)
- ☐ Ja, annet (6)
- ☐ Nei, har ikke (7)

32. Mottar du hjelp/tilrettelegging på studiet pga redusert funksjonsevne?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)

f i l t 5: H v i s 1 i 32.

32.1 Får du den tilretteleggingen du trenger?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)

Slutt filt 5

Psykisk helse

33. Nedenfor er en liste med symptomer eller problemer folk av og til har. Gi en vurdering av hvor mye hvert symptom var til plage eller ulempe for deg de siste to ukene (til og med i dag)

	Ikke i det hele tatt (1)	Litt (2)	En god del (3)	Svært mye (4)
Plutselig skremt uten grunn (1)	☐	☐	☐	☐
Føler deg redd eller engstelig (2)	☐	☐	☐	☐
Føler deg svimmel eller kraftløs (3)	☐	☐	☐	☐
Nervøs eller urolig (4)	☐	☐	☐	☐
Hjertebank (5)	☐	☐	☐	☐
Skjelving (6)	☐	☐	☐	☐
Føler deg anspent eller opphisset (7)	☐	☐	☐	☐
Hodepine (8)	☐	☐	☐	☐
Anfall av redsel eller panikk (9)	☐	☐	☐	☐
Rastløshet, kan ikke sitte rolig (10)	☐	☐	☐	☐
Føler deg slapp og uten energi (11)	☐	☐	☐	☐
Anklager deg selv for ting (12)	☐	☐	☐	☐
Har lett for å gråte (13)	☐	☐	☐	☐
Tap av seksuell interesse eller lyst (14)	☐	☐	☐	☐
Dårlig appetitt (15)	☐	☐	☐	☐
Vanskelig for å sove (16)	☐	☐	☐	☐
Følelse av håpløshet for fremtiden (17)	☐	☐	☐	☐
Føler deg nedfor (18)	☐	☐	☐	☐
Har tanker om å ta ditt liv (19)	☐	☐	☐	☐
Følelse av å være fanget (20)	☐	☐	☐	☐
Bekymrer deg for mye (21)	☐	☐	☐	☐
Føler ikke interesse for noe (22)	☐	☐	☐	☐
Føler at alt krever stor anstrengelse (23)	☐	☐	☐	☐
Føler at du ikke er noe verd (24)	☐	☐	☐	☐

34. Har følelsesmessige problem påvirket gjennomføringen av studiet?

- ☐ Nei, aldri (1)
- ☐ Ja, men sjelden (2)
- ☐ Ja, av og til (3)
- ☐ Ja, ofte (4)
- ☐ Vet ikke (5)

f i l t 6: hvis 2-4 i 34

34.1 Har disse følelsesmessige problemene i hovedsak vært knyttet til eksamensperioder eller mer allment?

Flere svar mulig

- ☐ Eksamensperioder (1)
- ☐ Mer allment (2)

S l u t t f i l t 6

35. Har du strøket til eksamen etter at du begynte på høyskole / universitet?

- ☐ Ja, en gang (1)
- ☐ Ja, flere ganger (2)
- ☐ Nei (3)

36. Har du eksamensangst?

- ☐ Ja, mye (1)
- ☐ Ja, litt (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Nei (4)

f i l t 7: hvis 1-3 i 36

36.1 Har det fått noen av følgende konsekvenser:

Flere svar mulig – merk av for alle konsekvenser

- ☐ Ikke møtt til eksamen (1)
- ☐ Avbrutt eksamen (2)
- ☐ Utsatt eksamen (3)
- ☐ Dårligere resultat enn forventet (4)
- ☐ Fått tilrettelegging under eksamen (7)
- ☐ Annet (5)
- ☐ Ingen av disse (6) [Exclusive]

S l u t t f i l t 7

37. Er du redd for muntlige fremlegg eller å ta ordet i faglige sammenhenger?

- ☐ Ja, mye (1)
☐ Ja, litt (2)
☐ Av og til (3)
☐ Nei (4)

38. Har du søkt hjelp de siste 12 mnd for noe av følgende?

	Ja (1)	Nei (3)	Nei, men har vurdert (2)
For psykiske plager (1)	☐	☐	☐
For fysiske plager (2)	☐	☐	☐
For praktiske/økonomiske forhold (3)	☐	☐	☐

f i l t ð : h v i s 1 i 3 ð (1) - (3)

38.1 Hvor søkte du hjelp?

Flere svar mulig

- ☐ Studentsamskipnadens helse-eller rådgivningstjeneste (1)
☐ Studieveiledere (2)
☐ Annen hjelp på studiestedet (3)
☐ Hjelp utenfor studiestedet (4)

S l u t t f i l t ð

Medikamentbruk

39. Hvor ofte har du i løpet av de siste 4 ukene brukt følgende medisiner?

Med medisiner mener vi her medisiner kjøpt på apotek. Kosttilskudd og vitaminer regnes ikke med her. Ett svar per linje.

	Daglig (1)	Hver uke, men ikke daglig (2)	Sjeldnere enn hver uke (3)	Ikke brukt siste 4 uker (4)
Smertestillende uten resept (1)	☐	☐	☐	☐
Smertestillende på resept (2)	☐	☐	☐	☐
Allergi- medisin (3)	☐	☐	☐	☐
Astma- medisin (4)	☐	☐	☐	☐
Sovemedisin (5)	☐	☐	☐	☐
Beroligende medisin (6)	☐	☐	☐	☐
Medisin mot depresjon (7)	☐	☐	☐	☐
Annen medisin på resept (8)	☐	☐	☐	☐

40. Har du i løpet av studietiden brukt legemidler for å øke din akademiske prestasjon?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)

f i l t 9: h v i s 1 i 40

40.1 Hvilket/hvilke legemiddel/legemidler har du brukt?

S l u t t f i l t 9

Sosiale forhold og mestring

42. En rekke forhold er av betydning for din trivsel. Noen av disse er listet opp nedenfor. Hvor fornøyd har du vært med følgende forhold i det siste semesteret?

	Meget misfornøyd (1)	Ganske misfornøyd (2)	Verken/eller (3)	Ganske fornøyd (4)	Meget fornøyd (5)
Ditt forhold til familien (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ditt forhold til partner eller kjæreste (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Din økonomiske situasjon (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Kostholdet ditt (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Utseende/kropp (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Vekten din (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Selvbildet ditt (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Familiens holdning til dine livsvalg (8)	☐	☐	☐	☐	☐

43. Hvordan vurderer du følgende forhold om din bruk av tid?

	Bruker for lite tid (1)	Passe tid (2)	For mye tid (3)
Tiden du bruker på studiet (1)	☐	☐	☐
Tiden du bruker på dataspill (2)	☐	☐	☐
Tiden du bruker på sosiale medier (3)	☐	☐	☐
Tiden du bruker på trening (4)	☐	☐	☐
Omfang av hvile og avslapning (5)	☐	☐	☐
Deltakelse i kulturelle og sosiale aktiviteter (6)	☐	☐	☐

44. Hvor mange venner har du som du er fortrolig med/kan snakke om ulike problemer med?

- ☐ Ingen (1)
☐ 1 (2)
☐ 2-3 (3)
☐ 4-9 (4)
☐ 10 eller flere (6)

filt 10: hvis 2-6 i 44

44.1 Hvor mange av disse ble du kjent med på studiestedet?

- ☐ Ingen (1)
☐ 1 (2)
☐ 2-3 (3)
☐ 4-9 (4)
☐ 10 eller flere (5)

Slutt filt 10

45. Disse spørsmålene handler om hvordan du føler at kvaliteten på dine sosiale relasjoner er. Prøv å antyde hvor ofte du har følt det slik som beskrevet i hvert av utsagnene nedenfor i løpet av det siste året.

	Aldri (1)	Sjelden (2)	Av og til (3)	Ofte (4)	Veldig ofte (5)
De fleste menneskene rundt meg virker som fremmede (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke så mye glede av de gruppene jeg deltar i (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har reale mennesker rundt meg som forstår mine synspunkter og oppfatninger (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke følt at jeg har stått noen nær på lenge (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har en kjæreste/ektefelle som gir meg støtte og oppmuntring (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg tilhører et nettverk av venner (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Det finnes mennesker jeg kan regne med når jeg ønsker selskap (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke et spesielt forhold hvor jeg føler meg forstått (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er en del av et annet menneskes følelsesmessige velvære (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke et spesielt kjærlighetsforhold (10)	☐	☐	☐	☐	☐

46. Nedenfor står fem utsagn om tilfredshet med livet som et hele. Vis hvor godt eller dårlig hver av de fem påstandene stemmer for deg og ditt liv ved å merke av i den ruten som du synes stemmer best for deg

Ett svar per linje

	Stemmer dårlig 1 (1)	2 (2)	3 (3)	4 (4)	5 (5)	6 (6)	Stemmer perfekt 7 (7)
På de fleste områder er livet mitt nær idealet mitt (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mine livsforhold er utmerkede (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er tilfreds med livet mitt (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Så langt har jeg fått de betydningsfulle tingene jeg ønsker i livet (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis jeg kunne levd livet på nytt, ville jeg nesten ikke forandret på noe (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

47. Din vurdering av dine STUDIEFERDIGHETER. Hvor godt passer følgende utsagn på deg?

Ett svar per linje

	Helt galt (1)	Nokså galt (2)	Nokså riktig (3)	Helt riktig (4)
Jeg klarer alltid å løse vanskelige problemer på studiet hvis jeg prøver hardt nok (1)	☐	☐	☐	☐
Hvis noen motarbeider meg på studiet, så kan jeg finne måter og veier for få det som jeg vil (2)	☐	☐	☐	☐
Det er lett for meg å holde meg til studieplanene mine og målene mine (3)	☐	☐	☐	☐
Jeg er sikker på at jeg kan mestre uventede hendelser i studiesituasjonen (4)	☐	☐	☐	☐
Takket være mine ressurser vet jeg hvordan jeg skal takle uforutsette situasjoner i studiesituasjonen (5)	☐	☐	☐	☐
Jeg kan løse de fleste problemer på studiet dersom jeg går inn for det (6)	☐	☐	☐	☐
Jeg er rolig når jeg møter vanskeligheter på studiet (7)	☐	☐	☐	☐
Når jeg møter et problem på studiet, finner jeg vanligvis en utvei (8)	☐	☐	☐	☐
Hvis jeg er i ei knipe på studiet, finner jeg vanligvis en utvei (9)	☐	☐	☐	☐
Samme hva som hender på studiet er jeg som regel i stand til å takle det (10)	☐	☐	☐	☐

48. Har du i løpet av siste 12 måneder selv opplevd noe av det følgende?

	Ja (1)	Nei (2)
Alvorlig skade eller sykdom hos noen som står deg nær (1)	☐	☐
Dødsfall hos noen som sto deg nær (2)	☐	☐
Seksuelle overgrep (for eksempel blottning, beføling, ufrivillig samleie med mer) (3)	☐	☐

49. Har du opplevd at dine foreldre har gått fra hverandre?

Har du opplevd at dine foreldre har gått fra hverandre?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)

fil t 11: hvis l i 49

49.1 Hvor gammel var du da de gikk fra hverandre?

Slutt fil t 11

50. Hvilke av følgende utsagn vil du si best beskriver konfliktforhold i familien din?

- ☐ Mine foreldre har hatt flere konflikter enn andre foreldre (1)
☐ Mindre foreldre har ikke hatt spesielt mange konflikter (2)
☐ Mine foreldres samliv har vært mer harmonisk enn det som er vanlig i andre familier (3)
☐ Vet ikke (4)

Tobakk og rusmidler

51. Røyker du?

- ☐ Ja, daglig (1)
☐ Ja, av og til (2)
☐ Nei, har sluttet (3)
☐ Nei (4)

52. Bruker du snus/skrå eller liknende?

Bruker du snus/skrå eller liknende?

- ☐ Ja, daglig (1)
☐ Ja, av og til (2)
☐ Nei, har sluttet (3)
☐ Nei (4)

53. Hvor ofte drikker du alkohol?

- ☐ Aldri (1)
- ☐ Månedlig eller sjeldnere (2)
- ☐ 2-4 ganger i måneden (3)
- ☐ 2-3 ganger i uken (4)
- ☐ 4 ganger i uken eller mer (5)

f i l t 12: h v i s 2 - 5 i 53

53.1 Hvor mange alkoholenheter tar du på en typisk drikkedag?

En alkoholenhet er en halvliter pils, ett glass vin eller en «vanlig» drink

- ☐ 1-2 enheter (1)
- ☐ 3-4 (2)
- ☐ 5-6 (3)
- ☐ 7-9 (4)
- ☐ 10 eller flere (5)

53.2 Her er noen spørsmål knyttet til din bruk av alkohol det siste året. Hvor ofte ...

	Aldri (1)	Sjeldnere enn en gang i måneden (2)	Noen ganger i måneden (3)	Noen ganger i uken (4)	Daglig eller nesten daglig (5)
Drikker du 6 alkoholenheter eller mer? (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Har du ikke vært i stand til å stoppe å drikke etter at du har begynt? (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Har du unnlatt å gjøre ting du skulle ha gjort på grunn av drikking? (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Har du trenget alkohol om morgenen for å komme i gang etter drikking dagen før? (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Har du hatt skyldfølelse eller dårlig samvittighet på grunn av drikking? (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Har du glemt det som hendte kvelden før på grunn av drikking? (6)	☐	☐	☐	☐	☐

53.3 Har du eller noen andre blitt skadet som følge av din drikking?

- ☐ Nei (1)
- ☐ Ja, men ikke i løpet av siste år (2)
- ☐ Ja, i løpet av siste år (3)

53.4 Har en slektning, venn, lege eller annet helsepersonell gitt uttrykk for bekymring over drikkingen din, eller antydnet at du burde redusere den?

- ☐ Nei (1)
☐ Ja, men ikke i løpet av det siste året (2)
☐ Ja, i løpet av det siste året (3)

53.5 Har du forsøkt å redusere din alkoholbruk?

- ☐ Nei (1)
☐ Ja, men ikke i løpet av de siste året (2)
☐ Ja, i løpet av det siste året (3)

Slutt fil 12

54. I hvor stor grad er du enig i følgende utsagn?

Ett svar per linje

	Helt uenig (1)	Litt uenig (2)	Litt enig (3)	Helt enig (4)
Det drikkes for mye i studentmiljøet (1)	☐	☐	☐	☐
Det burde vært flere alkoholfrie studenttilbud (2)	☐	☐	☐	☐
Jeg har latt være å delta på studentarrangement fordi det drikkes alkohol der (3)	☐	☐	☐	☐

55. Har du noen gang brukt narkotika?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)

fil 13: hvis 1 i 55

55.1 Hvor mange ganger har du prøvd følgende stoffer i løpet av det siste halve året?

	Aldri (1)	1-4 ganger (2)	5--50 ganger (3)	Mer enn 50 ganger (4)
Hasj, marihuana (1)	☐	☐	☐	☐
Amfetamin, metamfetamin (2)	☐	☐	☐	☐
Kokain (crack) (3)	☐	☐	☐	☐
Ecstasy (4)	☐	☐	☐	☐
LSD (5)	☐	☐	☐	☐
Relevin (6)	☐	☐	☐	☐
Heroin (7)	☐	☐	☐	☐
Beroligende midler (8)	☐	☐	☐	☐
Andre narkotiske stoffer (9)	☐	☐	☐	☐
Sniffing lim, tynner (10)	☐	☐	☐	☐

Slutt filt 13

Kilder/litteratur

Andersen I, Frydenberg H, Mæland JG. (2009): Muskel- og skjelettplager og fremtidig sykefravær. *Tidsskrift for Norsk Legeforening*; 129: 1210-3.

Bandura (1977): Self- Efficacy: Toward a unifying theory of behavioural change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

Brandtzæg, P.B. & Lüders, M. (2009): Privat 2.0. Person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten. SINTEF rapport på oppdrag fra Forbrukerrådet.
<http://www.sintef.no/upload/Konsern/Media/Person%20og%20forbrukervern.pdf>

Curtin, Richard & Presser, Stanley & Singer, Eleanor (2000). The effects of response rate changes on the index of consumer sentiment. *Public Opinion Quarterly*, volume 64, 413-428.

David R. Johnson (2005). *Addressing the Growing Problem of Survey Non-response*. Human Development and Family Studies, and Demography, Pennsylvania State University (URL: www.ssri.psu.edu/survey/Nonresponse1.ppt)

Derogatis, L.R., Lipman, R.S., Rickels, K., Uhlenhuth, E.H., Covi, L. (1974): The Hopkins Symptom Checklist (HSCL). A self-report symptom inventory. *Behav. Sci*, 19, 1-15

Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. (1985): The Satisfaction With Life Scale. *J Pers Assess* 1985; 49 (1):71-75.

Einarson, S. m.fl.(2007): *Et brutalt arbeidsmiljø? En undersøkelse av mobbing, konflikter og destruktiv ledelse i norsk arbeidsliv*. Rapport fra Inst. for samfunnpsykologi, UiB.

Engen, G. (2008): *Psychosocial predictors of Psychological distress and Life Satisfaction in Norwegian University Students*. Main thesis. Faculty of Medicine, UiO.

Fleming, M. m.fl. (1991): The Alcohol Use Disorder Identification Test (AUDIT) in a College Sample. *The Int. Journ. Of Addiction* 26 (11), 1173 – 1185.

Hansen, H.S. (2009): *Studentfrafall ved Det humanistiske- og det samfunnsvitenskapelige fakultet*, UiO, rapport fra Studieavdelingen, UiO.

Helseundersøkelsen, SSB (1995): http://www.ssb.no/emner/03/00/nos_c516/nos_c516.pdf

Jerusalem, M. & Schwartz, R. (1992): Self- efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. In R. Schwarzer (Ed.): *Self- Efficacy: Thought control of action*, s.195-213. Washington, DC: Hemisphere.

Johnsson, K. (2006): *Alcohol Intervention Studies in University Students Randomised Controlled Trials of Responsible Beverage Service and High-Risk Drinking*. Doktorgradsavhandling: Lund Universitet.

Keeter, Scott & Miller, Carolyn & Kohut, Andrew & Groves, Robert M. & Presser, Stanley (2000). Consequences of reducing nonresponse in a national telephone survey. *Public Opinion Quarterly*, volume 64, 125-128.

Lunde, Elin Skretting (2001). Større åpenhet om psykiske lidelser. *Samfunnsspeilet*, nr. 5. SSB

McCabe, S.E. m.fl. (2005): Non- medical use of prescription stimulants among US college students: prevalence and correlates from a national survey. *Addiction*, 99;96-106

Mogård, R. m.fl. (2004): *HELT; HELse og Trivsel blant studenter ved UiO*, Oslo, rapport fra Studenthelsetjenesten (SiO).

Mogård, R. (2005): Ta ordet – før du forlater universitetet! *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 42, 603-610.

Nedregård, T. (2004): *Helse og trivselsundersøkelse blant internasjonale studenter i Trondheim*. SiT.

Nedregård, T. (2007): *Helse og trivselsundersøkelse blant internasjonale studenter i Trondheim*. SiT.

Nedregård, T. (2009): *Helse og trivselsundersøkelse blant internasjonale studenter i Trondheim*. SiT.

Nerdrum, Per; Rustøen, Tone; Rønnestad, Michael H. (2006): Student psychological distress: A psychometric study of 1750 Norwegian 1st-year undergraduate students. *Scandinavian Journal of Educational Research* Vol. 50, No. 1, February 2006, pp. 95-109.

Næss, S. (2001): Livskvalitet. En kommentar. http://www.tidsskriftet.no/?seks_id=371245

Olsen, R. m.fl. (2006): *HELT-rapporten; En spørreundersøkelse ved innføringen av Kvalitetsreformen ved UiO*. Rapport fra Studenthelsetjenesten (SiO).

Pavot W, Diener E, Colvin CR, Sandvik E. (1991): Further validation of the Satisfaction with Life Scale: evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *J Pers Assess* ; 57(1):149-161.

Rueness, J. m.fl. (2009): *Use of analgesics among university students in Oslo, Norway. A longitudinal study*. 15th Congress of the European Union for School and University Health and Medicine,; 2009-09-23 - 2009-09-25

Shaver, P.R. & Brennan K.A (1991): Measures of depression and loneliness. *I J.P. Robinson & al (red.) Measures of personality and social psychological attitudes*. Vol. 1 (s. 195 – 290). San Diego: Academic Press.

Steinkellner, A. (2007): Studenters studieprogresjon, studiepoeng på universiteter og høyskoler, SSB, rapporten ”Utdanning 2007 – muligheter, mål og mestring
http://www.ssb.no/emner/04/sa_utdanning/sa90/

Stokkeland, K. (2006): *Studies on Alcoholic Liver Disease*. Doktoravhandling. Institutionen för Medicin, Karolinska Institutet., Stockholm.

Tefre, E.M. mfl.(2007): *Studenter og rusmidler*. SIRUS rapport nr. 4/2007. Oslo.

Wormnes, B. m.fl. (2006): Mestring av prestasjons- og eksamensangst: Forståelse og behandlingsmetoder. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 43, 574 - 581.

Stud.mag. (2009): bilag til aftenposten 11. mars

Ugreninov, E. & Vaage O.F. (2006): *Studenters levkår 2005*, Rapport 2006/22. SSB

Vaez, M. (2004): *Health and Quality of Life during Years at University*. Karolinska Insitutet, Dep. of Public Health Sciences, Stockholm.

